T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

BAĞIMLI YAKINLARININ AİLE İÇİ ŞİDDETE YÖNELİK FARKINDALIKLARININ EŞ BAĞIMLILIK FAKTÖRLERİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Rümeysa GÜZEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Yusuf GENÇ

HAZİRAN-2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BAĞIMLI YAKINLARININ AİLE İÇİ ŞİDDETE YÖNELİK FARKINDALIKLARININ EŞ BAĞIMLILIK FAKTÖRLERİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rümeysa GÜZEL

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet

"Bu tez 13/06/2024 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir."

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Yusuf GENÇ	Başarılı
Prof. Dr. İsmail BARIŞ	Başarılı
Doç. Dr. İsmail AKYÜZ	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Rümeysa GÜZEL

13/06/2024

ÖN SÖZ

Tez sürecim boyunca bilgisi, tecrübesi, sabrı ve anlayışı ile bana yol gösteren, her zorlukta beni enerjisi ve sakinliği ile motive eden sevgili tez danışmanım Prof. Dr. Yusuf GENÇ hocama teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

YEDAM'da çalışmaya başladığım ilk günden itibaren iş hayatında yolumu aydınlatan, yüksek lisans sürecimde her zaman destek olan ve tez konum hakkında verdiği fikirlerle çalışmamı geliştiren sevgili YEDAM Danışmanı Klinik Psikolog Melike ŞİMŞEK'e teşekkürlerimi sunarım.

Değerli Yeşilay Kütahya Şube Başkanım Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL'dan iş hayatım boyunca çok şey öğrendim. Onun liderliği, bilgi birikimi ve vizyonu, iş ve eğitim hayatımı daha verimli ve başarılı kılmamda büyük rol oynadı. Çalışma ahlakı ve disiplini, bu tezin başarısında önemli bir etken oldu. Her zaman verdiği güzel motivasyonları için teşekkür ederim.

Hem iş hayatımda hem de tez sürecinde zorlandığım her an yanımda olan, engin bilgisi ve deneyimiyle bana rehberlik eden, desteğini ve ilgisini hiç esirgemeyen sevgili YEDAM Müdürü Fırat İŞLER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezin hazırlanmasında her an yanımda olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili arkadaşım Münire KARDAŞ'a sonsuz teşekkürlerimi iletirim. Onun manevi desteği, teşvik edici sözleri ve bitmek bilmeyen sabrı olmasaydı, bu süreci tamamlamak çok daha zor olurdu.

Tez yazım sürecinde bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen Dilara DEMİRCAN'a teşekkürlerimi sunarım. Motivasyonumu kaybettiğim anlarda moral vererek yeniden çalışmaya yönlendirdiği ve fikirleriyle tezime katkıda bulunduğu için ona minnettarım.

Tezin hazırlanması sürecinde, veri toplama aşamasında büyük bir özveri gösteren değerli iş arkadaşlarıma gönülden teşekkür ederim. Ayrıca tez sürecinde her zaman fikirlerini ve desteklerini aldığım arkadaşlarım Ceren GÜNGÖR, Bahadır ÇELİKEL ve Ersin ALPARSLAN'a ayrıca teşekkür ederim. Tezimin yazım aşamasında beni her gün arayarak motive eden canım arkadaşlarım Ravzanur MOR'a, Kütahya'da bana aile olan arkadaşlarıma ve isimlerini sayamadığım her an bana destek olan tüm arkadaşlarıma da minnettarım. İyi ki varsınız.

Tezin hazırlanmasında bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen değerli Kütahya YEDAM ekibine en içten teşekkürlerimi sunarım. Sabrınız ve anlayışınız sayesinde bu

süreci başarılı bir şekilde tamamlayabildim. Sizinle çalışmak ve harika bir ekibin parçası olmak benim için büyük bir onur.

Her zaman yanımda olup aldığım her kararda bana sonsuz destek veren sevgili ablalarım Arzu ve Özlem'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onların sabrı, anlayışı ve teşvik edici sözleri olmasaydı, bu süreci bu kadar başarılı bir şekilde tamamlayamazdım. Özellikle moralimin bozulduğu anlarda bana gösterdikleri sevgi ve verdikleri cesaret sayesinde yeniden motive oldum. Ve canım yeğenlerim, bu sürecin en tatlı kahramanları sizdiniz. Hep var olun.

Hayatım boyunca bana verdikleri sınırsız destek ve gösterdikleri sevgi için sevgili annem Ayşe GÜZEL ve en değerli babam Refik GÜZEL'e teşekkürlerimi sunarım. Her an yanımda olup bana güç ve motivasyon verdikleri, zor anlarımda beni teselli ettikleri ve her adımda beni cesaretlendirdikleri için minnettarım. Onların inancı ve sevgisi olmasaydı, bu zorlu süreci tamamlamak benim için çok daha zor olurdu. Bu başarıyı onlara borçluyum. İyi ki varsınız.

Rümeysa GÜZEL

13/06/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR ..... **iv**
TABLO LİSTESİ ..... **v**
ÖZET ..... **viii**
ABSTRACT ..... **ix**

GİRİŞ **1**
1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE **7**
1.1. Bağımlılık 7
1.1.1. Bağımlılık Kavramı 7
1.1.2. Bağımlılık Tanı Kriterleri 7
1.1.3. Bağımlılık ve Aile 8
1.2. Şiddet 11
1.2.1. Şiddet Kavramı 11
1.2.2. Şiddet Türleri 13
1.2.3. Aile İçi Şiddet 18
1.3. Bağımlılık ve Şiddet 21
1.3.1. Alkol Bağımlılığı ve Şiddet 21
1.3.2. Madde Kullanımı ve Şiddet 23
1.4. Eş Bağımlılık 25
2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ **28**
2.1. Yöntem 28
2.2. Hipotezler 28
2.3. Evren ve Örneklem 29
2.4. Veri Toplama Araçları 30
2.4.1. Demografik Bilgi Formu 30
2.4.2. Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği (BEŞF) 30
2.4.3. Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği 31
2.4.4. Güvenirlik Analizleri 31
2.5. Verilerin Analizi 32
2.6. Sınırlılıklar ve Varsayımlar 32

3. BÖLÜM: BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA 34
3.1. Aile Bireylerinin Sosyo-Demografik Özellikleri 34
3.2. Aile Bireylerinin Sorulan Anket Sorularına Verdikleri Cevapların Frekans Bulguları 35
3.2.1. Aile Bireylerinin Bağımlı Yakınlarına Yakınlık ve Sevgi Durumlarına Ait Bulgular 35
3.2.2. Aile Bireylerinin Şiddete Yönelik Sorulara Verdikleri Cevapların Bulguları 37
3.2.3. Aile Bireylerinin Şiddete Maruz Kaldıklarında Başvurdukları Destek Mekanizmaları ve Yasal Haklarına Yönelik Sorulan Sorulara Verdikleri Cevapların Bulguları 40
3.3. Aile Bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı 43
3.4. Aile Bireylerinin Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Düzeyleri 44
3.5. Aile Bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Düzeylerinin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Analiz Sonuçları 44
3.5.1. Aile Bireylerinin Cinsiyetlerine Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması 44
3.5.2. Aile Bireylerinin Yaşlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması 47
3.5.3. Aile Bireylerinin Öğrenim Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması 49
3.5.4. Aile Bireylerinin Çalışma Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması 52
3.5.5. Aile Bireylerinin Bağımlılık Danışmanlık Hizmeti Alan Yakınlarını Sevme Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması 54
3.5.6. Aile Bireylerinin Şiddet Uygulayan Kişiye Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması 57
3.5.7. Aile Bireylerinin 6284 Sayılı Yasa Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması 58
3.5.8. Aile Bireylerinin KADES Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması 61

3.6. Aile Bireylerine Yöneltilen Bazı Soruların Arasındaki İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 63
3.7. Aile Bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalıklarının, Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörlerini Ne Düzeyde Yordadığının İncelenmesi 73

SONUÇ 76
KAYNAKÇA 82
EK 93
ÖZ GEÇMİŞ 102

KISALTMALAR

APA : American Psychological Association

BM : Birleşmiş Milletler

DSM : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

YEDAM : Yeşilay Danışmanlık Merkezi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

UNODC : Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

KSGM : Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

BEŞF : Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği

AİŞFÖ : Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği

WHO : World Health Organization

KADES : Kadın Acil Destek İhbar Sistemi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Aile Bireylerinin Sosyo-Demografik Özellikleri 34
Tablo 2: Aile Bireylerinin Alkol ve Madde Kullanımı Olan Bireye Yakınlıkları..... 35
Tablo 3: Alkol ve Madde Kullanım Bozukluğu Olan Bireye Karşı Aile Bireylerinin Sevgi Durumu 36
Tablo 4: Aile Bireylerinin Alkol ve Madde Kullanımı Olan Bireye Yönelik Şiddet Uygulama Durumu..... 37
Tablo 5: Aile Bireylerinin Daha Önce Şiddete Uğrama Durumları 37
Tablo 6: Aile Bireylerine Uygulanan Şiddetin Türü 38
Tablo 7: Aile Bireylerine Şiddet Uygulayan Kişilerin Yakınlık Durumu 38
Tablo 8: Aile Bireylerinin Şiddete Uğrama Sıklıkları 39
Tablo 9: Aile Bireylerine Şiddet Uygulayan Kişilerin Daha Önce Şiddete Maruz Kalma Durumu 39
Tablo 10: Aile Bireylerinin Şiddete Maruz Kaldıklarında Destek Alma Durumları..... 40
Tablo 11: Aile Bireylerinin Şiddete Maruz Kaldıkların Nereden Destek Alabileceklerine Dair Cevaplar 41
Tablo 12: Aile Bireylerinin 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumları 41
Tablo 13: Aile Bireylerinin KADES Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumları 42
Tablo 14: Aile Bireylerinin KADES Uygulamasını Yükleme Durumları..... 43
Tablo 15: Aile Bireylerine Uygulanan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiki Bulgular..... 43
Tablo 16: Aile Bireylerine Uygulanan Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiki Bulgular..... 44
Tablo 17: Aile Bireylerinin Cinsiyetlerine Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması 45
Tablo 18: Aile Bireylerinin Cinsiyetlerine Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması..... 46
Tablo 19: Aile Bireylerinin Yaşlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması 48
Tablo 20: Aile Bireylerinin Yaşlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması..... 49

Tablo 21: Aile Bireylerinin Öğrenim Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması 50
Tablo 22: Aile Bireylerinin Öğrenim Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması 52
Tablo 23: Aile Bireylerinin Çalışma Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması 53
Tablo 24: Aile Bireylerinin Çalışma Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması 54
Tablo 25: Aile Bireylerinin Bağımlılık Danışmanlık Hizmeti Alan Yakınlarını Sevme Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması 55
Tablo 26: Aile Bireylerinin Bağımlılık Danışmanlık Hizmeti Alan Yakınlarını Sevme Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması 56
Tablo 27: Aile Bireylerine Şiddet Uygulayan Kişiye Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması 57
Tablo 28: Aile Bireylerine Şiddet Uygulayan Kişiye Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması 58
Tablo 29: Aile Bireylerinin 6284 Sayılı Yasa Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması 59
Tablo 30: Aile Bireylerinin 6284 Sayılı Yasa Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması 60
Tablo 31: Aile Bireylerinin KADES Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması 62
Tablo 32: Aile Bireylerinin KADES Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması 63
Tablo 33: Aile Bireylerinin Yaşları ile 17. ve 18. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 64
Tablo 34: Aile Bireylerinin Cinsiyetleri iler 11. ve 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 65
Tablo 35: Aile Bireylerinin Öğrenim Durumları ile 8., 13. ve 17. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 67

Tablo 36: Aile Bireylerinin 6. Soru ile 7., 8. ve 10. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 68
Tablo 37: Aile Bireylerinin 11. Soru ile 17., 18. ve 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 70
Tablo 38: Aile Bireylerinin 13. Soru ile 18. ve 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 70
Tablo 39: Aile Bireylerinin 16. Soru ile 17. ve 18. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 71
Tablo 40: Aile Bireylerinin 17. Soru ile 18. ve 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 72
Tablo 41: Aile Bireylerinin 18. Soru ile 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 73
Tablo 42: Aile Bireylerine Uygulanan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği ve Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeğinin Birbirleri ile İlişki Düzeylerinin İncelenmesi 74
Tablo 43: Aile İçi Şiddet Farkındalığı Tutumunun Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Düzeylerini Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları..... 75

ÖZET

Başlık: Alkol ve Madde Bağımlılığı Olan Bireylerin Ailelerinin Aıle İçi Şiddete Yönelik Farkındalıklarının Eş Bağımlılığı Faktörleri Bağlamında İncelenmesi

Yazar: Rümeysa GÜZEL

Danışman: Prof. Dr. Yusuf GENÇ

Kabul Tarihi: 13/06/2024 **Sayfa Sayısı:** ix (ön kısım) + 92 (ana kısım) + 9 (ek)

Madde bağımlılığı olan bireyler, aileleri içinde ciddi psikolojik, ekonomik ve sosyal sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunların yanı sıra, aile üyeleri şiddet gördüklerinde genellikle sessiz kalmakta ve resmi şikâyet mekanizmalarını kullanmaktan kaçınmaktadırlar. Bu sessizlik, şiddetin ve aile içi çatışmaların artmasına ve aile üyelerinin genel iyilik halinin bozulmasına yol açmaktadır. Bu çalışmanın amacı, madde bağımlısı bireylerin ailelerinin aile içi şiddet farkındalıkları ile eş bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırma, YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aileleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Aile içi şiddet farkındalığı ile eş bağımlılık faktörleri arasındaki ilişkiyi anlamak amacıyla ilişkisel tarama modeli ve nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara, 19 sorudan oluşan sosyo-demografik anket, Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği uygulanmıştır. Toplanan veriler, IBM SPSS 26 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışmaya, madde bağımlılığı olan bireylerin 172 yakını katılmıştır. Katılımcıların %72,7'si kadın, %27,3'ü erkek olup yaş ortalaması 41,63'tür. Eğitim durumu incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun lise ve ortaokul mezunu olduğu, lisansüstü mezuniyet oranının oldukça düşük olduğu görülmüştür. Katılımcıların çalışma durumu dengeli bir dağılım sergilemektedir. Çoğu katılımcının eşleri ve çocukları için YEDAM'dan destek aldığı ve madde bağımlısı yakınlarını sevdikleri belirlenmiştir.

Bu araştırma, aile içi şiddete karşı farkındalık ve eş bağımlılık arasındaki ilişkiyi anlamak açısından önemlidir. Araştırma sonuçlarına göre, aile içi şiddet farkındalığının, bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeyini öngören bir faktör olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, aile içi şiddet konusunda daha bilinçli olan bireylerin, eşlerinin bağımlılığına karşı daha düşük düzeyde eş bağımlılık gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, madde bağımlılığı olan bireylerin aile üyelerine yönelik destek programlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Eş Bağımlılık, Aile İçi Şiddet, Alkol Ve Madde Kullanım Bozukluğu, Kadına Yönelik Şiddet

ABSTRACT

Title of Thesis: Investigation of Awareness of Families of Alcohol and Substance Addicted Individuals Towards Domestic Violence in the Context of Co-Dependency Factors

Author of Thesis: Rümeysa GÜZEL

Supervisor: Prof. Dr. Yusuf GENÇ

Accepted Date: 13/06/2024 **Number of Pages:** ix (pre text) + 92 (main body) + 9 (add)

Individuals with substance abuse cause serious psychological, economic and social problems within their families. In addition to these problems, family members often remain silent when they experience violence and avoid using formal complaint mechanisms. This silence leads to an increase in violence and family conflicts and deterioration in the general well-being of family members. The aim of this study is to examine the relationship between domestic violence awareness and co-dependency levels of families of substance abusers.

The study was conducted on the families of individuals who applied to YEDAM for alcohol and substance use disorders. Relational screening model and quantitative research method were used to understand the relationship between domestic violence awareness and co-dependency factors. Participants were administered a socio-demographic questionnaire consisting of 19 questions, the Domestic Violence Awareness Scale and the Co-dependency Factor in Addiction Scale. The collected data were analyzed using IBM SPSS 26 software.

A total of 172 relatives of individuals with substance addiction participated in the study. 72.7% of the participants were female and 27.3% were male, with an average age of 41.63 years. When the educational status was examined, it was seen that the majority of the participants were high school and secondary school graduates, and the rate of postgraduate graduation was quite low. The employment status of the participants shows a balanced distribution. It was determined that most of the participants received support from YEDAM for their spouses and children and that they loved their substance addicted relatives.

This study is important in terms of understanding the relationship between awareness of domestic violence and codependency. According to the results of the study, it was determined that awareness of domestic violence is a factor that predicts the level of co-dependency factor in addiction. This finding reveals that individuals who are more aware of domestic violence may show lower levels of co-dependency towards their spouses' addiction. The findings obtained may contribute to the development of support programs for family members of individuals with substance addiction.

Keywords: Co-Dependency, Domestic Violence, Alcohol and Substance Use Disorder, Violence Against Women

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Madde kullanım bozukluğu, kişinin beden ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek düzeyde madde kullanması ve zarar görmesine rağmen madde kullanmaya devam etmesidir (Ögel, 2018). Beyin görüntüleme çalışmalarından elde edilen bulgular madde kullanımının beyin yapısında hasarlara sebep olduğunu göstermektedir (Koob ve Volkow, 2010). Bağımlılık sürecinde beyinde en çok hasarın oluştuğu alan prefrontal kortekstir. Buna bağlı olarak madde kullanımı olan bireyin yürütücü işlevlerinin bozulmasıyla birlikte öz denetimi azalmakta ve karar verme yetisi bozulmaktadır. Bireylerin hem kendisine hem de bir başkasına zarar verme davranışının artış göstermektedir (Geniş vd., 2022). Bu neden madde kullanımı bir beyin hastalığı olarak tanımlanmaktadır (Koob ve Volkow, 2010).

Ailenin bağımlı kişiye yaklaşımı, bağımlılığın seyrinde önemli bir rol oynamaktadır. Aile bağımlı bireye yardımcı olmak isterken; bağımlı kişinin sorumluluklarını üstlenmekte, inkâr etmekte ya da gizleyebilmektedir. Bu durumlar aile içinde kaotik bir yaşam döngüsü oluşmasına neden olabilmektedir (Kahyaoğlu, 2019). Bağımlılık sürecinde ailenin tutumu ve desteği, tedavi sürecinin başarısı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Örneğin, aile terapisi ve destek gruplarının bağımlılık tedavisindeki etkisi üzerine yapılan araştırmalar, aile desteğinin tedavi sürecini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (McCrady ve Epstein, 2009).

Madde kullanımı bireylerin öz denetimini azaltmaktadır. Bununla birlikte ailede yaşanan sorunlarda artış meydana gelmektedir ve aile içi şiddet riski ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla hem aile üyesi hem de madde kullanan aile üyesi şiddet mağduru olma riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Şiddet bir kişinin beden ve ruh sağlığını olumsuz etkileyecek şekilde birisi tarafından zarar görmesi olarak tanımlanmaktadır. Şiddetin içselleştirilmesi ile şiddete maruz kalan kişi genellikle yıkıcı sonuçları tam anlamıyla ifade edememektedir. Aile içi şiddet vakaları en çok kadınların eşleri tarafından şiddete maruz kaldığını göstermektedir (Taşçı, 2003). Şiddete maruz kalan aile genellikle ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik anlamda yetersiz kaldığında genellikle şiddeti içselleştirerek yaşamını sürdürmektedir (Özmen, 2004).

Madde kullanım bozukluğu, özellikle prefrontal korteks bölgesinde ciddi hasarlara yol açmaktadır. Prefrontal korteks, yürütücü işlevler olarak bilinen planlama, karar verme, problem çözme ve dürtü kontrolü gibi becerilerden sorumludur (Goldstein ve Volkow, 2011). Bu nedenle, bu bölgedeki hasar, bireyin günlük yaşamındaki işlevselliğini ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkiler. Beyin görüntüleme çalışmaları, madde kullanımının beyinde nöroplastisiteyi etkileyerek bu bölgelerde yapısal değişikliklere neden olduğunu göstermektedir (Koob ve Le Moal, 2006).

Bağımlılık, sadece bireyi değil, aynı zamanda aileyi de derinden etkileyen bir sorundur. Aile üyeleri, bağımlı bireyin sorumluluklarını üstlenme, onun davranışlarını gizleme veya inkâr etme eğiliminde olabilirler (Kahyaoğlu, 2019). Bu durum, aile içinde kaotik bir yaşam döngüsüne yol açabilir ve aile üyeleri arasında çatışmalara neden olabilir. Araştırmalar, aile desteğinin bağımlılık tedavisinde önemli bir rol oynadığını ve aile terapisi gibi müdahalelerin tedavi başarısını artırdığını göstermektedir (McCrady ve Epstein, 2009).

Madde kullanımı, aile içi şiddet riskini artıran önemli bir faktördür. Madde kullanan bireylerin öz denetimlerinin azalması ve davranışlarının kontrol edilememesi, şiddet eğilimlerini artırabilir (Easton vd., 2007). Aile içi şiddet, sadece fiziksel değil, aynı zamanda duygusal, ekonomik ve psikolojik şiddeti de içermektedir. Şiddet mağdurları, yaşadıkları travmanın etkisiyle genellikle duygusal ve psikolojik sorunlar yaşarlar (Coker vd., 2002).

Aile içi şiddet, dünya genelinde önemli bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Özellikle kadınlar, eşleri veya partnerleri tarafından fiziksel, duygusal ve ekonomik şiddete maruz kalmaktadır (Taşçı, 2003). Yapılan araştırmalar, aile içi şiddetin kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkilediğini göstermektedir (Campbell, 2002). Şiddete maruz kalan kadınlar, genellikle ekonomik, sosyal ve kültürel nedenlerle şiddeti içselleştirerek yaşamlarını sürdürmektedirler (Özmen, 2004). Bu durum, mağdurların yardım arayışına girmelerini zorlaştırmakta ve şiddet döngüsünün devam etmesine neden olmaktadır. Ekonomik bağımlılık, kadınların şiddeti tolere etmelerine ve ilişkilerinde kalmalarına neden olan önemli bir faktördür. Araştırmalar, düşük gelirli kadınların daha yüksek oranda şiddete maruz kaldığını ve finansal bağımsızlıklarının olmaması nedeniyle bu durumdan kurtulmakta zorlandıklarını göstermektedir (Kaur ve Garg, 2008; Johnson ve Ferraro, 2000).

Sosyal ve kültürel normlar da aile içi şiddetin devam etmesinde rol oynamaktadır. Patriarkal toplum yapıları, kadınların itaatkâr ve sessiz kalmasını teşvik ederek şiddeti normalize edebilir (Yllö, 1988). Bu tür normlar, kadınların şiddete karşı ses çıkarmasını engelleyebilir (Heise, 1998).

Aile içi ilişkiler incelendiğinde, madde kullanımı olan bireyle ailesi arasında sorunların yaşandığı ve ilişkilerin birçok yönden etkilendiği tespit edilmiştir (Mutlu, 2013). Madde kullanımı olan bireyin sorumluluk almakta ve beklentileri karşılamakta zorlandığı, aile içinde rollerin değiştiği ve aile üyelerinin yeni roller edinmeye başladığı görülmektedir (Orford ve diğerleri, 2005). Madde bağımlılığı, aile içindeki rollerin değişmesine neden olabilir. Bağımlı bireyin sorumluluklarını yerine getirememesi, diğer aile üyelerinin bu sorumlulukları üstlenmesine yol açar. Bu durum, aile üyelerinin kendi ihtiyaçlarını geri planda tutmasına ve bağımlılık davranışının sürmesine neden olabilir (Bancroft ve diğerleri, 2002).

Eş bağımlılık, ruh sağlığı çalışanları tarafından yeni ortaya konulan ve alkol ve madde kullanımı olan bireylerin aile üyelerinin bağımlılığa karşı tutumlarını ifade eden bir kavram olarak literatürde yerini almaktadır (Ançel, 2012). Eş bağımlılık, bağımlı bireyin davranışlarını tolere etme, kontrol etme ve ona yardımcı olma çabaları ile karakterizedir (Dear ve Roberts, 2002).

Şimşek ve arkadaşlarının (2020) Bağımlılıkta Eş Faktörü Ölçeği çalışmasında yaptıkları analiz sonucunda, ailelerin bağımlılık sürecinde; kaygı düzeylerinin arttığını, aile içinde artan çatışmaları azaltma rolünü üstlendiğini, alkol ve madde kullanımına ses çıkartmamaya başladığını, kendilerini suçladıklarını ve alkol ve madde kullanımını olan yakının oluşturduğu sorunlardan kaçındıkları görülmüştür. Madde kullanan birey, aile içinde psikolojik, ekonomik ve sosyal sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Aile üyelerinin yaşamış olduğu bu sorunların yanı sıra şiddete maruz kalması, şiddeti görmezden gelmelerine yol açmaktadır. Şiddete maruz kaldıklarında sessiz kalmaları ve şikâyet mekanizmalarını kullanmamaları, şiddetin artmasına, aile içinde yaşanılan çatışmaların artmasına ve aile üyelerinin tam iyilik hallerini etkilemeye başlamaktadır (Gelles ve Harrop, 1989). Bu çalışma, madde kullanan bireylerin ailelerinin aile içi şiddete yönelik farkındalıkları ile eş bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, madde bağımlılığının bireyler, aileler ve toplum üzerindeki geniş çaplı olumsuz etkilerini ele almakta ve bu etkilere dair derinlemesine bir anlayış geliştirmeyi amaçlamaktadır. Madde bağımlılığı, psikolojik, biyolojik ve sosyolojik boyutlarıyla karmaşık bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu sorun hem bağımlı bireylerin hem de onların ailelerinin yaşamlarını ciddi şekilde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın hedefi, YEDAM'a alkol ve madde bağımlılığı tedavisi için başvuran danışanların aileleri arasında, aile içi şiddete yönelik farkındalık ve eş bağımlılık özellikleri arasındaki ilişkiyi detaylı bir şekilde incelemektir.

Araştırmanın amacı, alkol ve madde bağımlısı bireylerin aile üyelerinin, aile içi şiddeti tanımlama ve bu şiddetin sonuçlarını kavrama yetenekleri ile şiddeti kabullenme ve normalleştirme eğilimleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Ayrıca, bu aile üyelerinin eş bağımlılık faktörleri ile şiddete karşı geliştirdikleri tutumlar arasındaki bağları analiz ederek, aile içi dinamiklerin ve şiddet algısının, eş bağımlılık üzerinde nasıl bir etki yarattığını belirlemek hedeflenmektedir.

Bu araştırma, alkol ve madde bağımlılığı tedavisi sürecinde aile içi şiddet ile eş bağımlılık arasındaki etkileşimleri anlamak ve bu etkileşimlerin tedavi süreçlerine nasıl entegre edilebileceğine dair bilgiler sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, elde edilecek bulguların, madde bağımlılığı ile mücadele eden bireylerin ailelerine yönelik destek programlarının ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Böylece, hem bağımlı bireylerin hem de onların ailelerinin bu karmaşık sorunla başa çıkma yeteneklerini artırmak ve toplumda daha etkili bir destek mekanizması oluşturmak mümkün olacaktır.

Araştırmanın Önemi

Alkol ve madde kullanım bozukluğu, bireyler, aileler ve toplum üzerinde geniş çaplı ve derin etkiler yaratan karmaşık bir sosyal problemdir. Literatürde yapılan araştırmalar, alkol ve madde bağımlılığı yaşayan bireylerin yanı sıra, bu bireylerin ailelerinin de önemli psikolojik, duygusal ve sosyal zorluklarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Bu zorluklar, aile içi dinamiklerde bozulmalara, ilişkilerde çatışmalara ve zaman zaman aile içi şiddet olaylarına yol açabilmektedir.

Ailelerin bağımlılık sürecindeki rolü, önemli bir araştırma alanıdır. Yapılan çalışmalar, ailelerin genellikle bu süreçte yoğun bir kaygı yaşadığını, aile içindeki çatışmaları

azaltmaya yönelik çabalar sarf ettiğini, alkol ve madde kullanımına karşı sessiz kaldığını, kendilerini suçlama eğiliminde olduğunu ve bağımlı bireylerin oluşturduğu sorunlardan kaçınma davranışları sergilediklerini göstermektedir (Şimşek ve ark., 2020). Bu bulgular, bağımlı bireylerin ailelerinin yaşadığı zorlukların derinliğini ve karmaşıklığını vurgulamakta ve bu ailelerin tedavi süreçlerinde desteklenmelerinin önemini ortaya koymaktadır.

Eş bağımlılık, bu süreçte önemli bir rol oynayabilmektedir. Eş bağımlılık özellikleri gösteren bireyler, genellikle bağımlı bireylerin davranışlarını normalize etme, kendilerini suçlama ve bağımlı bireylerin ihtiyaçlarına odaklanma eğilimindedirler. Bu durum, aile içi şiddet ve diğer olumsuz etkilere karşı duyarlılığı azaltabilir ve aile içindeki şiddet algısını etkileyebilir. Ancak, eş bağımlılık ve aile içi şiddet arasındaki ilişki hakkında mevcut literatürde kapsamlı bir bilgi bulunmamaktadır.

Bu araştırma, aile içi şiddete yönelik farkındalık ile eş bağımlılık arasındaki ilişkiyi inceleyerek literatürdeki bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Aile içi şiddet ve eş bağımlılık konularında yapılan sınırlı sayıda çalışma, bu alanlarda yeterli veri sağlamamaktadır. Bu nedenle, araştırmanın bulguları, hem teorik hem de pratik açıdan önemli katkılar sağlayabilir. Özellikle, bağımlı bireylerin tedavi süreçlerinde ailelerin nasıl desteklenebileceğine dair yeni bilgiler sunarak, tedavi stratejilerinin ve destek mekanizmalarının geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Araştırmanın sonuçları, bağımlılık tedavisinde aile desteğinin rolünü vurgulayarak, bu süreçte ailelerin karşılaştığı zorlukları anlamaya ve çözüm yolları geliştirmeye yönelik değerli veriler sağlayacaktır. Ayrıca, şiddet ve eş bağımlılık konularında daha fazla araştırma yapılmasını teşvik ederek, bu alandaki bilgi birikiminin genişlemesine katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda, bu tez, alkol ve madde bağımlılığı ile mücadelede ailelerin desteklenmesi ve tedavi süreçlerinin iyileştirilmesi için önemli bir kaynak olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, alkol ve madde kullanım bozukluğu yaşayan bireylerin ailelerinin aile içi şiddete karşı farkındalığı ile eş bağımlılık faktörleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmada, ilişkisel tarama modeli ve nicel araştırma yöntemi kullanılarak bu ilişkiyi ortaya koymak hedeflenmiştir. Araştırma, alkol ve madde

bağımlılığı tedavisi için YEDAM'a başvuran bireylerin aile üyeleriyle gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama sürecinde, aile üyelerinden bilgilendirilmiş onam formu alınarak, araştırma için gerekli izinler sağlanmıştır. Araştırma kapsamında üç ana veri toplama aracı kullanılmıştır. İlk olarak, 19 sorudan oluşan bir sosyo-demografik soru formu, katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi gibi temel demografik bilgilerini toplamak amacıyla uygulanmıştır. İkinci olarak, Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği kullanılarak, aile üyelerinin aile içi şiddeti tanımlama, şiddetin sonuçlarını kavrama ve şiddeti normalleştirme eğilimleri gibi konulardaki farkındalık seviyeleri değerlendirilmiştir. Üçüncü olarak ise, Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği uygulanarak, aile üyelerinin eş bağımlılık eğilimleri ve bu eğilimlerin şiddetle olan ilişkisi ölçülmüştür.

Veri toplama araçları, geçerlilik ve güvenilirlik testlerinden geçmiş ve önceki çalışmalarla doğrulanmıştır. Toplanan veriler, IBM SPSS 26 Statistics Paket Programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve analiz edilmiştir. Verilerin analizi sırasında, betimleyici istatistikler ile katılımcıların temel özellikleri özetlenmiş, korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiş, regresyon analizi ile ise bağımlılık ve şiddet farkındalığı arasındaki etkileşimler detaylandırılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları, örneklem büyüklüğü, ölçme araçlarının kapsamı ve veri toplama sürecindeki olası hata kaynakları gibi faktörler, metodoloji bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Bu şekilde, elde edilen bulguların geçerliliği ve güvenilirliği değerlendirilecek, araştırmanın sonuçlarına yönelik daha kapsamlı bir analiz yapılacaktır.

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Bağımlılık

1.1.1. Bağımlılık Kavramı

Bağımlılık, biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin etkileşimi sonucu ortaya çıkan kronik bir hastalıktır (Ögel, 2018). Bağımlılığın gelişiminde biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörler etkilidir. Genetik yatkınlık, beyindeki nörokimyada bozulmaların meydana gelmesi ve nörotransmitterlerdeki işlevsel bozukluklar bağımlılığın biyolojik faktörlerindendir. Psikolojik faktörler, kişinin yaşam deneyimleri, zihinsel sağlık durumu, stresle başa çıkma becerileri ve sosyal ilişkileri gibi etkenlerdir. Sosyal faktörler ise kişinin maruz kaldığı sosyal çevre, aile yapısı, kültürel özelliklerdir. Bağımlılık, bu faktörler sonucu ortaya çıkarak kronik bir seyir sürdürmektedir (Uzbay, 2015). Bağımlılık, bireyin fizyolojik ve ruhsal sorunlar yaşamasına yol açarak önemli yaşam alanlarına zarar verebilir (Evli ve Albayrak, 2020).

Bağımlılık; kişinin herhangi bir ihtiyacı olmaksızın, fiziksel ve ruhsal sağlığına zarar vererek madde kullanması, maddenin keyif verici etkilerini arttırmak ve madde kullanılmadığında ortaya çıkan yoksunluk belirtilerini ortadan kaldırmak için düzenli olarak madde kullanmasıdır (APA, 2013). Bu nedenle bağımlılık, beynin ödül sistemini etkileyen biyolojik bir süreç sonucunda ortaya çıkan kronik beyin hastalığıdır. Bağımlılık yapan maddeler veya davranışlar, beyindeki kimyasal dengeleri değiştirir ve ödül mekanizmasını etkiler, bu da kişinin bu maddelere veya davranışlara olan isteğini artırır. (Acar ve Şaşman Kaylı, 2021).

1.1.2. Bağımlılık Tanı Kriterleri

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayımlanan Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM)'nın önceki baskılarında, madde kullanım bozuklukları, madde bağımlılığı ve madde kötüye kullanımı gibi kavramlar iki ayrı alt başlık altında yer almaktaydı. Ancak, DSM-5'in beşinci baskısında bu terimler tek bir başlık altında, yani "madde kullanım bozukluğu" olarak birleştirilmiştir. Birleştirme ile madde kullanımının çeşitli yönlerini daha geniş kapsamda ele almayı sağlanmıştır ve tanımlamayı kolaylaştırmıştır. Bu yaklaşım, madde kullanımının farklı boyutlarının ve belirtilerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Tedavi sürecini geliştirmeye

yönelik bir adımdır. Ayrıca, tek bir başlık altında sınıflandırma, klinik uygulamalarda daha tutarlı bir yaklaşım sunmakta ve farklı durumları daha etkili bir şekilde ele almaya olanak tanımaktadır (Güleç, Köşger, ve Eşsizoğlu, 2015).

Bir bireyin madde kullanım bozukluğu tanısı alabilmesi için DSM-V'e göre belirli davranış kalıplarının ve fizyolojik etkilerin gözlemlendiği bir dizi kriteri karşılaması gereklidir. Kullanılan maddeye karşı tolerans gelişmesi, kullanılmadığında yoksunluk semptomları yaşanması, tasarladığından daha fazla veya daha uzun sürede madde kullanımının olması, kullanımı bırakmaya veya kontrol altına almaya yönelik başarısız çabalar, madde kullanımına odaklanma ve madde elde etme gibi aktivitelere zamanın büyük bir kısmını ayırma, madde kullanma isteği, iş, okul veya aile sorumluluklarını yerine getirememek, sosyal veya bireysel aktivitelerden vazgeçmek ve tehlikeli durumlarda bile madde kullanımını sürdürmek kriterler arasındadır (APA, 2022). Madde kullanım bozukluğu tanısı koyulabilmesi için bedensel ve ruhsal rahatsızlıkların yanında kişinin çevresi ile sorunlar yaşamasına rağmen kullanımının devam etmesi de dikkate alınır. Bu belirtilerden en az ikisinin 12 aylık bir süre içinde devam etmesi ve işlevselliğin bozulması bireylerin madde kullanım bozukluğu tanısı alabileceğini gösterir. Belirtilerin devam etmesi ile birlikte kişinin işlevselliğinde bozulmaların meydana gelmesi sorunlu madde kullanımının ciddiyetini ve etkisinin ölçüsünü temsil eder. Aynı zamanda madde kullanımının patolojik boyutunu tanımlamak için kullanılır (Doğan Bulut, Kaloğlu, 2021).

1.1.3. Bağımlılık ve Aile

Aile, bireyin kişilik özelliklerinin oluşumunu ve gelişimini şekillendiren birincil sosyal birimdir. İlk deneyimlerin yaşandığı bu ortamda, toplumsal normlar, değerler, kurallar ve gelenekler öğrenilir (Duyan ve Gövebakan, 2021). Aile içi roller, iletişim tarzları ve ilişkiler, bireyin kişisel ve sosyal gelişiminde önemli bir rol oynar ve bir sistem olarak ele alınabilir. Ancak, bu sistemdeki herhangi bir bağımlılık durumu, işleyişi bozabilir ve özellikle çocuğun biyolojik, sosyal ve bilişsel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir (Corrigan ve Miller, 2004).

Bağımlılık sürecinin incelenmesi sırasında, ailenin rolü büyük önem taşır ve bu nedenle aile yapısının tanımı doğru bir şekilde yapılmalıdır. Bağımlı bir bireyin madde kullanım süreci genellikle köken ailesiyle başlar, yani anne ve babasıyla birlikte yaşadığı aileden

kaynaklanabilir. Bu süreç, bireyin evlenerek kendi ailesini kurmasından sonra da devam edebilir. Ayrıca, bağımlı bir bireyin madde kullanımı, kendi oluşturduğu yeni aile yapısında da başlayabilir. Çünkü bağımlı birey, içinde bulunduğu aile düzenindeki denge değişiklikleriyle, aile içinde "bağımlı ailesi" haline gelebilir. Bu aile yapısının üyeleri sadece bağımlı birey değil, aynı zamanda anne, baba, kardeşler, eş ve çocuklar da olabilir. (Ögel, 2014).

2015 yılında madde kullanım bozukluğuna sahip bireylerin süreçlerinde ailenin etkisini belirlemek amacıyla yapılan bir araştırma, 225 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, en az bir madde kullanım bozukluğuna sahip ailelerin iletişim biçimleri ile, herhangi bir madde kullanımı bulunmayan ailelerin iletişimleri karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar, madde kullanımının veya bağımlılığın aile içi iletişimi olumsuz yönde etkilediğini, bir dizi soruna neden olduğunu ve iletişimin sağlıksız bir şekilde devam ettiğini ortaya koymaktadır. Araştırma, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveynlerin çocuklarının yaşamlarına ilgi göstermeleri, aile içinde belirlenmiş sınırların varlığı ve kuralların net bir şekilde ifade edilmesi gibi ailesel faktörlerin, bağımlılık durumunda koruyucu bir etki gösterdiğini vurgulamaktadır (Mak ve Cheung, 2008). Araştırma sonuçları, ebeveynlerle iletişim eksikliği, disiplin ve otorite konularında ebeveynler arasında tutarsızlık, etkisiz baş etme mekanizmalarının kullanımı, aile içinde madde kullanımı, aile içi tartışmalar ve şiddet gibi faktörlerin bağımlılık riskini artırdığını göstermektedir.

Madde bağımlılığı, sadece bağımlı birey üzerinde değil, aynı zamanda aile üyeleri üzerinde de olumsuz etkilere yol açmaktadır (Mutlu, 2013). Bağımlılık, aile içinde iletişim problemlerine, güvensizlik duygularına, ekonomik sorunlara, fiziksel ve duygusal istismara neden olabilir. Bağımlılıkla mücadele eden bir aile üyesi, sık sık endişe, korku ve stresle başa çıkmak zorunda kalır. Bu durum, aile içinde birlik ve dayanışma duygusunu zayıflatabilir, ilişkilere zarar verebilir ve ailenin sağlıklı işleyişini olumsuz etkilemektedir (Gideon, 2007).

Bağımlılıkla ilgili süreçler, bireylerin içinde bulundukları aile ortamının önemli bir rol oynadığı karmaşık bir dinamiği içerir. Aile ortamı, hem madde kullanımını önleyici bir işlev hem de madde kullanımına neden olan bir risk faktörü olabilir. Aile içi iletişim sorunları, ilgisiz veya baskıcı ebeveynlik ve parçalanmış aile yapısı gibi faktörler, madde kullanımına neden olabilecek risk faktörleri arasında yer alır (Tarhan ve Nurmedov,

2019). Özellikle, aile içi stres, çatışma ve duygusal kopukluk, bireyleri madde kullanımına yöneltebilir veya bu süreci tetikleyebilir. Aile içinde bir bireyin bağımlı olması, diğer aile üyelerini de çeşitli şekillerde etkileyebilir (Pedersen ve Skardhamar, 2010). Bağımlılık, aile içinde güven ilişkilerinin bozulmasına, duygusal, fiziksel ve psikolojik şiddetin ortaya çıkmasına neden olabilir. Ayrıca, bağımlı bireyin davranışları, ailenin ekonomik durumunu olumsuz etkileyebilir ve aile üyelerini maddi zorluklarla karşı karşıya bırakabilir (Gruber ve Taylor, 2006).

McCann ve arkadaşlarının (2019) araştırması, madde kullanan bir aile üyesinin varlığının diğer aile bireyleri üzerindeki olumsuz etkilerini incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre, bir aile üyesinin madde kullanımı, diğer aile bireylerinin duygusal, sosyal ve ekonomik açıdan zarar görmesine yol açmaktadır. Bu durum, aile içi ilişkilerin de olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (McCann vd., 2019). Araştırma, madde kullanımının sadece bireyin değil, aynı zamanda ailenin bütününü etkilediğini ortaya koymaktadır.

2019 yılında gerçekleştirilen bir araştırma, Yeşilay Danışmanlık Merkezi'ne bağımlılık tedavisi için ilk görüşme randevusu alan bireylerin randevuya gelme durumunu etkileyen faktörleri incelemiştir. Bu çalışmada, danışanların eş veya aile ile yaşama durumunun, randevuya katılma eğilimlerini etkilediği tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, yalnız yaşayan bireylerin, ailesi veya eşiyle birlikte yaşayanlara göre randevuya gelme oranlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, aile veya eşin destekleyici rolünün bağımlılık tedavisi sürecinde önemli olduğunu işaret etmektedir. Bu desteğin, bireylerin tedaviye karşı daha istekli olmalarını teşvik ettiği ve randevularına düzenli olarak katılmalarına yardımcı olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla, bağımlılık tedavisi sürecinde aile veya eşin aktif katılımının sağlanması, tedavi başarısını artırabilir ve tedaviye devamlılığı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir (Direkli vd., 2019.).

Türkiye'de yapılan başka bir araştırmada, madde kullanımı tedavisi sürecinde ailelerin tedaviye katılımlarının, bağımlı yakınların tedaviye katılımı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuçlara göre, en az üç aile görüşmesi yapılan bağımlılarda, daha az veya hiç aile görüşmesi yapılmayan bağımlılara kıyasla tedaviye katılım oranlarının 2,5 kat daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, ailenin tedaviye katılımındaki artışın, madde kullanan yakının madde kullanım oranında azalmaya ve tedavi sürecindeki bağımlıların tedaviyi yarıda bırakma oranlarında azalmaya neden olduğu gözlemlenmiştir. Bu

bulgular, ailenin tedavi sürecine aktif katılımının, bağımlılıkla mücadelede etkili bir faktör olduğunu ve tedavi başarısını artırıcı bir rol oynadığını göstermektedir (Kahyaoğlu vd., 2020).

Bir beyin hastalığı olarak tanımlanan ve bireyin gündelik yaşantısında birtakım sorunlara sebep olan bağımlılık, bireyin hayatını etkileyebileceği kadar bireyin ailesini, arkadaş çevresini, iş ortamını, sosyal yaşantısını da etkileyen sosyal bir olgudur (Demircan ve Tamam, 2024). Bağımlılık için sadece birey hastalığı demek eksik kalacaktır. Bağımlılık aynı zamanda bir aile hastalığıdır. Ailesinin desteğini alan bağımlı bireyin tedavi sonrasında topluma dahil olması daha kolay olacaktır (Ögel, 2014).

Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde aile ve çevresi ile iletişim kanallarını daha iyi kullanan bağımlı bireylerin tedavide kalma olasılıklarının daha yüksek olduğu; aile ve sosyal çevresi ile zayıf iletişim bağları olan kişilerin ise bağımlılık tedavisini yarıda bırakma olasılıklarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

1.2. Şiddet

1.2.1. Şiddet Kavramı

Şiddetin algılanması ve yorumlanması oldukça karmaşık bir süreçtir ve birçok etkene bağlıdır. Hem bireysel hem de toplumsal düzeyde, şiddet farklı biçimlerde algılanabilir ve yorumlanabilir. Bu farklılıklar, kişisel deneyimlerden, kültürel değerlerden, toplumsal normlardan ve diğer pek çok faktörden kaynaklanabilir (Atman, 2003).

WHO şiddet tanımını oldukça kapsayıcı bir şekilde sunmuştur. Bu tanım, şiddeti sadece fiziksel boyutta değil, aynı zamanda psikolojik, duygusal ve sosyal boyutlarda da ele almaktadır. Şiddet, sadece bir kişinin fiziksel gücü veya iktidarıyla değil, aynı zamanda kasıtlı tehditler veya gerçekleşen eylemlerle ilişkilendirilir. Sonuçları arasında yaralanma, ölüm ve psikolojik zarar gibi çeşitli durumlar bulunabilir. WHO'nun tanımı, şiddetin geniş bir yelpazesini kapsar ve hem bireysel hem de toplumsal düzeyde zarar verici etkilerini vurgular (WHO, 2002).

Şiddetin birçok tanımı arasında sıkça karşılaşılan temel unsurlar, şiddetin çeşitli yönlerini kapsar. Şiddet, bireyin canını acıtmak, yaralamak veya mal varlığına zarar vermek amacıyla kasıtlı olarak güç kullanmasını içerir. Ayrıca, yasaya aykırı bir şekilde fiziksel güç kullanarak başka bir kişiye zarar verme eylemi de şiddet olarak kabul edilir. Şiddet, belirli bir amaca ulaşmak için şiddet eylemlerine başvurmayı veya bu yönde tehditlerde

bulunmayı da içerebilir. Gelenek, görenek ve ahlaki değerlere karşı yapılan saldırgan davranışlar da şiddetin bir parçası olarak düşünülür. Toplumsal normların ötesine geçen bu tür davranışlar, toplumda kabul edilemez sınırları aşma olarak değerlendirilir (Özerkmen ve Gölbaşı, 2012; 24).

Şiddet, toplumsal yapı içinde herhangi bir ırk veya kültür ayrımı gözetmeksizin yaygın olarak görülen ve özgürlük ile insan haklarının ihlaline neden olan, genellikle bireyin psikolojisine veya vücut bütünlüğüne zarar veren bireysel veya toplu eylemlerin bir bütünüdür. Şiddetin kaynakları incelendiğinde, bireyin kendi kendine yönelik şiddeti (örneğin intihar), kişiler arasında gerçekleşen şiddet (aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet veya çocuğa yönelik şiddet gibi) veya organize bir şekilde meydana gelen şiddet (savaşlar gibi) gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıktığı görülür. Şiddetin en yaygın biçimlerinden biri, erkeklerin kadın ve çocuklara yönelik uyguladığı aile içi şiddettir. Bu bağlamda, aile içinde en yaygın görülen şiddet türü kadına yönelik şiddettir. (Alan ve Yılmaz, 2012). Bu tür şiddet, toplumsal cinsiyet normları ve eşitsizliklerin etkisi altında meydana gelir ve kadınların fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle, kadına yönelik şiddetle mücadele etmek ve bu tür şiddeti önlemek için toplum genelinde bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarının yanı sıra etkili yasal ve destek mekanizmalarının da oluşturulması önemlidir.

Yapılan çalışmalar genellikle aile içinde şiddete maruz kalanların çoğunlukla kadınlar ve çocuklar olduğunu göstermektedir. Kadınların yaşamlarının herhangi bir evresinde %20 ile %30'u arasında aile içi şiddete maruz kaldığı tahmin edilmektedir, ancak bu oranın gerçekte daha yüksek olabileceği düşünülmektedir. Kültürel etkenler, kadının statü düşüklüğü, ekonomik sebepler gibi birçok faktör, şiddetin gizlenmesine veya rapor edilmemesine yol açabilir. Mağdurların utanma duygusu, suçluluk hissi, ekonomik bağımlılık veya sosyal baskı gibi sebeplerle şiddeti açığa vurmakta çekimser kalabildikleri bilinmektedir. Bu durum, şiddetin gerçek boyutlarının tam olarak anlaşılmasını zorlaştırabilir ve mücadelede engel oluşturabilir. Bu sebeple, kadına ve çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi ve sonlandırılması için toplumsal farkındalığı artırmak, destek sistemlerini güçlendirmek ve mağdurlara güvenli bir ortam sağlamak büyük önem taşımaktadır (Efe ve Ayaz, 2010).

Türkiye'de, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, şiddetin daha spesifik bir tanımını sunar. Bu kanuna göre, şiddet; kişinin

fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik olarak zarar görmesi veya acı çekmesiyle sonuçlanabilecek çeşitli hareketler, tehditler, baskılar veya özgürlüğün keyfi engellenmesi gibi davranışları içerir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009). Bu tanım, çeşitliliği geniş bir perspektiften ele alarak sadece fiziksel değil, aynı zamanda cinsel, psikolojik, sözlü ve ekonomik boyutları da kapsar (Altunsu Sönmez, 2019).

Kanun, şiddeti şu şekilde tanımlar: "Şiddet, kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik olarak zarar görmesi veya acı çekmesiyle sonuçlanabilecek veya sonuçlanması muhtemel hareketleri içerir." Bireye yönelik tehdit, baskı, özgürlüğün keyfi kısıtlanması gibi unsurları içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı kapsar (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2015).

1.2.2. Şiddet Türleri

Şiddet, literatürde genellikle psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik olmak üzere dört ana kategoride incelenir.

1.2.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, şiddetin en yaygın bilinen ve görünen türlerinden biridir. Bu tür şiddet, karşı tarafa hem fiziksel olarak hem de güç kullanarak zarar verme veya istenmeyen bir eylemi yapma amacını taşır. Genellikle güce dayalı olan bu tür şiddet, bedene yöneliktir ve kontrol etmek, acı ve korku hissettirerek istenilen sonuçları elde etmeyi hedefler. (Yanıkkerem vd., 2007). Fiziksel şiddetin mağdurları, sıklıkla fiziksel yaralanma, ağrı ve travma gibi sonuçlarla karşılaşabilirler. Bu tür şiddet, mağdurların fiziksel sağlığını ciddi şekilde etkileyebilir ve uzun vadeli zararlara yol açabilir (Atman, 2003).

Fiziksel şiddet, gücünü başka bir kişiyi korkutma, isteklerini dayatma ve onları zorla kabul ettirme amacıyla kullanması olarak tanımlanır. Bu tür şiddet genellikle aile içi ilişkilerde görülür ve genellikle kadınlar ve çocuklar gibi fiziksel olarak daha savunmasız konumda olan bireylere yöneltilir. İstatistikler, aile içi ilişkilerde fiziksel şiddetin kadınlar tarafından daha fazla deneyimlendiğini göstermektedir. Fiziksel şiddetin birçok şekli vardır, bunlar arasında vurma, itmek, tekmelemek, yumruk atmak, nesneleri fırlatmak, fiziksel güç kullanarak birini zorlamak ve kesici-delici aletlerle zarar vermeye çalışmak

gibi davranışlar bulunmaktadır. Bu davranışlar, mağdura acı vermek ve kontrol etmek amacıyla kullanılır. (Yetim ve Şahin, 2008).

Kadınlara yönelik fiziksel şiddet küresel bir sorundur. UN Women'in 2024 yılı verilerine göre, dünya genelinde yaklaşık 736 milyon kadın, yaşamları boyunca en az bir kez fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır. Bu, 15 yaş ve üzeri kadınların %26'sının özel olarak partner şiddetine maruz kaldığını göstermektedir. Hindistan'da kadınların %35'ten fazlası bir partnerden fiziksel şiddet görmüştür. Birleşik Krallık'ta kadınların yaklaşık %27'si yaşamları boyunca bir partnerden fiziksel şiddet gördüklerini bildirmiştir. Güney Afrika ve Japonya gibi diğer ülkelerde de partner şiddeti sorunu yaygın olarak rapor edilmektedir (UN Women, CDC, 2024).

Fiziksel şiddet genellikle tek başına değil, aynı zamanda psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddetle birlikte uygulanmaktadır (Akkuş ve Yıldırım, 2018). Bu tür şiddet biçimlerinin bir arada kullanılması, kurbanın maruz kaldığı zararı artırabilir ve şiddetin etkilerini daha da derinleştirebilir. Dolayısıyla, şiddetin farklı türlerinin birbirini beslediği ve birlikte uygulandığı anlaşılmaktadır.

1.2.2.2. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, bir ilişkide bir tarafın, diğerini duygusal olarak manipüle etmek, kontrol etmek veya zarar vermek amacıyla kullandığı bir taktik olarak tanımlanabilir (Bora ve Üstün, 2005). Bu tür şiddet, genellikle dışarıdan fark edilmesi zor olan bir şekilde gerçekleşir ve mağdurlar üzerinde uzun vadeli etkilere sahip olabilir. Psikolojik şiddetin belirtileri arasında, duygusal ihtiyaçların ihmal edilmesi veya reddedilmesi, aşağılanma, tehditler, manipülasyon ve izolasyon gibi davranışlar bulunabilir (Watts ve Zimmerman, 2002).

Psikolojik şiddet, kadına yönelik şiddetin bir türüdür ve genellikle eş veya birlikte olduğu erkek tarafından gerçekleştirilir. Bu tür şiddet, kadına karşı duygusal olarak istismar edici davranışlar içerir. Örneğin, hakaret veya küfür etmek, başkalarının yanında aşağılama veya küçük düşürme, korkutma veya kadının kendisine veya çevresindekilere zarar vereceğine dair tehditler gibi davranışlar bu tür şiddetin örnekleridir. Psikolojik şiddet, mağdurun duygusal refahını ve benlik saygısını ciddi şekilde etkileyebilir ve uzun vadede zararlı sonuçlara neden olabilir. Bu nedenle, psikolojik şiddetin tanınması ve önlenmesi önemlidir (Coker vd., 2000)

Psikolojik şiddet, bireyin özsaygısını azaltır, kendine güvenini zayıflatır ve sıklıkla bağımlılık yaratır. Psikolojik şiddetin mağdurlar üzerindeki etkileri, duygusal refahlarını ciddi şekilde etkileyebilir ve sık sık kendilerini kötü hissetmelerine neden olabilir. Psikolojik şiddet, mağdurları toplumdan ve destek sistemlerinden izole edebilir, bu da mağduriyetin daha da derinleşmesine yol açabilir (Güler vd., 2013).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, ülkemizde psikolojik şiddetin yaygınlığına dair önemli veriler ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, kadınların %44'ü psikolojik şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Ayrıca, kadınların %37'si eşlerinin kendilerine küfür ettiğini, evli kadınların %20'si aşağılanıp küçük düşürüldüğünü, %19'u ise tehdit edildiğini ifade etmiştir. Bu veriler, psikolojik şiddetin kadınlar arasında ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009).

1.2.2.3 Cinsel Şiddet

Kadına yönelik ve kadının kendi iradesi dışında gerçekleşen tecavüz, ilişki kurma, sözel veya fiili tacizde bulunma cinsel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Bu tür eylemler, kadının bedenini ve kişisel sınırlarını ihlal ederek ona zarar verir ve ciddi sonuçlara yol açabilir (Akkaş ve Uyanık, 2016).

Cinsel şiddet, bir kişinin cinsel arzularını kullanarak başka bir kişiyi tehdit etmek, sindirmek veya kontrol etmek amacıyla yaptığı eylemleri içerir. Bu tür eylemler, evlilik dahil olmak üzere, kadının veya diğer aile üyelerinin rızası olmadan cinsel ilişkiye zorlanması, ırzına geçilmesi, başka kişilerle cinsel birlikteliğe zorlanması, cinsel organlarına zarar verilmesi, fuhuşa zorlanması, istemeden evliliğe zorlanması gibi durumları içerir (Artuk, 2002). Bu tür eylemler genellikle kadınlar ve diğer savunmasız gruplar arasında yaygın olarak görülür ve ciddi fiziksel ve psikolojik etkilere yol açabilir (Adak, 2000).

Kadına yönelik cinsel şiddetin sonuçları üç ana grupta toplanabilir: ölümcül olmayan sonuçlar (istenmeyen gebelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, jinekolojik sorunlar, kendine zarar veren davranışlar, düşükler, baş ağrısı), psikolojik sonuçlar (depresyon, korku, kaygı, kendine güvensizlik, cinsel bozukluklar, yeme sorunu) ve ölümcül sonuçlar (intihar, öldürme, HIV/AIDS) (Atman, 2003).

Türkiye'de yapılan bir araştırmaya göre, kadınların %97'si eşleri tarafından şiddete maruz kalırken, bu kadınların %51'i rızaları olmaksızın cinsel ilişkiye zorlanmıştır. Ayrıca, bu kadınların %21'nin eşleri tarafından cinsel ilişkiye zorlanmıştır (Özden, 2010). Türkiye'deki kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasına göre, en az bir kez evlenmiş kadınların %15'i cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir (Altınay ve Arat, 2008). 2010 yılında Kırşehir ilinde gerçekleştirilen bir araştırma, ankete katılan kadınların %64,7'sinin hayatlarında en az bir kez cinsel şiddete maruz kaldığını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan kadınların %42'sinin şiddet anında hiçbir şey yapamadığı ve sadece ağladığı ifade edilmiştir. Ayrıca, katılımcı kadınların %80,6'sının kadına şiddete karşı olduklarını ifade ettiği belirtilmiştir (Bulucu ve Aymelek Çakıl, 2013). Bu istatistikler, Türkiye'de kadına yönelik cinsel şiddetin yaygınlığını göstermektedir.

1.2.2.4 Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, bir ilişkideki şiddetin bir türü olarak tanımlanır ve genellikle şiddeti uygulayan tarafından mağdurun ekonomik kaynaklarına erişiminin kontrol edilmesi veya kısıtlanması şeklinde ortaya çıkar. Mağdurun bağımsızlığını ve özgürlüğünü ciddi şekilde etkileyebilir, çünkü ekonomik bağımsızlık genellikle bireyin kendi hayatını yönlendirebilmesi ve güvenliğini sağlayabilmesi için gereklidir. Kontrol, mağdurun kendi yaşam kararlarını almasını engelleyebilir ve onu şiddet uygulayanın isteklerine boyun eğmeye zorlayabilir (Kahraman ve Çokamay, 2016).

Ekonomik şiddetin çeşitli biçimleri vardır ve genellikle birçok farklı şekilde kendini gösterebilir. Şiddeti uygulayan kişi, mağdurun ekonomik bağımsızlığını ve kaynaklarını kontrol altına alarak güç kazanmayı ve kontrolü elinde tutmayı amaçlar. Örneğin, kadının çalışma isteğinin engellenmesi veya iş hayatında ilerlemesinin önlenmesi, onun kendi ekonomik gücünü kazanmasını engelleyebilir ve bağımsızlığını sınırlayabilir. Ayrıca, ailenin temel ihtiyaçlarını karşılamamak veya yetersiz harçlık vermek gibi davranışlar da ekonomik şiddetin farklı türlerindendir (Polat, 2016).

Ekonomik şiddet, genellikle iki zıt davranış kalıbını içerir ve kadınların finansal bağımsızlığını etkileyen bir dizi davranışı içerir. Birinci tür ekonomik şiddet, kadının ekonomik kaynaklarına erişiminin engellenmesi veya sınırlanmasıyla ilişkilidir. Bu, kadının para kazanması veya mülk sahibi olması durumunda, bu kaynakların zorla elinden alınması veya kullanılması şeklinde ortaya çıkabilir. Örneğin, eşinin veya

partnerinin kadının maddi varlıklarını habersiz kullanması veya kadının kazandığı parayı kontrol etmesi bu tür bir ekonomik şiddet örneğidir. Ayrıca, kadının istemediği bir işte çalıştırılması veya çalışma koşullarının istismar edilmesi de bu kategoriye girer. İkinci tür ekonomik şiddet ise, kadının ekonomik bağımsızlığının veya işgücüne katılma isteğinin engellenmesiyle ilişkilidir. Bu durumda, kadının çalışmasına izin verilmez veya çalışmasını engellemek için çeşitli engeller konulur. Örneğin, kadının iş araması engellenebilir, çalışma saatleri veya koşulları üzerinde kontrol kurulabilir veya kadının iş hayatındaki ilerlemesi engellenebilir. Bu durum, kadının ekonomik özgürlüğünün elinden alınmasıyla sonuçlanır ve kadını finansal olarak savunmasız hale getirir (Eşkinat, 2013).
İki zıt davranış kalıbı, kadınların ekonomik güçlerinin ve özgürlüklerinin kontrol altına alınması veya sınırlanması amacıyla kullanılan farklı yöntemleri temsil eder. Her iki durumda da kadınların finansal bağımsızlığı ve özgürlüğü zarar görür ve kadınların genellikle diğer türlerde şiddetin bir parçası olarak maruz kaldığı toplumsal eşitsizlikleri pekiştirebilir (Uçar, 2003).
Kadınların ekonomik güce, fırsatlara ve imkanlara ulaşmasını engelleyen faktörlerin incelenmesi, toplumun genel yapısını, kültürel değerlerini ve sosyal normlarını göz önünde bulundurmayı gerektirir. Toplumun dini inançları, kültürel yapısı ve sosyal düzenlemeleri, kadınların işgücüne katılımını ve ekonomik bağımsızlığını etkileyebilir. Bu faktörler genellikle kadınların geleneksel rolleri üzerinde odaklanırken, erkeklerin ekonomik alanda daha fazla güce sahip olmalarını teşvik edebilir (Gürkan ve Coşar, 2009). Kadınların işgücüne katılımı ve ekonomik bağımsızlığına yönelik bu tür engeller, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çabaları zorlaştırır.
Toplumdaki kadın-erkek eşitsizliği, ekonomik şiddetin temelini oluşturabilir. Kadınların ekonomik bağımsızlığına yönelik engeller, genellikle kadınların finansal olarak erkeklere bağımlı olmasına yol açar. Bu durumda, kadınlar finansal olarak savunmasız hale gelir ve ekonomik şiddete maruz kalma riskleri artar. Örneğin, kadınların iş bulmaları veya gelir elde etmeleri engellenebilir, kişisel mal varlıkları habersiz bir şekilde kullanılabilir veya kişisel kazançlarına el konulabilir (Karal ve Aydemir, 2012). Bu tür şiddet biçimleri, kadınların ekonomik özgürlüklerini kısıtlayarak, genellikle diğer türlerde şiddetin bir parçası olarak görülür.
Hacettepe Üniversitesi (2014) tarafından yapılan araştırma, Türkiye genelinde kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde ekonomik şiddete maruz kalma oranını %30 olarak

belirlemiştir. Araştırma, ekonomik şiddetin kadınlar arasında yaygın bir sorun olduğunu ve toplumun geniş bir kesimini etkilediğini göstermektedir. Benzer şekilde, 2008 yılında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan bir çalışma da benzer sonuçlar ortaya koymuştu. Çalışmada, katılımcı kadınların %40'ının ekonomik şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir (Karhan, 2010). Türkiye'deki kadınların önemli bir bölümünün ekonomik şiddetin bir şekliyle karşılaştığını ve bu konunun ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir. İncelenen veriler, Türkiye'de ekonomik şiddetin yaygınlığına ve ciddiyetine dikkat çekmektedir.

1.2.3. Aile İçi Şiddet

Şiddet sadece aile içinde değil, toplumun birçok boyutunda da karşımıza çıkan bir sorundur. Şiddet bireylerin ruh ve beden sağlığı üzerinde olumsuz etkilere yol açmanın yanı sıra toplumsal açıdan da ciddi bir tehdit oluşturur. Şiddetin toplumda yaygınlaşması, sosyal bağları zayıflatır, güven duygusunu sarsar ve toplumsal huzuru bozar (Ayrancı vd., 2001).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2023 yılında yapılan bir araştırma, kadınların %34'ünün hayatlarının bir döneminde aile içi şiddete maruz kaldığını ve bu şiddetin %30'unun son bir yıl içinde gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Bu bulguların yanında, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2022 raporuna göre, aile içi şiddet sonucu ölümle sonuçlanan vaka sayısında da endişe verici bir artış gözlenmektedir; 2022 yılında, 300'ün üzerinde kadın aile içi şiddet sonucu hayatını kaybetmiştir. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'nin (UN Women) 2021 yılında yayımladığı rapor, COVID-19 pandemisi sırasında dünya genelinde aile içi şiddet vakalarının arttığını ve Türkiye'de de benzer bir artışın gözlendiğini belirtmiştir. Tüm bu çalışmalar, aile içi şiddetin Türkiye'de yaygın bir sorun olmaya devam ettiğini ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda önemli bir engel teşkil ettiğini göstermektedir.

WHO hazırladığı rapora göre (2005), kadınların fiziksel şiddet görmesi sıklığı %6-50 arasında değişmektedir. Aynı çalışmada, cinsel şiddet sıklığı ise %6-59 arasında bulunmuştur. Birçok araştırma bölgesinde, kadınların fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma oranının %30 ile %60 arasında olduğu belirtilmiştir (WHO, 2005).

Kadına yönelik şiddet, Türkiye'de ve dünyada evrensel bir sorundur. Kadına yönelik şiddet olayları, toplumlarda ırk, dil, din, eğitim, sosyal ve ekonomik sınıf ayrımı

olmaksızın devam eden sosyal bir problemdir. Özellikle kadına yönelik aile içi şiddetin alınan tüm önlemlere rağmen önüne geçilememektedir. Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı %13 le %78 arasında olduğu rapor edilmiştir. Yapılan çalışmalar, kadınların %13,6'lık bölümünün son bir yılda şiddette maruz kaldığını, %27,2'snn partnerler tarafından en az bir kez şiddet uygulandığını, %22,6'sının eşinden başka aile kişilerin uğradığını ve kadınların %67'snn aile içinde zorlayıcı faktörlere maruz kaldığını ve alkol kullanımının şiddet arttırdığını göstermektedir. Kadına yönelik aile içi zorbalığın varlığı, özellikle kadınlar ve çocukların temel insan haklarını ihlal etmektedir (Güvenç vd., 2014).

Birleşmiş Milletler 'in 2000 yılındaki çalışmasına göre, ABD'de her 15 saniyede bir aile içi şiddet yaşanmakta ve her 4 aileden birinde şiddet mevcuttur. Aynı araştırmada, her yıl 2 ila 4 milyon kadının eşleri veya erkek arkadaşları tarafından dövüldüğü ve bunların %28'inin fiziksel şiddet gördüğü belirtilmiştir. Adalet Bakanlığı verilerine göre ise, ABD'de her 90 saniyede bir kadının cinsel istismara uğradığı kaydedilmiştir. ABD Adalet Bakanlığı'nın yürüttüğü ankete göre, kadınlarda eş şiddetinin yaşam boyu prevalansı %25,5 olarak belirlenmiştir (Tjaden ve Thoennes, 2000).

Türkiye'nin 56 ilinde gerçekleştirilen bir alan araştırmasına göre ise, toplam 1800 evli kadının %14'ü en az bir kez "istemediği zamanlarda cinsel ilişkiye zorlandığını" belirtmiştir (Altınay ve Arat, 2008). Araştırmaya katılanların %67'si, cinsel şiddete uğradıklarını söylerken aynı zamanda fiziksel şiddete de maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Veriler hem ABD'de hem de Türkiye'de kadınların şiddetle karşılaşma riskinin yüksek olduğunu ve farklı türlerde şiddetin birbirini tetikleyebileceğini göstermektedir.

Kadına yönelik şiddetin çeşitli biçimlerinden biri ekonomik şiddettir. Ankara ilinde yapılan bir araştırmaya göre, 902 kadın katılımcının %6'sı eşleri tarafından ekonomik şiddete maruz kaldıklarını ifade etmiştir (Çayköylü vd., 2008). Aynı şekilde, Altınay ve Arat'ın (2008) gerçekleştirdiği bir alan araştırması da kadınların %29'unun eşleri tarafından işe gitmelerinin engellendiğini ve bu nedenle ekonomik şiddete maruz kaldıklarını göstermiştir. Bu bulgular, Türkiye'de kadınların ekonomik bağımsızlıklarının sınırlanmasıyla ilişkilendirilen şiddet vakalarının varlığını vurgulamaktadır.

2001 yılında gebelik döneminde şiddete maruz kalan kadınlar üzerine yapılan bir incelemede, 154 kadından 110'u hamilelikleri sırasında şiddete uğradığını bildirmiştir.

Ayrıca bu kadınların %36,4'ü fiziksel şiddete, %5,4'ü cinsel şiddete, %97,3'ü ruhsal/sözel şiddete ve %26,4'ü tehdit ve gözdağı gibi eylemlere maruz kalmıştır (Ayrancı vd., 2001). Kadın ve çocuklara yönelik şiddetin kökeninin çocukluk döneminde olduğunu gösteren önemli veriler mevcuttur. Bir araştırmaya göre, katılan kadınların %63,7'si çocukluklarında ebeveynleri tarafından, %40,4'ü ise eşleri tarafından şiddete maruz kalmıştır. Ayrıca, bu araştırmada, şiddeti haklı görmeyi gerektirenlerin oranının %78,1 gibi yüksek olduğu da belirlenmiştir. (Hıdıroğlu, 2006).

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen, 17.168 kişi ile yapılan görüşmelere dayanan ve 2009 Ocak ayında yayınlanan "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Raporu", kadına yönelik şiddetin Türkiye'deki durumu hakkında resmi ve kapsamlı bir kaynak olarak dikkat çekmektedir. Rapora göre, Türkiye genelinde eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı %39 iken, hayatlarının herhangi bir döneminde duygusal şiddet yaşayan kadınların oranı %43,9'dur. Ayrıca, sadece cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı %15,3 olarak belirlenmiştir. Raporda ortaya konulan verilere göre, şiddetin kırsal ve kentsel bölgelerde farklı oranlarda görüldüğü, fiziksel şiddetin yaşandığı durumlarda yaralanma oranının %25'e kadar ulaştığı ve şiddetin mağdurlarının çoğunlukla kimseye anlatamadığı vurgulanmaktadır. Cinsel şiddet sıklıkla fiziksel şiddetle birlikte yaşanmaktadır; katılımcıların %42'si fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim düzeyi yüksek kadınlar arasında bile her 10 kadından 3'ü eşleri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz bırakılmıştır. Evlenmiş kadınlar arasında en yaygın şiddet biçimi eşlerinden gördükleri şiddettir. Katılımcıların %7'si çocukluklarında (15 yaşından önce) cinsel istismar yaşadıklarını rapor etmişlerdir. Eğitim seviyesi ile şiddet arasında da belirgin bir ilişki olduğu raporda ortaya konmuştur. Ayrıca, şiddet mağduru kadınların sağlık sorunları yaşama ve intihar düşüncesi taşıma olasılıklarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu veriler, kadına yönelik şiddetin ciddiyetini gözler önüne sermekte ve önleme çabalarının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca şiddetin cinsiyet, eğitim düzeyi veya yaş gibi faktörlerden bağımsız olarak kadınların yaşamlarında yaygın bir sorun olduğunu göstermektedir.

1.3. Bağımlılık ve Şiddet

Alkol ve madde bağımlılığı, bireyin kontrol yeteneğini zayıflatabilir ve agresif davranışları artırabilir. Madde bağımlılığı, aile içi ilişkilerde gerginlik, çatışma ve güven eksikliği gibi sorunlara neden olabilir, bu da şiddetin ortaya çıkma olasılığını artırabilir (Room vd., 2005).

1.3.1. Alkol Bağımlılığı ve Şiddet

WHO'nun 2005 yılında yayımlamış olduğu "Alkol ve kişilerarası şiddet: politika brifingi" raporuna göre Avrupa genelinde alkol tüketimi, kişilerarası şiddetin devam eden bir tehdidi olmaya devam etmektedir. WHO, dünyanın en yüksek kişi başına alkol tüketim düzeyine sahip olduğunu belirtmektedir. Avrupa'da, kişilerarası şiddetten kaynaklanan yaklaşık 73.000 ölüm her yıl meydana gelmektedir; bu sayı, toplam ölümlerin neredeyse %1'ini oluşturmaktadır (WHO, 2005).

Yayınlanan rapora göre; alkolün şiddete karışması, Avrupa'da ne sağlık ne de ceza adalet ortamlarında rutin olarak kaydedilmiyor ve birçok şiddet vakası yetkililere bildirilmiyor ve dolayısıyla tespit edilmiyor. Bununla birlikte, tüm sanayileşmiş ülkelerde (WHO Avrupa Bölgesi'ndeki ülkeler dâhil), cinayet nedeniyle kaybedilen erkeklerin %41'inden ve kadınların %32'sinden alkolün sorumlu olduğu tahmin edilmektedir.

Yayınlanan raporda hem şiddet mağdurlarının hem de şiddet faillerinin alkol tüketiminin yüksek olduğu bildirilmiştir. Norveç'te bir acil servise başvuran saldırı kurbanları arasında % 53 saldırganın saldırıdan önce alkol kullandığı, Rusya Federasyonu'nda, 1995 yılında cinayetten tutuklanan kişilerin yaklaşık %75'nin alkol kullandığı, İngiltere ve Galler'de, ulusal anket verileri şiddet faillerinin tüm şiddet olaylarının yarısında alkol kullandığı görülmüştür. Bu veriler yılda 1,3 milyondan fazla alkole bağlı şiddet vakasına eşdeğerdir (WHO, 2005).

Yayınlanan raporda şiddet faillerinin alkol kullanımında dikkat çeken veriler şu şekildedir; Finlandiya'da 15-64 yaş arası cinayet kurbanları (1987-1996) arasında, erkeklerin %62,7'si ve kadınların %36,8'i alkol testi pozitif çıkmıştır. Hollanda'da (1970–1998), şiddete bağlı yaralanmalarla bir hastanenin travma merkezine başvuran hastaların %36'sı alkol tüketmiştir. İspanya'da, şiddetle bağlantılı yaralanmalarla acil servise gelen hastaların %36'sı, yaralanmadan önceki altı saat içinde alkol tüketmiştir (WHO, 2005).

Pek çok ülkede alkol kullanımı ve yakın partner şiddeti arasında güçlü bağlantılar bulunmuştur. Kanıtlar, alkol kullanımının aile içi şiddetin oluşumunu ve şiddetini artırdığını göstermektedir. Alkol kullanımı, bilişsel ve fiziksel işlevi doğrudan etkiler, öz denetimi azaltır ve bireyleri ilişkiler içindeki çatışmalara şiddet içermeyen bir çözüm için pazarlık yapma konusunda daha az yetenekli bırakır. Bir partner tarafından aşırı içki içmek, mali zorlukları, çocuk bakımı sorunlarını, sadakatsizliği veya diğer aile streslerini şiddetlendirebilir. Bu, evlilikte gerginlik ve çatışma yaratarak, eşler arasında meydana gelen şiddet riskini artırabilir. Alkolün saldırganlığa neden olduğuna dair bireysel ve toplumsal inançlar, içki içtikten sonra şiddet davranışını ve şiddet içeren davranış için bir bahane olarak alkol kullanımını teşvik edebilir (WHO, 2019).

WHO ve BM Kadınları, İnsan Hakları Konseyi ve UNODC de dahil olmak üzere, alkolün hem toplum risk faktörleri hem de kişilerarası risk faktörleri açısından önemli bir risk faktörü olduğunu listelemektedir (Room vd., 2005). Toplum için risk faktörünün alkolle ilgili olarak, alkol bulunabilirliğinin kadına yönelik şiddetin bir belirleyicisi olduğunu belirtmektedir. Kişilerarası risk faktörlerine gelince; erkeklerin alkol kullanımı kadına yönelik şiddeti tetiklemektedir.

Alkol, bilişsel ve fiziksel fonksiyonları etkileyen, otokontrolü azaltan ve bireylerin ilişkilerinde yaşadıkları çatışmaları şiddet içermeyen yöntemlerle çözebilme yetilerini azaltan bir maddedir (Room vd., 2005). Ayrıca aşırı alkol kullanımı, ilişkilerde finansal zorlukları artırabildiği gibi çocuğun bakımına dair sorunlara, sadakatsizliğe ve benzer aile içi stres kaynağına yol açabilir (Shillington vd., 1995). Alkol tüketiminin saldırgan davranışlara yol açtığına dair bireysel ve toplumsal inanışlar, alkol tüketiminden sonra şiddet içeren davranışlarda bulunma riskini artırabilir. Bu durumda alkol tüketimi bir mazeret olarak algılanmaktadır (Field vd., 2004). İlişki içinde şiddet görmek, alkolün bir stresle baş etme veya kendi kendini iyileştirme yöntemi olarak kullanılmasına yol açabilir (Wingoog vd., 2000).

Aile içi şiddet araştırmalarında rutin olarak gözlenen durum, failler tarafından yakın zamanda alkol tüketilmiş olduğudur. Bu durum alkol tüketimi ve aile içi şiddet ile nedenselliği göstermese de aradaki ilişkiyi açıkça gözler önüne sermektedir. Aile içi şiddet ve şiddeti uygulayanın alkol tüketimi arasındaki ilişkinin oranları, ülkeler arasında değişiklik göstermektedir. İngiltere ve Galler'de mağdurların %32'si, partnerlerinin şiddet uygulamadan önce alkol tüketmiş olduğuna inanmaktadır (Mirrless-Black vd.,

1998). Avustralya'da aile içi cinayet suçlularının %36'sının olay sırasında alkol etkisi altında olduğu belirlenmiştir (Carcach ve James, 1998). Rusya'da ise aile içi cinayet suçlularının %10,5'i olay sırasında alkol etkisi altındadır (Pridemore, 2006). Ayrıca, çok ülkeli olarak gerçekleştirilen bir çalışmada Şili, Mısır, Hindistan ve Filipinler'in her birinde, eş veya partnerin düzenli alkol kullanımının hayat boyu gerçekleşebilecek aile içi şiddet için önemli bir risk faktörü olduğu belirlenmiştir (Jeyaseelan vd., 2004). Bireysel düzeyde bir dizi çalışma, alkol tüketimi ile şiddet içeren olaylara karışma arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bazı araştırmalar, kişi başına düşen alkol tüketimi oranı ile rapor edilen ölümcül olmayan şiddet olayları arasında genel nüfus seviyesinde doğru bir ilişki bulmuştur. Ek olarak, cinayet vakaları da kişi başına düşen alkol tüketiminin artışıyla artmaktadır, bu da incelenmesi gereken bir nedensellik ilişkisine işaret etmektedir. Bu verilere dayanarak, alkol tüketiminin artmasıyla, şiddeti uygulayanlar, şiddet görenler ve şiddete sessiz kalanlar arasında artan oranlarda bir artış gözlenmektedir.

WHO'nun kanıta dayalı araştırmaları da benzer sonuçları doğrulamaktadır (WHO, 2024). Dünya genelinde öldürülen kadınların yaklaşık %38'i, bir erkek partnerleri tarafından işlenen şiddet sonucunda hayatını kaybetmektedir. Bu tür şiddet vakaları, küresel düzeyde ciddi bir sorun teşkil etmektedir (WHO, 2009).

WHO, cinsiyete dayalı şiddetin ortaya çıkışını açıklarken, erkeklerin düşük eğitim seviyeleri, çocukluklarında kötü muamele görmeleri, aile içi şiddete maruz kalmaları, şiddeti kabul eden tutumlar sergilemeleri ve eşit olmayan cinsiyet normlarına dayalı olarak kadınlara karşı bir hak duygusu geliştirmeleri gibi faktörlerin yanı sıra alkol tüketiminin de şiddet uygulama olasılıklarını artırdığını belirtmektedir (WHO, 2024).

1.3.2. Madde Kullanımı ve Şiddet

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından 2023 yılında hazırlanan "Dünya Uyuşturucu Raporu"na göre, 2021 yılında 15-64 yaş aralığındaki her 17 kişiden biri bir yıl içinde madde kullanmıştır. Rapor, uyuşturucu madde kullanımının giderek yaygınlaştığını göstermektedir. 2011 yılında tahmini uyuşturucu madde kullanıcı sayısı 250 milyon iken, bu rakam 2021'de 296 milyona yükselmiştir. Bu, 15-64 yaş arası popülasyonun %5,8'ine karşılık gelmektedir (UNODC, 2023). Uyuşturucu madde kullanımındaki artış hem sağlık hem de toplumsal açıdan ciddi endişelere yol açmaktadır.

Madde kullanıcılarının cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde; farklı madde türlerinin kullanımı, cinsiyetler arasında farklılık göstermektedir. Opiyatlar konusunda, erkeklerin kullanım oranı %75 iken, kadınların bu oranı %25'tir. Kokain kullanımında da benzer bir eğilim görülmektedir; erkeklerin kullanım oranı %73 iken, kadınlarınki %27 olarak belirlenmiştir. Esrar kullanımında ise erkeklerin oranı %70 iken, kadınların oranı %30'dur. Ekstaziye gelindiğinde, erkeklerin kullanım oranı %62 iken, kadınlarınki %38 olarak saptanmıştır. Amfetamin kullanımında da benzer bir fark görülmektedir; erkeklerin oranı %55 iken, kadınlarınki %45'tir. Son olarak, tıbbi amaçlı kullanılmayan farmasötik opioidlerde erkeklerin kullanım oranı %53 iken, kadınlarınki %47'dir. Bu veriler, farklı uyuşturucu türlerinin kullanımında cinsiyetler arasında önemli bir ayrım olduğunu göstermektedir (UNODC, 2023).

WHO iş birliği içerisinde hazırlanan "Kişilerarası Şiddet ve Yasa Dışı Uyuşturucular " adlı raporda, uyuşturucu madde kullanımı ile şiddet arasındaki ilişkiye yönelik üç teori öne sürülmüştür (WHO, 2024):

- Birincisi, uyuşturucu madde kullanımının doğrudan psikofarmakolojik düzeyde şiddet ile ilişkilendirilebileceğidir. Bu teori, uyuşturucu maddelerin beyin kimyasını etkileyerek şiddet eylemlerini tetikleyebileceğini öne sürmektedir.
- İkincisi, uyuşturucu madde kullanımına bağlı şiddetin, yasa dışı maddelere (örneğin kokain ve eroin) bağımlı veya bağımlı olan bireylerin, uyuşturucu madde kullanımlarını finanse etmek için şiddet içeren suçlar da dahil olmak üzere çeşitli suçlar işleyecekleri için ekonomik olarak zorlayıcı olabileceği teorisidir. Bu teori, uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele eden bireylerin yasa dışı yollardan para kazanma çabalarının, şiddet içeren davranışlara yönelmelerine neden olabileceğini öne sürmektedir.
- Üçüncüsü, uyuşturucu madde kullanımına bağlı şiddetin sistemik olabileceğini ve bu durumun yasadışı uyuşturucu madde pazarının doğal bir parçası olabileceğini öne sürmektedir. Bu teori, uyuşturucu ticaretinin, şiddet içeren çatışmalara, rekabete ve suçlara yol açabileceğini ve bu şiddetin uyuşturucu pazarının işleyişinin bir parçası haline geldiğini savunmaktadır.

Raporda sunulan verilere göre, belirli bölgelerde ve popülasyonlarda uyuşturucu madde kullanımının şiddet ve suç ile ilişkilendirilmesi dikkat çekmektedir. Örneğin, ABD'nin Los Angeles kentinde yapılan çalışma, 18-25 yaş arası metamfetamin kullanıcılarının

%35'inin uyuşturucu etkisi altındayken şiddet uyguladığını ortaya koymuştur. Kanada'da ise cinsel taciz vakalarını bildiren erkek çocukların uyuşturucu madde kullanma olasılığının kız çocuklarına göre %700 daha fazla olduğu belirtilmiştir. İngiltere ve Galler'deki verilere göre, saldırı nedeniyle tutuklananların %12'sinin kokain kullanımı ve %24'ünün afyon kullanımı testinin pozitif çıktığı tespit edilmiştir. Güney Afrika'daki Cape Town ve Durban'daki acil servislere başvuran hastalar arasında yapılan bir araştırmada, şiddete bağlı yaralanmaları olan hastaların uyuşturucu madde testinin pozitif çıkma olasılığının diğer yaralanma türlerine göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Bu veriler, uyuşturucu madde kullanımının şiddet ve suç olaylarına olan etkilerini anlamak için önemli bir kaynak sağlamaktadır (WHO, 2024).

Raporda, çeşitli uyuşturucu madde kategorileri ile şiddet arasındaki bağlantıları öne süren bir dizi kanıta rağmen, uyuşturucu madde kullanımına bağlı şiddeti azaltmayı amaçlayan önleme müdahalelerinde eksiklikler olduğu belirtilmektedir. Uyuşturucu madde kullanımına bağlı şiddeti azaltmaya yönelik çoklu kurumlu stratejilerde hem şiddete hem de yasa dışı uyuşturucu kullanımına katkıda bulunan faktörleri ele almayı amaçlayan geniş bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Geleneksel olarak sadece cezai adalete ilişkin bir sorun olarak görülen uyuşturucu madde kullanımına bağlı şiddet, halk sağlığı yaklaşımıyla ele alındığında, yasadışı uyuşturucu kullanımına bağlı şiddetin daha iyi anlaşılması, uygun tepkilerin verilmesi ve sonuçta önlenmesi için bir yol sunabileceği ifade edilmiştir. Bu nedenle, uyuşturucu madde kullanımıyla ilişkilendirilen şiddetin önlenmesi için daha kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir.

1.4. Eş Bağımlılık

Eş bağımlılık kavramı ilk olarak 1950'lerde kullanılmıştır (Cermak, 1986). Adsız alkolikler grubunda eşlerinin alkol bağımlılığı olan kadınlarda görülen davranış örüntüleri neticesinde bu kavram ortaya çıkmıştır. (Gierymski ve Williams, 1986). İngilizce karşılığı codependency olan eş-bağımlılık kavramı 'ilişki bağımlılığı' ve 'karşılıklı bağımlılık' olarak da kullanılmaktadır (Mulry, 1987). Günümüzde eş bağımlılık olarak kullanılan bu kavram, başlangıçta eşi alkol bağımlılığı olan kadınların davranış örüntülerinin benzerliği ile dikkatleri çekmiştir. (Lindley vd., 1999). Eş bağımlılık bağımlılığı inkâr etme, duygu karmaşası ve zorlantı içeren davranışlar olarak

3 temada birleşmiştir. (Hughes Hammer vd., 1998). Kavramın ortaya çıkışının ilk zamanlarında eş bağımlılık sadece alkol madde gibi bağımlılığı olan kişilerin yakınlarında oluşan davranış belirtileri olduğunu düşünülse de zaman içinde fark edilmiştir ki stresli aile ortamında, yardım odaklı yaşayan yetişkinlerde de olduğu anlaşılmıştır. (Williams, Bissel, Sullivan, 1991; Abadi vd, 2015).

Eş bağımlılık, bağımlığı kişiye karşı bakım verme, kişinin tüm sorumluluklarını üstlenip kurtarıcı olma, boyun eğici olup hayır diyememe, zihinsel olarak bağımlı yakının durumuna karşı obsesif düşüncelerde takılı kalma, düşük benlik saygısı ve inkâr gibi davranış örüntülerini içermektedir (Ançel, 2012). Eş bağımlılıkla ilgili yapılan çalışmanın sonucuna göre; araştırmaya katılan ev kadınlarının 53'ü (%21,3) düşük, 151'i (%60,6) orta ve 45'i (%18,1) yüksek düzey eş-bağımlılık gösterdiği belirlenmiştir. (Tekin, 2020). Eş bağımlılık, kişinin bakımına muhtaç kişi ile bakım verici arasında gelişen ve bakım verenin bağımlılığı sürdüren davranış örüntülerine sahip olması durumudur (Ançel, 2012). Eş bağımlı kişi kendi ihtiyaçlarından çok diğer kişiye yatırım yapar hayatının odak noktası kişi olur. Bu da bağımlılığı pekiştiren ve destekleyici bir tutumdur. Çünkü kişinin sorumluluklarını almasına izin vermeyen kurtarıcı ve takıntılı bir tutum kullanılır (Lindley, Giordano, Hammer, 1999). Böyle bir ilişkide eş bağımlı birey kendini feda eder, ikinci plana atar ve sorumlulukları diğerine bırakmaz. Bu davranışlar eş bağımlılığı olan bireyde ikincil kazançlara yol açar. Karşılıklı bağımlılık ilişkisi her iki birey için de bir var olma biçimi olarak devam etmektedir (Ançel, 2012). Eş bağımlılığı olan kişilerde başkasının onayına gerek duyan, boyun eğici ve kaygılı tutum sergileme görülmektedir. Kişilerde benlik saygısında düşüş, kimlik kazanımında sorun ve sınır koymada güçlük gibi zorluklara yol açtığı bilinmektedir. (Haaken, 1993; Malloy ve Berkery, 1993) Eş bağımlılık daha çok kadınlarda görüldüğü için kadın üzerinde baskı oluşturan erkek egemen gelenekler, kültürel normlar ve dinin yorumlanış biçimi ile beslenen kadın rolündeki patoloji olarak da değerlendirilmiştir (Dear ve Roberts, 2002; Fuller ve Warner, 2000). Psikologlar tarafından yapılan bir çalışmada da eş bağımlılık özelliklerinin geleneksel kadına atfedilmiş rolündeki bir patoloji olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte alan yazında kadından beklenen rollerin örneğin; anne olma, bakım veren ve fedakâr olma, sorumlulukları üstlenme gibi geleneksel normların eş bağımlılığı beslediği bilinmektedir (Fuller vd., 2000).

Eş bağımlılık, boyun eğici, fedakâr ve korumacı olma ile karakterize olan bir durumdur. Eş bağımlılık geliştirmiş kişiler ilişki kurdukları kişilere yönelik yaşarlar. Diğer bireylerin yaşadığı sorunlara karşı aşırı ilgili olma ve duygusal yatırımı ötekine yapma eğilimindedirler (Dilbaz vd., 2021: 642). Bağımlı bireylerin sorumluluklarını üstlenmekte zorlandıkları bilinmektedir. Ailedeki eş bağımlı bireyler bağımlı bireyin yerine getirmediği sorumlulukları üstlenme eğiliminde olurlar. Onların sorumluluklarını yerine getirmediklerinde kendilerini suçlu hissettikleri bilinmektedir. Bu suçluluğu yoğun bir şekilde hissetmek eş bağımlılığı beslemektedir ve kişi bağımlı bireyin sorumluluklarını da üstlenerek alkol madde bağımlılığının gelişimine ve pekişmesine destek olur. Aile üyelerinden birinin daha cezalandırıcı tutumda olduğu durumlarda, diğer aile üyesinin bu açığı kapamak için daha fazla destek gösterdiği örneklerde zaman içinde eş bağımlılığın gelişmesi muhtemeldir (Ögel, 2014: 238). Ailelerin eş bağımlılık sürecinde desteklenmesi çok önemlidir. Çünkü eş bağımlılığın fark edilmesi bağımlı bireyin tedaviye uyumu ve iyileşme sürecini etkilemektedir. Aile destek programlarında motivasyonel görüşmelere ek olarak aile ve çift terapilerinin de dahil edilmesi önemli unsurlardan biridir. Bu görüşmeler neticesinde ailede başlayan değişim bağımlı kişinin de değişimine katkı sağlayacaktır. Bu da bağımlı bireyin tedaviye uyumu ve motivasyonunu artırmaktadır. (Dilbaz vd., 2021:457).

2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. Yöntem

Araştırma, YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aileleriyle gerçekleştirilmiştir. Alkol ve madde kullanım bozukluğu olan kişilerin ailelerinin aile içi şiddete karşı farkındalığı ile eş bağımlılık faktörlerinin incelenmesini amaçlayan çalışmada değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla ilişkisel tarama modeli ve nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bilgilendirilmiş onam formunu kabul eden ailelere, 19 soruluk sosyo-demografik soru formu, Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği uygulanmıştır. Toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak IBM SPSS 26 Statistics Paket Programına aktarılarak çözümlenmiştir.

2.2. Hipotezler

Hipotez 1: Madde kullanım bozukluğu yaşayan bireylerin aile üyeleri arasında kadınlar, erkeklere kıyasla daha yüksek oranda şiddete maruz kalmaktadır.

Hipotez 2: Aile içi şiddete maruz kalan bireylerin büyük çoğunluğu, bağımlı yakınları tarafından şiddet görmektedir.

Hipotez 3: 6284 sayılı Kanun hakkında bilgi sahibi olmayan aile bireyleri, bu kanun hakkında bilgi sahibi olanlara göre aile içi şiddeti daha fazla kabullenme eğilimindedir.

Hipotez 4: Kadınlar, madde kullanım bozukluğu olan yakınlarından daha fazla şiddet gördükleri için, kadınların destek arayışları ve yardım talep etme davranışları erkeklere kıyasla daha yoğun ve sıktır.

Hipotez 5: Aile içi şiddet farkındalığı yüksek olan bireyler, bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü puanlarında daha yüksek değerlere sahiptir. Bu bireyler, şiddetin tanımlanması ve sonuçları konusunda daha bilinçlidir ve eş bağımlılık düzeyleri de bu farkındalığa bağlı olarak artar.

Hipotez 6: Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını az ve eskiden seven aile bireyleri, şiddeti tanımlama ve kabullenme konusunda daha yüksek puanlar almaktadır. Bu bireyler, duygusal bağlılık eksikliğinden dolayı şiddeti tanımlama ve kabullenme eğilimindedir.

Hipotez 7: Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını az ve eskiden seven aile bireyleri, şiddeti tanımlama ve kabullenme konusunda daha yüksek puanlar almaktadır.

Hipotez 8: Şiddete maruz kalma, madde kullanım bozukluğu olan bireylerin yakınlarının duygusal bağlılık düzeyini olumsuz etkileyerek, eş bağımlılık puanlarını artırır ve ilişkilerinde daha yüksek düzeyde kaygı ve kaçınma davranışlarına yol açar.

Hipotez 9: Bağımlılıkta eş bağımlılık puanları arttıkça, aile içi şiddetin kabullenilmesi ve normalleştirilmesi puanları da artmaktadır.

Hipotez 10: Eğitim seviyesi azaldıkça aileler daha fazla şiddete maruz kalmaktadır.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, YEDAM'a başvuran alkol ve madde bağımlısı danışanların aileleri oluşturmaktadır. Bu evren, Türkiye genelinde YEDAM'larda hizmet alan bireylerin ailelerini kapsamaktadır.

Araştırmanın örneklemi, Kütahya, Sakarya, Adana, Konya, Afyon ve Karaman illerindeki Yeşilay Danışmanlık Merkezi'nden (YEDAM) destek alan alkol ve madde bağımlısı bireylerin ailelerinden oluşmaktadır. Bu iller, Türkiye'nin farklı coğrafi ve sosyo-ekonomik özelliklerine sahip bölgelerini temsil etmektedir ve çalışmanın bulgularının çeşitliliğini ve genellenebilirliğini artırmak amacıyla seçilmiştir.

Örneklem grubunu, belirtilen illerdeki YEDAM şubelerinden hizmet alan bağımlı bireylerin aile üyeleri oluşturmaktadır. Bu aile üyeleri arasında bağımlı bireylerin ebeveynleri, eşleri, çocukları ve diğer yakın akrabaları bulunmaktadır. Örneklem seçimi, rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Rastgele örnekleme yöntemi, örneklemin evreni temsil etme gücünü artırarak çalışmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlamaktadır.

Örneklem büyüklüğü, araştırmanın istatistiksel olarak anlamlı ve güvenilir sonuçlar elde edebilmesi için yeterli sayıda aile üyesi ile sınırlandırılmıştır. Örneklem seçim sürecinde, YEDAM kayıtları üzerinden bağımlı bireylerin ailelerine ulaşılmış ve belirli katılım kriterlerine uygun aile üyeleri araştırmaya dahil edilmiştir. Bu kriterler arasında aile üyelerinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik durum ve bağımlı bireyle olan ilişkisi gibi demografik bilgiler yer almaktadır. Bu bilgilerin toplanması, bağımlılığın aile üzerindeki etkilerini daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri öz bildirime dayalı veri toplama araçları ile elde edilmiştir. Katılımcılar çalışma hakkında bilgilerin yer aldığı ve çalışmaya katılımlarına yönelik gönüllüklerinin onayını içeren Bilgilendirilmiş Onam Formu ile bilgilendirilmiştir. Çalışmaya katılım sağlayan katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği ve Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği uygulanmıştır.

2.4.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmada, katılımcıların demografik bilgilerini ve yakınlarının bağımlılık öykülerini toplamak amacıyla kapsamlı bir form uygulanmıştır. Bu form, katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve gelir durumu gibi temel demografik bilgilerini içermektedir. Ayrıca formda, katılımcıların bağımlılık sorunu olan birey ile olan yakınlık derecesi, bağımlılık öyküsü ve şiddete karşı tutumlarını içeren ayrıntılı sorular da yer almaktadır. Bu bilgiler, katılımcıların alkol ve madde bağımlılığına karşı bakış açılarını ve aile içi şiddete karşı tutumlarını daha iyi anlamak ve değerlendirmek için toplanmıştır. Form aracılığıyla elde edilen veriler, eş bağımlılık düzeylerinin ve aile içi şiddete yönelik tutumların demografik ve kişisel faktörlerle ilişkisini analiz etmek için kullanılmıştır.

2.4.2. Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği (BEŞF)

Çalışmada alkol madde bağımlılığı sorunu olan kişilerin yakınlarının eş bağımlılık düzeylerini belirlemek amacıyla Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü (BEŞF) Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, Şimşek, Kabil ve Öncü (2020) tarafından geliştirilmiş olup, 14 maddeden oluşan ve öz bildirime dayalı bir ölçektir. Ölçek, alkol madde bağımlılığı sorunu olan katılımcıların yetişkin yakınlarına uygulanmıştır ve uygulama yaş ortalaması 29,31'dir.

BEŞF Ölçeği, eş bağımlılığı değerlendirmek için geliştirilmiş olup, 5 faktörden oluşur ve 0-4 puanları arasında derecelendirilen 5'li Likert tipi bir ölçektir. Katılımcılar, maddelere 0 (Hiçbir zaman), 1 (Nadiren), 2 (Bazen), 3 (Çoğu zaman) ve 4 (Neredeyse her zaman) puanları arasında cevap vermektedir. Ölçeğin beş faktörü şunlardır:

- Diğerkamlık (1, 2, 3, 13. maddeler)
- Kaygı (4, 5, 6. maddeler)
- Ses Çıkarmama (10, 11, 12. maddeler)

- Kaçınma (7. ve 14. maddeler)
- Suçluluk (8. ve 9. maddeler)

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 56'dır. Ölçekten alınan yüksek puan, eş bağımlılık düzeyinin arttığını göstermektedir ve ölçek içerisinde ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısının 0.76 olduğu belirtilmiştir (Şimşek, Öncü, Kabil; 2020).

2.4.3. Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği

Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilen ölçek, bireylerin aile içi şiddet farkındalıklarını belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Ölçeğe verilen cevaplar üçlü Likert tipinde derecelendirilmiştir: Katılıyorum (1), Kısmen Katılıyorum (2) ve Katılmıyorum (3). Ölçek, Aile İçi Şiddetin Tanımlanması, Aile İçi Şiddetin Sonuçları, Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi ve Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi olmak üzere 4 boyuttan ve 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek toplam puan alınarak da değerlendirilebilir. Maddelerin 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 ve 20 numaraları ters puanlanmıştır. Ölçekten alınan puanların yükselmesi, bireylerin aile içi şiddete ilişkin farkındalığının arttığını göstermektedir.

Ölçeğin güvenirliği için hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları .71 ile .92 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplamı için hesaplanan güvenirlik katsayısı ise .92 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir (Özyürek ve Kurnaz, 2019).

2.4.4. Güvenirlik Analizleri

Güvenirlik analizi, bireylerin ölçek maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılığın göstergesidir ve ölçeğin ölçmek istediği özelliğin ne derece doğru ölçüldüğünün ortaya konulmasıdır. Korelasyon değerlerine göre güvenirlik katsayıları incelendiğinde; 0.00-0.40 arası ölçeğin güvenilir olmadığı, 0,40-0,60 arası ölçeğin güvenilirliğinin düşük olduğu, 0,60-0,80 arası ölçeğin oldukça güvenilir olduğu ve 0,80-1,00 arası ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Karagöz, 2021). Buna göre araştırmada kullanılan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (0,904), Aile İçi Şiddetin Sonuçları (0,904) ve Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeğinin (0,830) yüksek derecede güvenilir, Aile İçi Şiddetin Tanımlanması (0,796), Aile İçi Şiddetin

Kabullenilmesi (0,762), Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi (0,727), Diğerkamlık (0, 697) ve Suçluluk (0,647) alt boyutlarının oldukça güvenilir, Ses Çıkarmama (0,533), Kaygı (0,508) ve Kaçınma (0,401) alt boyutlarının ise güvenirliğinin düşük olduğu görülmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Veriler, IBM SPSS 26 Statistics Paket Programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Kategorik değişkenler sayı ve yüzde olarak hesaplanmıştır. Sayısal değişkenlerde normal dağılım, çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak bulunmuştur. Normal dağılımın kurallarına göre çarpıklık değerlerinin ±1,5 arasında olması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidel, 2013). Bu kapsamda, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği, Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği ve ölçeklerin alt boyutlarına ait verilerin normal dağılıma uyduğu görülmüştür. Araştırma, aile içi şiddet farkındalığı ve bağımlılıkta eş bağımlılık faktörünü ölçek amacıyla Yeşilay Danışmanlık Merkezlerine alkol ve madde kullanımı bozukluğu için başvuran bireylerden 172'sinin ailesine uygulanmıştır. Ölçek ve alt boyutlarının normallik sayıltısı karşılandığı için; ikili grupların karşılaştırılmasında Independent Sample T Testi (Bağımsız Gruplar İçin T Testi), ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında One Way Anova Testi (Tek Faktörlü Varyans Analizi) kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılığın karşılaştırılmasında Post Hoc (Tukey-Games Howell) testleri kullanılmıştır. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği, Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği ve ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson Korelasyon Testi kullanılmıştır. Korelasyon katsayısı; 0.00- 0.30 arası düşük, 0.30-0.70 arası orta ve 0.70-1.00 arası ise yüksek düzeyde bir ilişki olarak değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2020). Bağımlı bireylerin ailelerinin, aile içi şiddet farkındalıklarının, bağımlılıkta eş bağımlılık faktörünü ne düzeyde yordadığı basit regresyon analizi ile incelenmiştir. Regresyonda artık verilerin normal dağılımı ve doğrusallığına, histogram ve Q-Q plot grafiklerine bakılara karar verilmiştir. Tüm çalışmada anlamlılık düzeyleri, 0,01 ve 0,05 değerleri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

2.6. Sınırlılıklar ve Varsayımlar

Araştırmanın sınırlılıkları genellikle çeşitli boyutlarda ele alınabilir; bu boyutlar arasında değinilecek konular, uygulanacak kişiler, zaman, mekân gibi pek çok faktör

bulunmaktadır. Bu araştırma Kütahya, Sakarya, Adana, Konya, Afyon, Karaman YEDAM'dan destek alan alkol ve madde bağımlısı bireylerin aileleri ile sınırlandırılmıştır. Aile yakının bağımlılık tedavisi için başvuran kadın aile yakınlarının sayılarının oranla erkeklere göre daha fazla olması nedeniyle katılımcılar arasında cinsiyet dengesi kurulamamıştır. Ayrıca katılımcıların; ankette çok sayıda soru olmasından dolayı cevaplamakta zorlanması ve kadın katılımcıların şiddete yönelik sorulara karşı tedirgin yaklaşımı araştırmacılar için zorluklar yaratarak örneklemin tamamlanmasını geciktirmiştir. Veri toplama süreci beklenenden daha uzun sürmüş olmasına rağmen sonuç olarak hedeflenen örnekleme ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında seçilen bağımlı yakınları soruları içtenlikle, güvenilir ve doğru bir şekilde cevapladığı varsayılmıştır.

3. BÖLÜM: BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Bulgular bölümde, araştırma grubunun cevapları, anket tekniği kullanılarak elde edilen veriler üzerinden incelenmiştir. Bu bölümünde, katılımcıların anketlere verdiği yanıtların frekanslarına, bu yanıtların analizleriyle oluşturulan tabloların anlamlılık düzeylerini belirlemek için yapılan ki-kare testlerine yer verilmiştir.

3.1. Aile Bireylerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Çalışmaya, alkol ve madde kullanım bozukluğu yaşamış bireylerin 172 yakını katılmıştır. Çalışmaya katılan aile bireylerinin cinsiyet dağılımları incelendiğinde; %72,7'sinin kadın ve %27,3'ünün erkek olduğu görülmüştür.

Değişken	**Kategori**	**Frekans (*f*)**	**Yüzde (%)**
Cinsiyet	Erkek	47	27,3
	Kadın	125	72,7
Yaş x̄: 41,63 Min.: 19 Max.: 78	19-30 yaş	38	22,1
	31-40 yaş	53	30,2
	41-50 yaş	37	21,5
	51-60 yaş	28	16,3
	61 yaş ve üzeri	17	9,9
Eğitim Düzeyi	Okur yazar	11	6,4
	İlkokul	20	11,6
	Ortaokul	42	24,4
	Lise	54	31,4
	Lisans	40	23,3
	Lisans üstü	5	2,9
Çalışma Durumunuz	Evet	86	50,0
	Hayır	86	50,0
	Toplam	**172**	**100**

Tablo 1: Aile Bireylerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerin yaş ortalamalarının x̄=41,63, en küçük katılımcının 19 ve en büyük katılımcının 78 yaşında oldukları görülmüştür. Yaş dağılımlarına sırayla bakıldığında; %30,2'sinin 31-40 yaş, %22,1'inin 19-30 yaş, %21,5'inin 41-50 yaş, %16,3'ünün 51-60 yaş ve %9,9'unun 61 yaş ve üzeri aralığında olduğu görülmüştür.

Aile bireylerinin öğrenim durumu dağılımlarına sırayla bakıldığında; %31,4'ünün lise, %24,4'ünün ortaokul, %23,3'ünün lisans, %11,6'sının ilkokul, %6,4'ünün okur yazar ve %2,9'unun lisans üstü eğitim düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Aile bireylerinin

çalışma durumu dağılımları incelendiğinde; %50,0'ının evet çalışıyorum (f: 86 kişi) ve %50,0'ının hayır çalışmıyorum (f: 86 kişi) dedikleri görülmüştür.

3.2. Aile Bireylerinin Sorulan Anket Sorularına Verdikleri Cevapların Frekans Bulguları

Bu bölümde aile bireylerinin anket sorularına verdikleri cevapların frekans bulgularına yer verilmiştir.

3.2.1. Aile Bireylerinin Bağımlı Yakınlarına Yakınlık ve Sevgi Durumlarına Ait Bulgular

Aile bireylerinin "Yeşilay Danışmanlık Merkezinden hangi aile yakınınız için hizmet alıyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %45,3'ünün eşim için, %40,1'inin çocuğum için, %9,9'unun diğer yakınlarım için ve %4,7'sinin anne-babam için cevabını verdikleri görülmüştür.

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"YEDAM'dan hangi aile yakınınız için hizmet alıyorsunuz?"	Eşim için	78	45,3
	Çocuğum için	69	40,1
	Annem-babam için	8	4,7
	Diğer	17	9,9
	Toplam	**172**	**100**

Tablo 2: Aile Bireylerinin Alkol ve Madde Kullanımı Olan Bireye Yakınlıkları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ögel (2014), ailelerin genellikle madde bağımlılığı gibi ciddi sorunlarla karşılaştıklarında, durumun iyice kötüleşip kendi buldukları çözüm yolları yetersiz kaldığında profesyonel yardım arayışına girdiğini belirtmektedir. Bu durum, madde bağımlılığı tedavisinde gecikmelere ve sorunun daha karmaşık bir hale gelmesine neden olabilir. Liddle ve arkadaşlarının (2008) araştırmaları, bu bağlamda, ailelerin tedavi sürecine katılımının önemini vurgulamaktadır. Madde bağımlılığı tedavisinde aile terapileri ve aile eğitimlerinin, tedavi sonuçlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Örneğin, Liddle ve arkadaşlarının (2008) yaptığı bir çalışma, aile terapisi uygulanan genç madde bağımlılarının, bireysel terapi alanlara göre daha yüksek tedavi başarı oranlarına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmada, aile terapisi grubundaki gençlerin %75'i

tedavi sürecini başarıyla tamamlarken, bireysel terapi grubundaki gençlerin sadece %50'si tedaviyi başarıyla tamamlayabilmiştir. Ayrıca, aile terapisi alan gençlerin tedavi sonrasında madde kullanımı konusunda daha düşük nüks oranlarına sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Başka bir araştırma, madde bağımlılığı tedavisine aile eğitimi programlarının entegre edilmesinin de benzer olumlu sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Örneğin, Smith ve Hall (2009) tarafından yürütülen bir çalışma, aile eğitimi programlarına katılan ailelerin %80'inin, bağımlı aile üyelerinin tedaviye devam etme oranını artırdığını ve tedavi sonrası nüks oranlarını %30 oranında azalttığını belirtmiştir.

Sonuç olarak, ailelerin madde bağımlılığı tedavisinde aktif bir şekilde yer almasının, tedavi sonuçlarını önemli ölçüde iyileştirdiği görülmektedir. Ögel'in (2014) vurguladığı gibi, aileler genellikle sorun iyice büyüyüp çözüm yolları tükendiğinde yardım arayışına girse de, tedavi sürecine erken ve etkin bir şekilde dahil olmaları, bağımlılıkla mücadelede kritik bir rol oynamaktadır. Liddle ve arkadaşlarının (2008) ve Smith ve Hall'ın (2009) araştırmaları, bu yaklaşımın etkinliğini verilerle desteklemekte ve aile odaklı tedavi yöntemlerinin, madde bağımlılığı tedavisinde standardize edilmesi gerektiğini önermektedir.

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınızı seviyor musunuz?"	Çok seviyorum	97	56,4
	Az seviyorum	38	22,1
	Eskiden seviyordum	37	21,5
	Toplam	**172**	**100**

Tablo 3: Alkol ve Madde Kullanım Bozukluğu Olan Bireye Karşı Aile Bireylerinin Sevgi Durumu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin "Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınızı seviyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %56,4'ünün çok seviyorum, %22,1'inin az seviyorum ve %21,5'inin eskiden seviyordum cevabını verdikleri görülmüştür.

Bağımlılıkla mücadele eden aile üyelerinin önemli duygusal ve psikolojik zorluklarla karşılaştığı belirtilmiştir. Bağımlı bir yakınla yaşamak, aile üyelerinde stres, anksiyete ve

depresyon gibi duygusal sorunlara yol açabilir. Bu durum, aile bireylerinin bağımlı kişiye karşı duyduğu sevgi ve bağlılığı da olumsuz etkileyebilir (Smith ve Hall, 2009).

3.2.2. Aile Bireylerinin Şiddete Yönelik Sorulara Verdikleri Cevapların Bulguları

Bu bölümde aile bireylerinin şiddete yönelik sorulan anket sorularına verdikleri cevaplar incelenmiştir.

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınıza hiç şiddet (fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik) uyguladığınız oldu mu?"	Evet	54	31,4
	Hayır	118	68,6
	Toplam	**172**	**100**

Tablo 4: Aile Bireylerinin Alkol ve Madde Kullanımı Olan Bireye Yönelik Şiddet Uygulama Durumu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin "Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınıza hiç şiddet (fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik) uyguladığınız oldu mu?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %68,6'sının hayır uygulamadım ve %31,4'ünün evet uyguladım cevabını verdikleri görülmüştür.

Yaman (2014), ailelerin madde bağımlılığını öğrendiklerinde başlangıçta sert tepkiler vererek yıldırma politikaları uyguladıklarını, ancak kullanımın kronikleşmesiyle birlikte geri çekilme ve kabullenme sürecine geçebildiklerini belirtmektedir. Benzer şekilde, Ögel (2014), ailelerin bağımlılık karşısında ilk tepkilerinin genellikle öfke ve kızgınlık şeklinde olduğunu vurgulamaktadır.

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"Daha önce hiç siz şiddete maruz kaldınız mı?"	Evet	88	51,2
	Hayır	84	48,8
	Toplam	**172**	**100**

Tablo 5: Aile Bireylerinin Daha Önce Şiddete Uğrama Durumları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin "Daha önce hiç siz şiddete maruz kaldınız mı?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %51,2'sinin evet maruz kaldım ve %48,8'inin hayır maruz kalmadım cevabını verdikleri görülmüştür.

Dünya genelinde ve Türkiye'de kadına yönelik şiddet, halk sağlığını ciddi şekilde etkileyen bir sorundur. Her yıl, şiddet sebebiyle 1,6 milyon insan yaşamını yitirmektedir.

15-44 yaş arası şiddet nedeniyle meydana gelen ölümlerin oranı, dünya genelinde erkeklerde %14 iken kadınlarda %7 olarak kaydedilmiştir. Bu şiddet olaylarının sonuçları ise milyonlarca insanı etkilemekte olup, yaralanmalara, sakatlıklara veya ruhsal sağlık sorunlarına yol açabilmektedir (Çetiner, 2006).

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"Size uygulanan şiddet türü neydi?"	Fiziksel Şiddet	62	43,4
	Duygusal Şiddet	46	32,2
	Ekonomik Şiddet	26	18,2
	Cinsel Şiddet	9	6,3
	Toplam	**143**	**100**

Tablo 6: Aile Bireylerine Uygulanan Şiddetin Türü

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Daha önce şiddete maruz kalan aile bireylerinin "Size uygulanan şiddet türü neydi?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %43,4'ünün fiziksel şiddet, %32,2'sinin duygusal şiddet, %18,2'sinin ekonomik şiddet ve %6,3'ünün cinsel şiddet cevabını verdikleri görülmüştür.

Aile içi şiddet üzerine yapılan bir başka araştırmada da fiziksel, sözel ve duygusal şiddetin yaygınlığı incelenmiştir. Bu araştırmada, fiziksel şiddet görenlerin oranı %59,7, sözel şiddet görenlerin oranı %47,4 ve duygusal şiddet görenlerin oranı %21,4 olarak saptanmıştır. Şiddetin %91'inin eş tarafından uygulandığı belirtilmiştir (Güler vd., 2005). Edirne şehir merkezinde gerçekleştirdiği çalışmada, kadınların en yaygın olarak %54,6 oranında sözel/psikolojik şiddete maruz kaldığı, bunu sırasıyla %30,4 ile fiziksel, %19,3 ile ekonomik ve %6,3 ile cinsel şiddetin izlediği tespit edilmiştir (Güleç, 2012).

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"Size şiddet uygulayan kişi-kişiler kimdi?"	Bağımlı yakınım	59	67,0
	Diğer	29	33,0
	Toplam	**88**	**100**

Tablo 7: Aile Bireylerine Şiddet Uygulayan Kişilerin Yakınlık Durumu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Daha önce şiddete maruz kalan aile bireylerinin "Size şiddet uygulayan kişi-kişiler kimdi?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %67,0'ının bağımlı yakınım ve %33,0'ının diğer kişiler cevabını verdikleri görülmüştür.

Aile içinde madde kullanımı, Ögel'e (2010) göre, ciddi sorunlara neden olabilir. Bu durumda, bağımlı bireyin aile üyelerine yalan söylemesi, saldırgan davranışlarda bulunması gibi sorunlar ortaya çıkabilir.

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"Yaşamınız boyunca ne kadar sıklıkla şiddete maruz kaldınız?"	Bir kere	13	14,8
	Bazen	50	56,8
	Sık sık	20	22,7
	Neredeyse her zaman	5	5,7
	Toplam	**88**	**100**

Tablo 8: Aile Bireylerinin Şiddete Uğrama Sıklıkları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Daha önce şiddete maruz kalan aile bireylerinin "Yaşamınız boyunca ne kadar sıklıkla şiddete maruz kaldınız?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %56,8'inin bazen, %22,7'sinin sık sık, %14,8'inin bir kere ve %5,7'sinin neredeyse her zaman cevabını verdikleri görülmüştür.

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"Sizce, size şiddet uygulayan kişi-kişiler daha önce şiddete maruz kalmış mı?"	Evet	42	47,7
	Hayır	12	13,6
	Bilmiyorum	34	38,6
	Toplam	**88**	**100**

Tablo 9: Aile Bireylerine Şiddet Uygulayan Kişilerin Daha Önce Şiddete Maruz Kalma Durumu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Daha önce şiddete maruz kalan aile bireylerinin "Sizce, size şiddet uygulayan kişi-kişiler daha önce şiddete maruz kalmış mı?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %47,7'sinin evet maruz kalmış, %38,6'sının bilmiyorum ve %13,6'sının hayır maruz kalmamış cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

3.2.3. Aile Bireylerinin Şiddete Maruz Kaldıklarında Başvurdukları Destek Mekanizmaları ve Yasal Haklarına Yönelik Sorulan Sorulara Verdikleri Cevapların Bulguları

Bu bölümde aile bireylerinin şiddete maruz kaldıklarında başvurdukları destek mekanizmaları ve yasal haklarına yönelik sorulan sorulara verdikleri cevapların bulguları incelenmiştir.

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"Şiddete maruz kaldığınızda herhangi bir kişi ya da kurumdan yardım alır mısınız ya da almayı denediniz mi?"	Evet	24	27,3
	Hayır	64	72,7
	Toplam	**88**	**100**

Tablo 10: Aile Bireylerinin Şiddete Maruz Kaldıklarında Destek Alma Durumları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Daha önce şiddete maruz kalan aile bireylerinin "Şiddete maruz kaldığınızda herhangi bir kişi ya da kurumdan yardım alır mısınız ya da almayı denediniz mi?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %72,7'sinin hayır yardım almadım ya da almayı denemedim ve %27,3'ünün evet yardım aldım ya da almayı denedim cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Şiddete maruz kalan aile bireylerinin sağlık süreçlerinde yanlarında şiddet uygulayan aile yakınının da olduğu ifade edilmektedir. Acil servislere başvuran kadınların %41'inin partnerleriyle birlikte geldikleri ve bu kadınların şiddeti açığa vurma olasılıklarının düşük olduğu belirlenmiştir (McCloskey, 2007).

Kıyak'ın (2008) belirttiğine göre, şiddet mağduru olan bir kadın, sıkça yaşadığı şiddetin sağlık sorunlarına neden olması durumunda sağlık kuruluşlarına başvurduğunda, şiddet uygulayan kişi veya partner genellikle yanında bulunmaktadır. Bu durumda, sağlık çalışanlarına yönelik yapılan görüşmelerde, kadın maruz kaldığı şiddeti gizlemekte ve yaralanmanın nedenini şiddet yerine düşme veya başka bir kazaya bağlamaktadır.

Bir meta-analiz çalışmasında, şiddet mağduru kadınların %20-30'unun sağlık hizmetlerine başvurduklarında maruz kaldıkları şiddeti gizlediği ve bu durumun sağlık çalışanlarının doğru teşhis koymasını zorlaştırdığı belirtilmiştir (Feder ve arkadaşları, 2009).

	Kategori	Frekans (N)	Yüzde (%)
"Şiddete maruz kaldığınızda nereden yardım alabilirsiniz ya da aldınız?"	Aile (anne, baba, kardeş vb.)	76	24,9
	Akraba/Komşu	44	14,4
	Emniyet Güçleri (polis, jandarma vb.)	73	23,9
	Sağlık kuruluşları ve çalışanları	41	13,4
	Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (Şiddet Önleme Merkezi)	41	13,4
	Kadın Koruma Dernekleri	30	9,8
	Toplam	**305**	**100**

Tablo 11: Aile Bireylerinin Şiddete Maruz Kaldıkların Nereden Destek Alabileceklerine Dair Cevaplar

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Daha önce şiddete maruz kalan aile bireylerinin "Şiddete maruz kaldığınızda nereden yardım alabilirsiniz ya da aldınız?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %24,9'unun aile (anne, baba, kardeş vb.), %23,9'unun emniyet güçleri (polis, jandarma vb.), %14,4'ünün akraba/komşu, %13,4'ünün Sağlık kuruluşları ve çalışanları, %13,4'ünün Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (Şiddet Önleme Merkezi) ve %9,8'inin Kadın Koruma Dernekleri cevabını verdikleri görülmüştür.

	Kategori	Frekans (N)	Yüzde (%)
"6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?"	Evet, bilgi sahibiyim.	60	34,9
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	66	38,4
	Hayır, bilmiyorum.	46	26,7
	Toplam	**172**	**100**

Tablo 12: Aile Bireylerinin 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin "6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %38,4'ünün duydum ama içeriğini bilmiyorum, %34,9'unun evet, bilgi sahibiyim ve %26,7'sinin hayır, bilmiyorum cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Gürer'in (2015) ifade ettiği gibi, eğitim seviyesi ve ekonomik düzeyi yüksek olan kadınlar genellikle daha iyi haklarını bilirler ve bu nedenle şiddete maruz kalma olasılıkları daha

düşüktür. Bu durum, genellikle üniversite mezunu kadınlar için de geçerlidir çünkü yükseköğrenim genellikle daha yüksek bir eğitim seviyesi ve daha iyi ekonomik fırsatlarla ilişkilidir. Üniversite mezunu kadınlar genellikle daha güçlü bir sosyal destek ağına sahip olabilirler ve çoğu zaman daha bağımsız bir yaşam tarzı benimseyebilirler. Bunlar, şiddete maruz kalma riskini azaltabilecek faktörlerdir. Ancak, bu genel bir trend olup, her durum için kesinlikle geçerli değildir ve birçok farklı etken, şiddetin varlığını etkileyebilir. Bu nedenle, şiddetin karmaşıklığını anlamak için çoklu faktörleri dikkate alan kapsamlı bir yaklaşım gereklidir.

	Kategori	**Frekans (N)**	**Yüzde (%)**
"KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?"	Evet	82	47,7
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum	61	35,5
	Hayır	29	16,9
	Toplam	**172**	**100**

Tablo 13: Aile Bireylerinin KADES Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin "KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %47,7'sinin evet, %35,5'inin duydum ama içeriğini bilmiyorum ve %16,9'unun hayır cevabı verdikleri tespit edilmiştir.

Güler'in (2005) ifade ettiği gibi, eğitim seviyesi ve ekonomik düzeyi yüksek olan kadınlar genellikle daha iyi haklarını bilirler ve bu nedenle şiddete maruz kalma olasılıkları daha düşüktür. Bu durum, genellikle üniversite mezunu kadınlar için de geçerlidir çünkü yükseköğrenim genellikle daha yüksek bir eğitim seviyesi ve daha iyi ekonomik fırsatlarla ilişkilidir. Üniversite mezunu kadınlar genellikle daha güçlü bir sosyal destek ağına sahip olabilirler ve çoğu zaman daha bağımsız bir yaşam tarzı benimseyebilirler. Bunlar, şiddete maruz kalma riskini azaltabilecek faktörlerdir. Ancak, bu genel bir trend olup, her durum için kesinlikle geçerli değildir ve birçok farklı etken, şiddetin varlığını etkileyebilir. Bu nedenle, şiddetin karmaşıklığını anlamak için çoklu faktörleri dikkate alan kapsamlı bir yaklaşım gereklidir.

	Kategori	Frekans (N)	Yüzde (%)
"KADES uygulamasını telefonunuza yüklendiniz mi?"	Evet	33	19,2
	Hayır	121	70,3
	Akıllı telefonum yok	18	10,5
	Toplam	**172**	**100**

Tablo 14: Aile Bireylerinin KADES Uygulamasını Yükleme Durumları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin "KADES uygulamasını telefonunuza yüklendiniz mi?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımına sırayla bakıldığında; %70,3'ünün hayır, %19,2'sinin evet ve %10,5'inin akıllı telefonum yok cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların %47,7'si KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir, ancak yalnızca %29,7'si bu uygulamayı yüklemiştir. Bu durum, şiddete maruz kalan bireylerin acil durumlarda hızlı bir şekilde yardım alabilecekleri bir mekanizmanın kullanımının potansiyel olarak sınırlı olduğunu gösterebilir. Özellikle uygulamanın kullanımının düşük olması, şiddet mağdurlarının bilinç düzeyi, erişim sorunları veya güvenlik kaygıları gibi faktörler hakkında derinlemesine araştırmaların yapılmasını gerektirebilir.

3.3. Aile Bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı

Grubun hesaplanan en düşük toplam puanı 20,00 ve hesaplanan en yüksek toplam puanı 47,00'dır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 20,00-60,00 aralığındadır. Bu kapsamda, aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı toplam puan ortalamasının ($\bar{x}$=29,73) orta seviyede olduğu söylenilebilir.

Ölçek ve Alt Boyutları	N	Min.	Max.	$\bar{x}$	S.s.
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	172	20,00	47,00	29,73	8,12
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	172	5,00	15,00	7,13	2,49
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	172	5,00	15,00	7,13	2,80
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	172	5,00	15,00	8,31	2,68
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	172	5,00	15,00	7,16	2,24

Tablo 15: Aile Bireylerine Uygulanan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiki Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.4. Aile Bireylerinin Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Düzeyleri

Aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeyleri incelendiğinde; grubun hesaplanan en düşük toplam puanı 8,00 ve hesaplanan en yüksek toplam puanı 53,00'dır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 0,00-56,00 aralığındadır. Bu kapsamda, aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü toplam puan ortalamasının ($\bar{x}$=30,98) yüksek olduğu söylenilebilir.

Ölçek ve Alt Boyutları	**N**	**Min.**	**Max.**	**$\bar{x}$**	**S.s.**
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	172	8,00	53,00	30,98	9,79
Diğerkamlık	172	2,00	16,00	10,55	3,54
Kaygı	172	0,00	12,00	7,83	2,67
Ses Çıkarmama	172	0,00	12,00	5,14	2,92
Kaçınma	172	1,00	8,00	4,16	1,88
Suçluluk	172	0,00	7,00	3,31	2,10

Tablo 16: Aile Bireylerine Uygulanan Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiki Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.5. Aile Bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Düzeylerinin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Analiz Sonuçları

Bu bölümde aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeylerinin sosyo-demografik değişkenlere göre analiz sonuçları incelenmiştir.

3.5.1. Aile Bireylerinin Cinsiyetlerine Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bu bölümde aile bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Eş Bağımlılık Faktörü puanları cinsiyetlere göre karşılaştırılmıştır.

Ölçekler ve Alt Boyutları	Cinsiyet	*f*	x̄	S.s.	t	*p*
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	Erkek	47	31,06	8,39	1,327	0,186
	Kadın	125	29,22	7,99		
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Erkek	47	7,47	2,53	1,080	0,282
	Kadın	125	7,01	2,48		
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Erkek	47	7,32	2,66	0,548	0,584
	Kadın	125	7,06	2,86		
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Erkek	47	8,60	2,76	0,862	0,390
	Kadın	125	8,20	2,65		
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Erkek	47	7,68	2,35	1,894	0,060
	Kadın	125	6,96	2,18		

Tablo 17: Aile Bireylerinin Cinsiyetlerine Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve alt boyut düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Bağımsız Gruplar İçin T-Testi* (*İndependent Samples T Testi*) sonucunda Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamalarının (t=1,327; p>.05), aile içi şiddetin tanımlanması toplam puan ortalamalarının (t=1,080; p>.05), aile içi şiddetin sonuçları toplam puan ortalamalarının (t=0,548, p>.05), aile içi şiddetin kabullenilmesi toplam puan ortalamalarının (t=0,862, p>.05) ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi toplam puan ortalamalarının (t=1,894, p>.05) aile bireylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Yapılan bir araştırmada cinsiyet farklılıklarının aile içi şiddet mağdurlarının yardım arama davranışları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Bulgular, kadınların genellikle daha fazla profesyonel yardım arama eğiliminde olduklarını ve destek hizmetlerine erişimde daha aktif olduklarını göstermiştir. Erkek mağdurlar ise yardım aramada çekingen olabilir veya alternatif yardım kaynaklarına yönelebilirler (Malihi vd., 2021).

Bu konu üzerine yapılan başka bir araştırma sonucuna göre, kadınların genellikle erkeklere kıyasla aile içi şiddetin farkındalığı ve tanımlamasında daha hassas olduğunu ortaya çıkmıştır. Ancak, şiddetin normalleştirilmesi veya kabullenilmesi gibi alt boyutlarda cinsiyetler arasında belirgin farklılıklar bulunmamıştır (Nguyen, 2013).

Başka bir çalışmada ergenler arasında cinsiyet farklılıklarının aile içi şiddet konusundaki tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bulgular, erkek ergenlerin genellikle şiddeti

daha çok normalleştirme eğiliminde olduklarını ve şiddetin sonuçları konusunda daha az farkındalığa sahip olduklarını göstermiştir. Kadın ergenler ise genellikle şiddetin tanımlanması ve kabul edilmesi konularında daha duyarlı bulunmuşlardır (Pinos, 2016).

Ölçekler ve Alt Boyutları	Cinsiyet	*f*	x̄	S.s.	t	*p*
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	Erkek	47	29,00	7,91	-1,636	0,104
	Kadın	125	31,73	10,34		
Diğerkamlık	Erkek	47	9,04	3,61	-3,539	**0,001****
	Kadın	125	11,12	3,36		
Kaygı	Erkek	47	7,38	2,56	-1,335	0,184
	Kadın	125	7,99	2,70		
Ses Çıkarmama	Erkek	47	4,94	2,36	-0,559	0,577
	Kadın	125	5,22	3,11		
Kaçınma	Erkek	47	3,83	1,67	-1,405	0,162
	Kadın	125	4,28	1,94		
Suçluluk	Erkek	47	3,81	2,01	1,936	0,055
	Kadın	125	3,12	2,10		

Tablo 18: Aile Bireylerinin Cinsiyetlerine Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü ve alt boyut düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Bağımsız Gruplar İçin T-Testi* (*İndependent Samples T Testi*) sonucunda Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği toplam puan ortalamalarının (t=-1,636; p>.05), kaygı toplam puan ortalamalarının (t=-1,335; p>.05), ses çıkarmama toplam puan ortalamalarının (t=-0,559, p>.05), kaçınma toplam puan ortalamalarının (t=-1,405, p>.05) ve suçluluk toplam puan ortalamalarının (t=1,936, p>.05) aile bireylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı ve diğerkamlık toplam puan ortalamalarının (t=-3,539; p<.05) aile bireylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Harkness ve Cotrell (1997) çalışması, eş bağımlılık üzerine yapılan araştırmaların genellikle kadınlardan oluşan örneklem üzerinde odaklandığına dikkat çeker. Bu durum, bağımlılıkla ilgili sorunların genellikle kadınların deneyimlediği veya kadınların bu konuda daha fazla rapor verdiği gerçeğinden kaynaklanabilir. Ancak, bu tür çalışmaların sınırlılıklarını da gösterir; çünkü bağımlılık ve eş bağımlılığı, cinsiyet ayrımı yapmaksızın her iki cinsiyeti de etkileyebilir. Dolayısıyla, gelecekteki araştırmaların daha çeşitli örneklem grupları üzerinde odaklanması önemlidir, böylece bağımlılık ve eş bağımlılığının farklı cinsiyetler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri daha iyi anlaşılabilir.

3.5.2. Aile Bireylerinin Yaşlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bu bölümde aile bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Eş Bağımlılık Faktörü puanları yaşlarına göre karşılaştırılmıştır.

	Yaş	***f***	**x̄**	**S.s.**	**F**	***p***	**Fark**
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	19-30 yaş^{A}	38	25,53	5,66	9,059	**0,000****	**C,D,E>A**
	31-40 yaş^{B}	52	28,21	7,95			**E>B,C**
	41-50 yaş^{C}	37	30,73	8,00			
	51-60 yaş^{D}	28	32,25	8,40			
	61 yaş ve üzeri^{E}	17	37,41	6,34			
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	19-30 yaş^{A}	38	6,13	1,82	3,441	**0,010***	**E>A**
	31-40 yaş^{B}	52	6,98	2,43			
	41-50 yaş^{C}	37	7,57	3,01			
	51-60 yaş^{D}	28	7,36	2,51			
	61 yaş ve üzeri^{E}	17	8,53	1,97			
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	19-30 yaş^{A}	38	5,61	1,26	7,336	**0,000****	**C,D,E>A**
	31-40 yaş^{B}	52	6,58	2,34			**C>B**
	41-50 yaş^{C}	37	8,27	3,04			
	51-60 yaş^{D}	28	7,86	3,39			
	61 yaş ve üzeri^{E}	17	8,53	3,16			
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	19-30 yaş^{A}	38	7,16	1,87	8,569	**0,000****	**D,E>A,B,C**
	31-40 yaş^{B}	52	7,94	2,71			
	41-50 yaş^{C}	37	7,89	2,66			
	51-60 yaş^{D}	28	9,68	2,65			
	61 yaş ve üzeri^{E}	17	10,65	2,09			
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	19-30 yaş^{A}	38	6,63	1,94	7,671	**0,000****	**E>A,B,C,D**

31-40 yaş[B]	52	6,71	2,12
41-50 yaş[C]	37	7,00	2,15
51-60 yaş[D]	28	7,36	2,16
61 yaş ve üzeri[E]	17	9,71	2,02

Tablo 19: Aile Bireylerinin Yaşlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve alt boyut düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamalarının (F=9,059; p<.05), aile içi şiddetin tanımlanması toplam puan ortalamalarının (F=3,441; p<.05), aile içi şiddetin sonuçları toplam puan ortalamalarının (F=7,336, p<.05), aile içi şiddetin kabullenilmesi toplam puan ortalamalarının (F=8,569, p<.05) ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi toplam puan ortalamalarının (F=7,671, p<.05) aile bireylerinin yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

	Yaş	***f***	**x̄**	**S.s.**	**F**	***p***	**Fark**
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	19-30 yaş[A]	38	26,63	7,36	3,585	**0,008****	**D>A**
	31-40 yaş[B]	52	30,67	12,02			
	41-50 yaş[C]	37	31,65	8,18			
	51-60 yaş[D]	28	34,82	8,55			
	61 yaş ve üzeri[E]	17	33,88	9,17			
Diğerkamlık	19-30 yaş	38	9,39	3,07	1,780	0,135	-
	31-40 yaş	52	10,52	4,00			
	41-50 yaş	37	10,73	3,21			
	51-60 yaş	28	11,57	3,34			
	61 yaş ve üzeri	17	11,18	3,73			
Kaygı	19-30 yaş[A]	38	6,53	2,23	3,475	**0,009****	**D>A**
	31-40 yaş[B]	52	8,02	2,82			
	41-50 yaş[C]	37	8,14	2,57			
	51-60 yaş[D]	28	8,75	2,10			
	61 yaş ve üzeri[E]	17	7,94	3,34			

Ses Çıkarmama	19-30 yaş[A]	38	4,29	2,05	2,877	**0,024***	**D>A**
	31-40 yaş[B]	52	4,94	3,30			
	41-50 yaş[C]	37	4,86	2,56			
	51-60 yaş[D]	28	6,32	2,87			
	61 yaş ve üzeri[E]	17	6,29	3,50			
Kaçınma	19-30 yaş	38	3,58	1,59	2,084	0,085	-
	31-40 yaş	52	4,33	2,37			
	41-50 yaş	37	3,97	1,74			
	51-60 yaş	28	4,36	1,54			
	61 yaş ve üzeri	17	5,00	1,12			
Suçluluk	19-30 yaş[A]	38	2,84	2,42	2,432	**0,049***	**D>A**
	31-40 yaş[B]	52	2,87	2,32			
	41-50 yaş[C]	37	3,95	1,58			
	51-60 yaş[D]	28	3,82	1,52			
	61 yaş ve üzeri[E]	17	3,47	2,03			

Tablo 20: Aile Bireylerinin Yaşlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin BEŞFÖ ve alt boyut düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını sonucunda BEŞFÖ toplam puan ortalamalarının, kaygı toplam puan ortalamalarının, ses çıkarmama toplam puan ortalamalarının ve suçluluk toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve diğerkamlık toplam puan ortalamalarının ve kaçınma toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

3.5.3. Aile Bireylerinin Öğrenim Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bu bölümde aile bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Eş Bağımlılık Faktörü puanları cinsiyetlere göre karşılaştırılmıştır.

	Öğrenim Durumu	*f*	x̄	S.s.	F	*p*	Fark
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	Okur yazar[A]	11	32,45	7,95	12,714	**0,000****	**A,B,C>E**
	İlkokul[B]	20	34,10	7,71			**B,C>D**
	Ortaokul[C]	42	35,00	7,84			
	Lise[D]	54	27,93	6,97			
	Lisans[E]	40	24,15	5,29			
	Lisans üstü[F]	5	26,00	7,04			
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Okur yazar[A]	11	7,55	2,50	9,008	**0,000****	**B,C>D,E**
	İlkokul[B]	20	8,75	3,01			
	Ortaokul[C]	42	8,45	2,98			
	Lise[D]	54	6,54	1,68			
	Lisans[E]	40	5,83	1,43			
	Lisans üstü[F]	5	5,60	1,34			
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Okur yazar[A]	11	6,91	2,30	9,101	**0,000****	**B,C>E**
	İlkokul[B]	20	8,35	3,73			**C>D**
	Ortaokul[C]	42	8,98	3,10			
	Lise[D]	54	6,46	2,20			
	Lisans[E]	40	5,68	1,29			
	Lisans üstü[F]	5	6,00	2,24			
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Okur yazar[A]	11	9,82	2,93	9,659	**0,000****	**A,B,C,D>E**
	İlkokul[B]	20	9,10	2,59			**C>D**
	Ortaokul[C]	42	9,74	2,82			
	Lise[D]	54	8,06	2,33			
	Lisans[E]	40	6,38	1,66			
	Lisans üstü[F]	5	8,00	2,00			
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Okur yazar[A]	11	8,18	2,64	3,421	**0,006****	**C>E**
	İlkokul[B]	20	7,90	2,47			
	Ortaokul[C]	42	7,83	2,27			
	Lise[D]	54	6,87	2,12			
	Lisans[E]	40	6,28	1,80			
	Lisans üstü[F]	5	6,40	2,07			

Tablo 21: Aile Bireylerinin Öğrenim Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve alt boyut düzeylerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamalarının, aile içi şiddetin tanımlanması toplam puan ortalamalarının, aile içi şiddetin sonuçları toplam puan ortalamalarının, aile içi şiddetin kabullenilmesi toplam puan ortalamalarının ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin öğrenim durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

	Öğrenim Durumu	***f***	**x̄**	**S.s.**	**F**	***p***	**Fark**
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	Okur yazar^{A}	11	42,09	5,70	9,480	**0,000****	**A,B,C,D>E**
	İlkokul^{B}	20	32,55	8,54			**A>B,C,D,F**
	Ortaokul^{C}	42	33,05	8,85			
	Lise^{D}	54	32,07	9,71			
	Lisans^{E}	40	24,40	7,83			
	Lisans üstü^{F}	5	23,80	10,55			
Diğerkamlık	Okur yazar^{A}	11	14,55	2,02	6,399	**0,000****	**A>B,C,D,F**
	İlkokul^{B}	20	10,90	4,14			**A,C>E**
	Ortaokul^{C}	42	11,24	3,24			
	Lise^{D}	54	10,59	3,29			
	Lisans^{E}	40	8,78	2,98			
	Lisans üstü^{F}	5	8,40	4,56			
Kaygı	Okur yazar^{A}	11	10,64	0,92	9,322	**0,000****	**A,B,C,D>E**
	İlkokul^{B}	20	8,65	2,89			**A>C,D,F**
	Ortaokul^{C}	42	8,19	2,62			
	Lise^{D}	54	8,20	2,10			
	Lisans^{E}	40	6,00	2,50			
	Lisans üstü^{F}	5	5,80	2,59			
Ses Çıkarmama	Okur yazar^{A}	11	8,73	3,13	5,883	**0,000****	**A>B,C,D,E**
	İlkokul^{B}	20	5,25	3,16			
	Ortaokul^{C}	42	5,21	2,60			
	Lise^{D}	54	5,35	3,15			
	Lisans^{E}	40	3,78	1,82			
	Lisans üstü^{F}	5	4,80	2,17			
Kaçınma	Okur yazar^{A}	11	5,55	0,82	2,822	**0,018***	**A>E**

	İlkokul[B]	20	4,20	1,51			
	Ortaokul[C]	42	4,43	1,88			
	Lise[D]	54	4,20	2,07			
	Lisans[E]	40	3,58	1,74			
	Lisans üstü[F]	5	2,80	2,05			
	Okur yazar[A]	11	2,64	1,57	4,261	**0,001****	**C,D>E**
	İlkokul[B]	20	3,55	2,26			
	Ortaokul[C]	42	3,98	2,01			
Suçluluk	Lise[D]	54	3,72	2,15			
	Lisans[E]	40	2,28	1,81			
	Lisans üstü[F]	5	2,00	1,22			

Tablo 22: Aile Bireylerinin Öğrenim Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü ve alt boyut düzeylerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği toplam puan ortalamalarının, diğerkamlık toplam puan ortalamalarının, kaygı toplam puan ortalamalarının, ses çıkarmama toplam puan ortalamalarının, kaçınma toplam puan ortalamalarının ve suçluluk toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin öğrenim durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Bortolon ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışma, uyuşturucu kullanıcılarının aileleri üzerine odaklanmıştır. Bu çalışmada, 505 aile üyesi incelenmiş ve uyuşturucu kullanan bireylerin eş bağımlılık geliştirme riskinin, daha az eğitim almış ve çalışmayan annelerin ve eşlerin olduğu ailelerde daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

3.5.4. Aile Bireylerinin Çalışma Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bu bölümde aile bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Eş Bağımlılık Faktörü puanları çalışma durumlarına göre karşılaştırılmıştır.

Ölçekler ve Alt Boyutları	Çalışma Durumu	*f*	x̄	S.s.	t	*p*
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	Evet	86	28,44	7,88	-2,096	**0,038***
	Hayır	86	31,01	8,19		
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Evet	86	6,98	2,39	-0,825	0,410
	Hayır	86	7,29	2,59		
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Evet	86	6,77	2,62	-1,697	0,091
	Hayır	86	7,49	2,94		
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Evet	86	7,84	2,49	-2,334	**0,021***
	Hayır	86	8,78	2,80		
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Evet	86	6,86	2,23	-1,746	0,083
	Hayır	86	7,45	2,22		

Tablo 23: Aile Bireylerinin Çalışma Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve alt boyut düzeylerinin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Bağımsız Gruplar İçin T-Testi* (*İndependent Samples T Testi*) sonucunda Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamalarının ve aile içi şiddetin kabullenilmesi toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin çalıma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve aile içi şiddetin tanımlanması toplam puan ortalamalarının, aile içi şiddetin sonuçları toplam puan ortalamalarının ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin çalışma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Ölçekler ve Alt Boyutları	Çalışma Durumu	*f*	x̄	S.s.	t	*p*
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	Evet	86	26,45	8,18	-6,828	**0,000****
	Hayır	86	35,51	9,19		
Diğerkamlık	Evet	86	8,85	3,01	-7,172	**0,000****
	Hayır	86	12,26	3,21		
Kaygı	Evet	86	6,95	2,60	-4,517	**0,000****
	Hayır	86	8,70	2,46		
Ses Çıkarmama	Evet	86	3,94	2,21	-5,883	**0,000****
	Hayır	86	6,34	3,06		
Kaçınma	Evet	86	3,69	1,94	-3,389	**0,001****
	Hayır	86	4,63	1,69		
Suçluluk	Evet	86	3,02	2,05	-1,795	0,074
	Hayır	86	3,59	2,12		

Tablo 24: Aile Bireylerinin Çalışma Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü ve alt boyut düzeylerinin çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Bağımsız Gruplar İçin T-Testi* (*İndependent Samples T Testi*) sonucunda Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği toplam puan ortalamalarının, diğerkamlık toplam puan ortalamalarının, kaygı toplam puan ortalamalarının, ses çıkarmama toplam puan ortalamalarının ve kaçınma toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin çalışma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve suçluluk toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin çalışma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

3.5.5. Aile Bireylerinin Bağımlılık Danışmanlık Hizmeti Alan Yakınlarını Sevme Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bu bölümde aile bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Eş Bağımlılık Faktörü puanları yakınlarını sevme durumlarına göre karşılaştırılmıştır.

	Sevme Durumu	*f*	x̄	S.s.	F	*p*	Fark
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	Çok seviyorum[A]	97	27,63	7,13	11,110	**0,000****	**C>A,B**
	Az seviyorum[B]	38	30,37	8,44			
	Eskiden seviyordum[C]	37	34,57	8,25			
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Çok seviyorum[A]	97	6,70	2,38	4,406	**0,014***	**C>A**
	Az seviyorum[B]	38	7,32	2,58			
	Eskiden seviyordum[C]	37	8,08	2,47			
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Çok seviyorum[A]	97	6,55	2,50	6,625	**0,002****	**C>A**
	Az seviyorum[B]	38	7,34	3,18			
	Eskiden seviyordum[C]	37	8,43	2,73			
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Çok seviyorum[A]	97	7,49	2,45	15,266	**0,000****	**C,B>A**
	Az seviyorum[B]	38	8,63	2,58			**C>B**
	Eskiden seviyordum[C]	37	10,11	2,45			
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Çok seviyorum[A]	97	6,89	2,22	3,096	**0,048***	**C>A**
	Az seviyorum[B]	38	7,08	2,16			
	Eskiden seviyordum[C]	37	7,95	2,25			

Tablo 25: Aile Bireylerinin Bağımlılık Danışmanlık Hizmeti Alan Yakınlarını Sevme Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve alt boyut düzeylerinin bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını sevme durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamalarının, aile içi şiddetin tanımlanması toplam puan ortalamalarının, aile içi şiddetin sonuçları toplam puan ortalamalarının, aile içi şiddetin kabullenilmesi toplam puan ortalamalarının ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını sevme durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Ölçekler ve Alt Boyutları	Sevme Durumu	*f*	x̄	S.s.	F	*p*	Fark
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	Çok seviyorum	97	30,18	9,61	1,991	0,140	-
	Az seviyorum	38	30,29	9,78			
	Eskiden seviyordum	37	33,81	10,01			
Diğerkamlık	Çok seviyorum	97	10,53	3,69	1,599	0,205	-
	Az seviyorum	38	9,87	3,18			
	Eskiden seviyordum	37	11,32	3,45			
Kaygı	Çok seviyorum	97	7,84	2,77	1,647	0,196	-
	Az seviyorum	38	7,26	2,78			
	Eskiden seviyordum	37	8,38	2,22			
Ses Çıkarmama	Çok seviyorum[A]	97	4,46	2,65	6,366	**0,002**	**B,C>A**
	Az seviyorum[B]	38	5,92	2,80			
	Eskiden seviyordum[C]	37	6,11	3,31			
Kaçınma	Çok seviyorum	97	4,03	1,95	2,043	0,133	-
	Az seviyorum	38	3,95	1,64			
	Eskiden seviyordum	37	4,70	1,84			
Suçluluk	Çok seviyorum	97	3,32	1,88	0,003	0,997	-
	Az seviyorum	38	3,29	2,30			
	Eskiden seviyordum	37	3,30	2,44			

Tablo 26: Aile Bireylerinin Bağımlılık Danışmanlık Hizmeti Alan Yakınlarını Sevme Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü ve alt boyut düzeylerinin bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını sevme durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği toplam puan ortalamalarının, diğerkamlık toplam puan ortalamalarının, kaygı toplam puan ortalamalarının, kaçınma toplam puan ortalamalarının ve suçluluk toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını sevme durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı ve ses çıkarmama toplam puan ortalamalarının aile bireylerinin bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını sevme durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

3.5.6. Aile Bireylerinin Şiddet Uygulayan Kişiye Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bu bölümde aile bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Eş Bağımlılık Faktörü puanları şiddet uygulayan kişiye göre karşılaştırılmıştır.

Ölçekler ve Alt Boyutları	**Şiddet Uygulayan Kişi**	***f***	**x̄**	**S.s.**	**t**	***p***
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	Bağımlı yakınım	59	33,07	8,31	0,211	0,834
	Diğer	29	32,69	7,02		
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Bağımlı yakınım	59	8,03	2,50	0,905	0,368
	Diğer	29	7,55	2,01		
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Bağımlı yakınım	59	7,71	2,75	-0,888	0,377
	Diğer	29	8,28	2,89		
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Bağımlı yakınım	59	9,53	2,78	0,653	0,515
	Diğer	29	9,14	2,25		
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Bağımlı yakınım	59	7,80	2,35	0,145	0,885
	Diğer	29	7,72	1,85		

Tablo 27: Aile Bireylerine Şiddet Uygulayan Kişiye Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve alt boyut düzeylerinin aile bireylerine şiddet uygulayan kişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Bağımsız Gruplar İçin T-Testi* (*İndependent Samples T Testi*) sonucunda Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamalarının (t=0,211; p>.05), aile içi şiddetin tanımlanması toplam puan ortalamalarının (t=0,905; p>.05), aile içi şiddetin sonuçları toplam puan ortalamalarının (t=-0,888, p>.05), aile içi şiddetin kabullenilmesi toplam puan ortalamalarının (t=0,653, p>.05) ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi toplam puan ortalamalarının (t=0,145, p>.05) aile bireylerine şiddet uygulayan kişi durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Ölçekler ve Alt Boyutları	Şiddet Uygulayan Kişi	*f*	x̄	S.s.	t	*p*
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	Bağımlı yakınım	59	32,29	10,73	-1,412	0,162
	Diğer	29	35,31	5,94		
Diğerkamlık	Bağımlı yakınım	59	10,63	3,75	-1,053	0,295
	Diğer	29	11,48	3,21		
Kaygı	Bağımlı yakınım	59	7,93	2,55	-1,791	0,077
	Diğer	29	8,97	2,53		
Ses Çıkarmama	Bağımlı yakınım	59	6,12	3,09	-0,449	0,654
	Diğer	29	6,41	2,44		
Kaçınma	Bağımlı yakınım	59	4,34	1,90	-0,637	0,526
	Diğer	29	4,59	1,24		
Suçluluk	Bağımlı yakınım	59	3,27	2,31	-1,175	0,243
	Diğer	29	3,86	2,01		

Tablo 28: Aile Bireylerine Şiddet Uygulayan Kişiye Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü ve alt boyut düzeylerinin aile bireylerine şiddet uygulayan kişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Bağımsız Gruplar İçin T-Testi* (*İndependent Samples T Testi*) sonucunda Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği toplam puan ortalamalarının (t=-1,412; p>.05), diğerkamlık toplam puan ortalamalarının (t=-1,053; p>.05), kaygı toplam puan ortalamalarının (t=-1,791; p>.05), ses çıkarmama toplam puan ortalamalarının (t=-0,449, p>.05), kaçınma toplam puan ortalamalarının (t=-0,637, p>.05) ve suçluluk toplam puan ortalamalarının (t=-1,175, p>.05) aile bireylerine şiddet uygulayan kişi durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

3.5.7. Aile Bireylerinin 6284 Sayılı Yasa Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bu bölümde aile bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Eş Bağımlılık Faktörü puanları 6284 sayılı yasa hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre karşılaştırılmıştır.

	6284 Sayılı Yasa Bilgi	*f*	x̄	S.s.	F	*p*	Fark
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	26,45	7,59	14,907	**0,000**	**C>A,B**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	29,39	7,29			
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	34,48	7,79			
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	6,63	2,96	5,035	**0,008**	**C>A,B**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	6,92	1,80			
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	8,09	2,47			
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Evet, bilgi sahibiyim	60	6,73	3,17	2,350	0,098	-
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum	66	6,97	2,42			
	Hayır, bilmiyorum	46	7,87	2,71			
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	6,97	2,29	22,370	**0,000**	**C,B>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	8,27	2,43			**C>B**
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	10,11	2,49			
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	6,12	1,68	16,156	**0,000**	**C,B>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	7,23	2,35			**C>B**
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	8,41	2,09			

Tablo 29: Aile Bireylerinin 6284 Sayılı Yasa Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve alt boyut düzeylerinin 6284 sayılı Yasa hakkında bilgi sahibi olma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamalarının (F=14,907; p<.05), aile içi şiddetin tanımlanması toplam puan ortalamalarının (F=5,035; p<.05), aile içi şiddetin kabullenilmesi toplam puan ortalamalarının (F=22,370, p<.05) ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi toplam puan ortalamalarının (F=16,156, p<.05) aile bireylerinin 6284 sayılı Yasa hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve aile içi şiddetin sonuçları toplam puan ortalamalarının (F=2,350, p>.05) aile bireylerinin

6284 sayılı Yasa hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

	6284 Sayılı Yasa	*f*	x̄	S.s.	F	*p*	Fark
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	27,55	8,90	13,585	**0,000***	**C>A, B**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	30,11	8,93			
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	36,72	9,74			
Diğerkamlık	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	9,28	3,44	11,699	**0,000***	**C>A, B**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	10,39	3,15			
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	12,43	3,48			
Kaygı	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	6,48	2,72	17,663	**0,000***	**C,B> A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	8,02	2,08			**C>B**
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	9,30	2,55			
Ses Çıkarmama	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	4,65	2,40	6,580	**0,002***	**C>A, B**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	4,68	3,03			
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	6,43	3,05			
Kaçınma	Evet, bilgi sahibiyim[A]	60	3,80	1,68	3,882	**0,022***	**C>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	66	4,05	2,03			
	Hayır, bilmiyorum[C]	46	4,78	1,78			
Suçluluk	Evet, bilgi sahibiyim	60	3,33	1,84	1,961	0,144	-
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum	66	2,97	2,07			
	Hayır, bilmiyorum	46	3,76	2,39			

Tablo 30: Aile Bireylerinin 6284 Sayılı Yasa Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü ve alt boyut düzeylerinin 6284 sayılı Yasa hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği toplam puan ortalamalarının (F=13,585; p<.05), diğerkamlık toplam puan ortalamalarının (F=11,699; p<.05), kaygı toplam puan ortalamalarının (F=17,663; p<.05), ses çıkarmama toplam puan ortalamalarının (F=6,580, p<.05) ve kaçınma toplam puan ortalamalarının (F=3,882, p<.05) aile bireylerinin 6284 sayılı Yasa hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve suçluluk toplam puan ortalamalarının (F=1,961, p>.05) aile bireylerinin 6284 sayılı Yasa hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

3.5.8. Aile Bireylerinin KADES Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bu bölümde aile bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Eş Bağımlılık Faktörü puanları 6284 sayılı yasa hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre karşılaştırılmıştır.

	KADES Bilgi	***f***	**x̄**	**S.s.**	**F**	***p***	**Fark**
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	27,07	7,08	12,098	**0,000****	**C,B>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	30,87	7,82			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	34,83	8,71			
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	6,59	2,71	6,936	**0,001****	**C>A, B**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	7,21	2,12			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	8,52	2,05			
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	6,46	2,51	5,606	**0,004****	**C>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	7,46	2,81			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	8,31	3,12			
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	7,46	2,36	9,153	**0,000****	**C,B>A**

	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	8,87	2,69			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	9,52	2,81			
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	6,56	2,18	8,906	**0,000****	**C>A, B**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	7,33	2,16			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	8,48	1,99			

Tablo 31: Aile Bireylerinin KADES Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı ve alt boyut düzeylerinin KADES hakkında bilgi sahibi olma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalamalarının (F=12,098; p<.05), aile içi şiddetin tanımlanması toplam puan ortalamalarının (F=6,936; p<.05), aile içi şiddetin sonuçları toplam puan ortalamalarının (F=5,606, p<.05), aile içi şiddetin kabullenilmesi toplam puan ortalamalarının (F=9,153, p<.05) ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi toplam puan ortalamalarının (F=8,906, p<.05) aile bireylerinin KADES hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

	KADES Bilgi	***f***	**x̄**	**S.s.**	**F**	***p***	**Fark**
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	28,24	8,64	6,528	**0,002**	**C,B>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	33,44	10,50			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	33,55	9,56			
Diğerkamlık	Evet, bilgi sahibiyim	82	9,88	3,61	2,930	0,056	-
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum	61	11,23	3,36			
	Hayır, bilmiyorum	29	11,03	3,51			
Kaygı	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	7,04	2,60	7,352	**0,001**	**C,B>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	8,57	2,36			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	8,48	2,94			

Ses Çıkarmama	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	4,39	2,19	5,581	**0,004**	**B>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	5,93	3,39			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	5,59	3,22			
Kaçınma	Evet, bilgi sahibiyim[A]	82	3,73	1,79	5,167	**0,007**	**C>A**
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum[B]	61	4,36	1,89			
	Hayır, bilmiyorum[C]	29	4,93	1,83			
Suçluluk	Evet, bilgi sahibiyim	82	3,21	1,96	0,246	0,782	-
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum	61	3,34	2,29			
	Hayır, bilmiyorum	29	3,52	2,10			

Tablo 32: Aile Bireylerinin KADES Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Puanlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü ve alt boyut düzeylerinin KADES hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği toplam puan ortalamalarının ($F=6,528$; $p<.05$), kaygı toplam puan ortalamalarının ($F=7,352$; $p<.05$), ses çıkarmama toplam puan ortalamalarının ($F=5,581$, $p<.05$) ve kaçınma toplam puan ortalamalarının ($F=5,167$, $p<.05$) aile bireylerinin KADES hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve diğerkamlık toplam puan ortalamalarının ($F=2,930$; $p>.05$) ve suçluluk toplam puan ortalamalarının ($F=0,246$, $p>.05$) aile bireylerinin KADES hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

3.6. Aile Bireylerine Yöneltilen Bazı Soruların Arasındaki İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Bu bölümde aile bireylerine yöneltilen bazı soruların arasındaki ilişki düzeylerinin incelenmiştir.

Değişken	Kategori	Yaş Dağılımı					Toplam	$\chi 2$	p
		19-30 yaş	31-40 yaş	41-50 yaş	51-60 yaş	61 üzeri			
17. Soru	Evet, bilgi sahibiyim	22	18	9	10	1	60	38,504	**0,000***
		36,7%	30,0%	15,0%	16,7%	1,7%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	12	18	24	7	5	66		
		18,2%	27,3%	36,4%	10,6%	7,6%	100,0%		
	Hayır, bilmiyorum.	4	16	4	11	11	46		
		8,7%	34,8%	8,7%	23,9%	23,9%	100,0%		
Toplam		38	52	37	28	17	172		
		22,1%	30,2%	21,5%	16,3%	9,9%	100,0%		
18. Soru	Evet, bilgi sahibiyim	26	24	21	7	4	82	53,619	**0,000***
		31,7%	29,3%	25,6%	8,5%	4,9%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	10	23	13	14	1	61		
		16,4%	37,7%	21,3%	23,0%	1,6%	100,0%		
	Hayır, bilmiyorum.	2	5	3	7	12	29		
		6,9%	17,2%	10,3%	24,1%	41,4%	100,0%		
Toplam		38	52	37	28	17	172		
		22,1%	30,2%	21,5%	16,3%	9,9%	100,0%		

Tablo 33: Aile Bireylerinin Yaşları ile 17. ve 18. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin yaş dağılımları ile "17- 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=38,504, p<.05*).

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin yaş dağılımları ile "18- KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=53,619, p<.05*).

Değişken	**Kategori**	**Cinsiyet**		**Toplam**	***χ2***	***p***
		Erkek	**Kadın**			
11. Soru	**Bir kere**	7	6	13	8,684	**0,034***
		53,8%	46,2%	100,0%		
	Bazen	11	39	50		
		22,0%	78,0%	100,0%		
	Sık sık	2	18	20		
		10,0%	90,0%	100,0%		
	Neredeyse her zaman	1	4	5		
		20,0%	80,0%	100,0%		
Toplam		21	67	88		
		23,9%	76,1%	100,0%		
19. Soru	**Evet, yükledim**	3	30	33	6,994	**0,030***
		9,1%	90,9%	100,0%		
	Hayır, ihtiyaç duymuyorum	39	82	121		
		32,2%	67,8%	100,0%		
	Akıllı telefon kullanmıyorum	5	13	18		
		27,8%	72,2%	100,0%		
Toplam		47	125	172		
		27,3%	72,7%	100,0%		

Tablo 34: Aile Bireylerinin Cinsiyetleri iler 11. ve 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin cinsiyet dağılımları ile "11- Yaşamınız boyunca ne kadar sıklıkla şiddete maruz kaldınız?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=8,684, p<.05*).

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin cinsiyet dağılımları ile "19- KADES uygulamasını telefonunuza yüklendiniz mi?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=6,994, p<.05*).

Değişken	Kategori	Öğrenim Durumu						Toplam	χ2	p
		Okur-Yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü			
8. Soru	**Evet**	9	13	29	28	9	0	88	29,447	**0,000****
		10,2%	14,8%	33,0%	31,8%	10,2%	0,0%	100,0%		
	Hayır	2	7	13	26	31	5	84		
		2,4%	8,3%	15,5%	31,0%	36,9%	6,0%	100,0%		
Toplam		11	20	42	54	40	5	172		
		6,4%	11,6%	24,4%	31,4%	23,3%	2,9%	100,0%		
13. Soru	**Evet**	2	0	5	13	4	0	24	12,980	**0,011***
		8,3%	0,0%	20,8%	54,2%	16,7%	0,0%	100,0%		
	Hayır	7	13	24	15	5	0	64		
		10,9%	20,3%	37,5%	23,4%	7,8%	0,0%	100,0%		
Toplam		9	13	29	28	9	0	88		
		10,2%	14,8%	33,0%	31,8%	10,2%	0,0%	100,0%		
17. Soru	**Evet, bilgi sahibiyim**	0	6	9	18	24	3	60	51,507	**0,000****
		0,0%	10,0%	15,0%	30,0%	40,0%	5,0%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum	1	6	16	28	14	1	66		
		1,5%	9,1%	24,2%	42,4%	21,2%	1,5%	100,0%		

Hayır, bilmiyorum.	10 21,7%	8 17,4 %	17 37,0 %	8 17, 4%	2 4,3 %	1 2,2%	46 100, 0%
Toplam	11 6,4%	20 11,6 %	42 24,4 %	54 31, 4%	40 23, 3%	5 2,9%	172 100, 0%

Tablo 35: Aile Bireylerinin Öğrenim Durumları ile 8., 13. ve 17. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin öğrenim durumları ile "8- Daha önce hiç siz şiddete maruz kaldınız mı?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *($\chi 2=29,447$, $p<.05$)*. "13- Şiddete maruz kaldığınızda herhangi bir kişi ya da kurumdan yardım alır mısınız ya da almayı denediniz mi?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *($\chi 2=12,980$, $p<.05$)*. "17- 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *($\chi 2=51,507$, $p<.05$)*.

Değişken	Kategori	6. Soru			Toplam	$\chi 2$	p
		Çok	Az	Eskiden			
7. Soru	**Evet**	23	18	13	54	7,401	**0,025***
		42,6%	33,3%	24,1%	100,0%		
	Hayır	74	20	24	118		
		62,7%	16,9%	20,3%	100,0%		
Toplam		97	38	37	172		
		56,4%	22,1%	21,5%	100,0%		
8. Soru	**Evet**	39	25	24	88	10,694	**0,005****
		44,3%	28,4%	27,3%	100,0%		
	Hayır	58	13	13	84		
		69,0%	15,5%	15,5%	100,0%		
Toplam		97	38	37	172		
		56,4%	22,1%	21,5%	100,0%		
10. Soru	**Bağımlı Yakınım**	19	19	21	59	11,381	**0,003****
		32,2%	32,2%	35,6%	100,0%		
	Diğer	20	6	3	29		
		69,0%	20,7%	10,3%	100,0%		
		39	25	24	88		
		44,3%	28,4%	27,3%	100,0%		

Tablo 36: Aile Bireylerinin 6. Soru ile 7., 8. ve 10. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin "6- Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınızı seviyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "7- Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınıza hiç şiddet (fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik) uyguladığınız oldu mu?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *($\chi 2=7,401,\ p<.05$*). "6- Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınızı seviyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "8- Daha önce hiç siz şiddete maruz kaldınız mı?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *($\chi 2=10,694,\ p<.05$).* "6- Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınızı seviyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "10- Size şiddet uygulayan kişi-kişiler kimdi?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *($\chi 2=11,381,\ p<.05$*).

	Kategori	11. Soru				Toplam	$\chi 2$	*p*
		Bir kere	Bazen	Sık Sık	Her zaman			
17. Soru	Evet, bilgi sahibiyim	6	14	1	0	21	17,496	0,008**
		28,6%	66,7%	4,8%	0,0%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	2	20	14	1	37		
		5,4%	54,1%	37,8%	2,7%	100,0%		
	Hayır, bilmiyorum.	5	16	5	4	30		
		16,7%	53,3%	16,7%	13,3%	100,0%		
Toplam		13	50	20	5	88		
		14,8%	56,8%	22,7%	5,7%	100,0%		
18. Soru	Evet, bilgi sahibiyim	2	24	4	2	32	22,903	0,001**
		6,3%	75,0%	12,5%	6,3%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	6	13	16	3	38		
		15,8%	34,2%	42,1%	7,9%	100,0%		
	Hayır, bilmiyorum.	5	13	0	0	18		
		27,8%	72,2%	0,0%	0,0%	100,0%		
Toplam		13	50	20	5	88		
		14,8%	56,8%	22,7%	5,7%	100,0%		
19. Soru	Evet, yükledim	0	9	3	3	15	15,502	0,017*
		0,0%	60,0%	20,0%	20,0%	100,0%		
	Hayır, ihtiyaç duymuyorum	12	35	13	0	60		
		20,0%	58,3%	21,7%	0,0%	100,0%		
	Akıllı telefon kullanmıyorum	1	6	4	2	13		
		7,7%	46,2%	30,8%	15,4%	100,0%		
Toplam		13	50	20	5	88		

	14,8%	56,8%	22,7%	5,7%	100,0%

Tablo 37: Aile Bireylerinin 11. Soru ile 17., 18. ve 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin "11- Yaşamınız boyunca ne kadar sıklıkla şiddete maruz kaldınız?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "17- 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=17,496, p<.05*). "11- Yaşamınız boyunca ne kadar sıklıkla şiddete maruz kaldınız?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "18- KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=22,903, p<.05*). "11- Yaşamınız boyunca ne kadar sıklıkla şiddete maruz kaldınız?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "19- KADES uygulamasını telefonunuza yüklendiniz mi?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=15,502, p<.05*).

Değişken	**Kategori**	**13. Soru**		**Toplam**	***χ2***	***p***
		Evet	**Hayır**			
18. Soru	**Evet, bilgi sahibiyim.**	16	16	32	15,825	**0,000****
		50,0%	50,0%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	8	30	38		
		21,1%	78,9%	100,0%		
	Hayır, bilmiyorum.	0	18	18		
		0,0%	100,0%	100,0%		
Toplam		24	64	88		
		27,3%	72,7%	100,0%		
19. Soru	**Evet, yükledim.**	8	7	15	10,022	**0,007****
		53,3%	46,7%	100,0%		
	Hayır, ihtiyaç duymuyorum.	16	44	60		
		26,7%	73,3%	100,0%		
	Akıllı telefon kullanmıyorum.	0	13	13		
		0,0%	100,0%	100,0%		
Toplam		24	64	88		
		27,3%	72,7%	100,0%		

Tablo 38: Aile Bireylerinin 13. Soru ile 18. ve 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin "13- Şiddete maruz kaldığınızda herhangi bir kişi ya da kurumdan yardım

alır mısınız ya da almayı denediniz mi?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "18- KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=15,825, p<.05*). "13- Şiddete maruz kaldığınızda herhangi bir kişi ya da kurumdan yardım alır mısınız ya da almayı denediniz mi?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "19- KADES uygulamasını telefonunuza yüklendiniz mi?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=10,022, p<.05*).

Değişken	**Kategori**	**16. Soru**				**Toplam**	***χ2***	***p***
		Emniyet	**ALO 183**	**Müdahale**	**Karışmam**			
17. Soru	**Evet, bilgi sahibiyim**	42	12	2	4	60	40,399	**0,000****
		70,0%	20,0%	3,3%	6,7%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	36	4	12	14	66		
		54,5%	6,1%	18,2%	21,2%	100,0%		
	Hayır, bilmiyorum.	17	0	17	12	46		
		37,0%	0,0%	37,0%	26,1%	100,0%		
Toplam		95	16	31	30	172		
		55,2%	9,3%	18,0%	17,4%	100,0%		
18. Soru	**Evet, bilgi sahibiyim**	55	14	10	3	82	41,187	**0,000****
		67,1%	17,1%	12,2%	3,7%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	32	2	12	15	61		
		52,5%	3,3%	19,7%	24,6%	100,0%		
	Hayır, bilmiyorum.	8	0	9	12	29		
		27,6%	0,0%	31,0%	41,4%	100,0%		
Toplam		95	16	31	30	172		
		55,2%	9,3%	18,0%	17,4%	100,0%		

Tablo 39: Aile Bireylerinin 16. Soru ile 17. ve 18. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin "16- Birinin şiddet gördüğüne tanık olsanız ne yaparsınız?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "17- 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin

Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=40,399, p<.05*). "16- Birinin şiddet gördüğüne tanık olsanız ne yaparsınız?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "18- KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=41,187, p<.05*). "17- 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "18- KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=50,396, p<.05*).

Değişken	**Kategori**	**17. Soru**			**Toplam**	***χ2***	***p***
		Evet	**Duydum**	**Hayır**			
18. Soru	**Evet, bilgi sahibiyim**	45	25	12	82	50,396	**0,000****
		54,9%	30,5%	14,6%	100,0%		
	Duydum ama içeriğini bilmiyorum.	14	33	14	61		
		23,0%	54,1%	23,0%	100,0%		
	Hayır, bilmiyorum.	1	8	20	29		
		3,4%	27,6%	69,0%	100,0%		
Toplam		60	66	46	172		
		34,9%	38,4%	26,7%	100,0%		
19. Soru	**Evet, yükledim.**	13	15	5	33	27,814	**0,000****
		39,4%	45,5%	15,2%	100,0%		
	Hayır, ihtiyaç duymuyorum	44	50	27	121		
		36,4%	41,3%	22,3%	100,0%		
	Akıllı telefon kullanmıyorum	3	1	14	18		
		16,7%	5,6%	77,8%	100,0%		
Toplam		60	66	46	172		
		34,9%	38,4%	26,7%	100,0%		

Tablo 40: Aile Bireylerinin 17. Soru ile 18. ve 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin "17- 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "19- KADES uygulamasını telefonunuza yüklendiniz mi?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *(χ2=27,814, p<.05*).

Değişken	Kategori	18. Soru			Toplam	$\chi 2$	p
		Evet	Duydum	Hayır			
19. Soru	Evet, yükledim.	28	5	0	33	32,438	0,000**
		84,8%	15,2%	0,0%	100,0%		
	Hayır, ihtiyaç duymuyorum	51	49	21	121		
		42,1%	40,5%	17,4%	100,0%		
	Akıllı telefon kullanmıyorum	3	7	8	18		
		16,7%	38,9%	44,4%	100,0%		
Toplam		82	61	29	172		
		47,7%	35,5%	16,9%	100,0%		

Tablo 41: Aile Bireylerinin 18. Soru ile 19. Sorulara Verdikleri Cevapların İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerinin "18- KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar ile "19- KADES uygulamasını telefonunuza yüklendiniz mi?" sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılık görülmüştür *($\chi 2=32,438$, $p<.05$)*.

3.7. Aile Bireylerinin Aile İçi Şiddet Farkındalıklarının, Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörlerini Ne Düzeyde Yordadığının İncelenmesi

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerine uygulanan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği ve Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeğinin birbirleri ile ilişki düzeyleri incelenmiş olup Tablo 47'de gösterilmiştir.

YEDAM'a alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle başvuran bireylerin aile bireylerine uygulanan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği puanları ile aile içi şiddetin tanımlanması (r: 0,780), aile içi şiddetin sonuçları (r: 0,840), aile içi şiddetin kabullenilmesi (r: 0,811) ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi (r: 0,736) alt boyut puanları arasında yüksek düzeyde, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği puanları ile Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği (r: 0,310), ses çıkarmama (r: 0,400) ve suçluluk (r: 0,334) alt boyutları arasında orta düzeyde ve Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği puanları ile kaçınma (r: 0,266) alt boyut puanları arasında düşük düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$).

Değişkenler	Kat Sayı	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği **(1)**	r	1										
	p											
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması **(2)**	r	**0,780****	1									
	p	0,000										
Aile İçi Şiddetin Sonuçları **(3)**	r	**0,840****	**0,685****	1								
	p	0,000	0,000									
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi **(4)**	r	**0,811****	**0,405****	**0,528****	1							
	p	0,000	0,000	0,000								
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi **(5)**	r	**0,736****	**0,371****	**0,397****	**0,632****	1						
	p	0,000	0,000	0,000	0,000							
Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği **(6)**	r	**0,310****	0,060	**0,250****	**0,423****	**0,237****	1					
	p	0,000	0,432	0,001	0,000	0,002						
Diğerkamlık **(7)**	r	0,088	-0,072	0,068	**0,236****	0,030	**0,833****	1				
	p	0,252	0,348	0,374	0,002	0,694	0,000					
Kaygı **(8)**	r	0,132	-0,047	0,080	**0,270****	0,108	**0,768****	**0,663****	1			
	p	0,084	0,544	0,299	0,000	0,158	0,000	0,000				
Ses Çıkarmama **(9)**	r	**0,400****	**0,187***	**0,371****	**0,440****	**0,252****	**0,743****	**0,446****	**0,393****	1		
	p	0,000	0,014	0,000	0,000	0,001	0,000	0,000	0,000			
Kaçınma **(10)**	r	**0,266****	0,050	0,142	**0,352****	**0,308****	**0,773****	**0,574****	**0,450****	**0,510****	1	
	p	0,000	0,511	0,063	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		
Suçluluk **(11)**	r	**0,334****	**0,157***	**0,305****	**0,305****	**0,291****	**0,556****	**0,219****	**0,243****	**0,365****	**0,460****	1
	p	0,000	0,040	0,000	0,000	0,000	0,000	0,004	0,001	0,000	0,000	

Tablo 42: Aile Bireylerine Uygulanan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği ve Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeğinin Birbirleri ile İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Değişken	*B*	Std.Hata	β (Beta)	t	*p*	% 95 Güven Aralığı	
						Üst	Alt
(Sabit)	19,980	2,710		7,337	**0,000**	25,229	14,531
Aile İçi Şiddet Farkındalığı	0,373	0,088	0,310	4,246	**0,000**	0,547	0,200

R=0,310 Adj. R²=0,096, F(1,170)=18,032, p=0,000, p<0,01

Tablo 43: Aile İçi Şiddet Farkındalığı Tutumunun Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Düzeylerini Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Modelde, Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü Ölçeği bağımlı (sabit) değişken, Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Bu değişkenlerin birbirleri üzerindeki etkisi, basit regresyon analizi ile incelenmiş olup Tablo 46'da gösterilmiştir. Bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeyleri ile aile içi şiddet farkındalığı eğilimleri arasındaki ilişkinin doğrusal ve normal olduğuna, incelenen artık değerlerin histogram ve Q-Q plot grafiklerine bakılarak karar verilmiştir.

Tablo 45'de verilen bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeyinin yordanmasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; aile içi şiddet farkındalığı tutumunun, bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeyi ile anlamlı bir ilişki verdiği görülmektedir (*F (1,170) =18,032, R=0,310, p<.05*). Aile içi şiddet farkındalığı tutumu, aile bireylerinin bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeylerine ilişkin varyansın %9,6'sını açıklamaktadır. Bununla birlikte aile içi şiddet farkındalığı tutumunun (*β=0,310, p<.05*), bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeyinin pozitif yönlü ve anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre aile içi şiddet farkındalığının, bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü düzeyinin yordayıcısı olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Bu bölümde alkol ve madde kullanım bozukluğu olan bireylerin ailelerinin aile içi şiddete karşı farkındalığı ile eş bağımlılık faktörlerinin incelenmesiyle elde edilen analizlerin sonuç ve önerileri yer almaktadır.

Çalışmaya, madde kullanım bozukluğu yaşamış bireylerin 172 yakını katılmıştır. Katılımcıların %72,7'sini kadınlar, %27,3'ünü ise erkekler oluşturmaktadır. Aile bireylerinin yaş ortalaması 41,63'tür. Öğrenim durumu incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun lise ve ortaokul mezunu olduğu, lisansüstü mezuniyet oranının ise oldukça düşük olduğu görülmüştür. Aile bireylerinin çalışma durumu dengeli bir dağılım sergilemektedir. Katılımcıların büyük bir kısmının, eşleri ve çocukları için YEDAM'dan destek aldığı belirlenmiştir. Ayrıca, aile bireylerinin çoğunun, madde kullanım bozukluğu olan yakınlarını sevdiği tespit edilmiştir.

Aile İçi Şiddet Verileri

Bu araştırmada, aile bireylerinin aile içi şiddet farkındalığı, tanımlama, sonuçlar, kabullenme ve normalleştirme düzeyleri incelenmiştir. Bulgular, toplam puanların yüksek olmasının, bireylerin aile içi şiddeti kabullenmediği ve normalleştirmediği, aynı zamanda bilimsel ve hukuki alanlarda beklenen davranış ve tutumlara uyumlu görüşlere sahip olduğu şeklinde yorumlanabileceğini göstermektedir.

Aile bireylerinin, aile içi şiddetin doğru tanımını yapabilme düzeyleri değerlendirildiğinde, yüksek puanların şiddetin doğru tanımlanabildiğinin bir göstergesi olduğu saptanmıştır. Şiddete olumlu tutum geliştiren bireylerin ise aile içi şiddetin sonuçlarını doğru yorumlayamadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte, şiddetin sonuçlarına yönelik farkındalık düzeyi yüksek olan bireylerin, aile içi şiddetin sonuçlarını daha doğru bir şekilde kavradığı gözlemlenmiştir.

Cinsiyet değişkeni incelendiğinde, kadın bireylerin erkeklere kıyasla daha sık şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Cinsiyet değişkeni incelendiğinde, kadınların erkeklere göre daha sık şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında, araştırmanın birinci hipotezi olan "Madde kullanım bozukluğu olan bireylerin aile üyeleri arasında kadınlar, erkeklere kıyasla daha yüksek oranda şiddete maruz kalmaktadır" hipotezi doğrulanmıştır.

Eğitim seviyesi ile şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ortaokul mezunu bireylerin, diğer eğitim seviyelerindeki kişilere göre daha fazla şiddete maruz kaldığı, lisans mezunlarının ise daha düşük oranda şiddete maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Eğitim düzeyi yükseldikçe, şiddete maruz kalma ve yardım arama davranışlarının da değiştiği gözlemlenmiştir. Özellikle lise mezunları, diğer eğitim seviyelerindeki bireylere kıyasla şiddete maruz kaldıklarında daha fazla yardım talep etme eğilimindedir. Bu bulgular, "Eğitim seviyesi düştükçe aileler daha fazla şiddete maruz kalmaktadır" şeklindeki araştırmanın onuncu hipotezini doğrulamaktadır.

Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını hala seven bireylerin, bu kişilere yönelik şiddet uygulama olasılığının, duygusal bağlılıklarını yitirmiş bireylere kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, duygusal bağlılığın şiddetin varlığı üzerindeki rolünü vurgulamaktadır. Ayrıca, şiddete maruz kalan bireylerin, şiddet uygulayan kişilerin geçmişte de şiddet görmüş olduklarını belirtmesi, şiddetin döngüsel bir yapı gösterdiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, araştırmanın altıncı hipotezi doğrulanmış olup, bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarına karşı duygusal bağlılıklarını yitiren aile bireylerinin, şiddeti tanımlama ve kabullenme eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu durum, duygusal bağlılık eksikliğinin şiddetin tanımlanması ve kabullenilmesinde belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir.

6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi olmayan bireylerin, bu konuda bilgi sahibi olanlara kıyasla aile içi şiddet farkındalığı, tanımlama, kabullenme ve normalleştirme algılarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, yasal bilgi eksikliğinin, aile içi şiddetle ilgili algıların ve tutumların daha az gelişmiş olmasına yol açabileceğini göstermektedir. Araştırmanın üçüncü hipotezi olan "6284 sayılı Kanun hakkında bilgi sahibi olmayan aile bireyleri, bu kanun hakkında bilgi sahibi olanlara göre aile içi şiddeti daha fazla kabullenme eğilimindedir" hipotezi bu sonuçlarla doğrulanmıştır. Bu durum, yasal bilgi eksikliğinin aile içi şiddetin kabulü üzerindeki etkisini vurgulamaktadır ve şiddetle mücadelede yasal bilgilendirme ve eğitim programlarının önemini ortaya koymaktadır.

Ayrıca, KADES uygulaması hakkındaki bilgi düzeyleri ile şiddet maruziyeti ve yardım talebi arasındaki ilişkiler incelendiğinde, KADES hakkında bilgi sahibi olan bireylerin uygulamayı telefonlarına yüklemede daha istekli olduğu görülmüştür. Bu bulgular, yasa

bilinci ile KADES uygulamasının kullanımı arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın genel bulguları, eğitim seviyesi, cinsiyet, yaş gibi demografik faktörlerin aile içi şiddet algısı ve maruziyeti üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu ilişkilerin karmaşıklığı, daha fazla araştırma yapılmasını gerektirmektedir. Şiddetle mücadelede farkındalık artırıcı ve eğitim odaklı müdahalelerin önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Eş Bağımlılık Verileri

Bu araştırmada, aile bireylerinin eş bağımlılık düzeyleri ile aile içi şiddet farkındalığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular, aile bireylerinin eş bağımlılık toplam puan ortalamasının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Eş bağımlılık faktörlerinin alt boyutlarına odaklanıldığında, diğerkamlık, kaygı ve kaçınma puanlarının yüksek seviyede olduğu; ancak ses çıkarmama ve suçluluk faktörlerinin puanlarının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Cinsiyet değişkeninin, eş bağımlılık puanları üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde, kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek diğerkamlık düzeylerine sahip olduğu, ancak kaygı, ses çıkarmama, kaçınma ve suçluluk puanları üzerinde cinsiyetin belirleyici olmadığı saptanmıştır. Yaş değişkeni ise kaygı, ses çıkarmama ve suçluluk puanlarını etkilerken, diğerkamlık ve kaçınma puanları üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, eğitim seviyesinin azalmasıyla birlikte eş bağımlılık puanlarının arttığı ve bu durumun, özellikle diğerkamlık, kaygı, ses çıkarmama, kaçınma ve suçluluk puanlarını etkilediği tespit edilmiştir.

İş durumu değişkenine göre, herhangi bir işte çalışmayan bireylerin çalışanlara göre diğerkamlık, kaygı, ses çıkarmama ve kaçınma puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak çalışma durumunun, suçluluk algıları üzerinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlarını az veya eskiden seven bireylerin, çok sevenlere kıyasla ses çıkarmama puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, bağımlılık danışmanlık hizmeti alan yakınlara yönelik sevgi düzeyinin, ses çıkarmama puanlarını etkilediğini, ancak diğer alt boyutları etkilemediğini göstermektedir.

6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi olmayan aile bireylerinin, bu kanunu duyan ama içeriğini bilmeyenlere göre diğerkamlık ve ses çıkarmama puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, bu kişilerin kaygı ve kaçınma puanlarının da daha yüksek olduğu saptanmıştır. KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi olmayan veya içeriğini bilmeyen bireylerin, bilgi sahibi olanlara kıyasla kaygı, ses çıkarmama ve kaçınma puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, yasa ve uygulama bilgisi ile aile bireylerinin diğerkamlık, kaygı, ses çıkarmama ve kaçınma puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, elde edilen bulgular, aile içi şiddet farkındalığı puanlarının artmasıyla, aile bireylerinin şiddetin tanımlanması, sonuçları, kabullenilmesi ve normalleştirilmesi gibi faktörlerdeki puanlarının da arttığını göstermektedir. Bu bağlamda, aile içi şiddetin tanımlanması, sonuçları ve kabullenilmesi gibi faktörlerle eş bağımlılık puanları arasında da pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sekizinci hipotez doğrultusunda, şiddete maruz kalma ve madde kullanım bozukluğu olan bireylerin yakınlarının duygusal bağlılık düzeylerinin olumsuz etkilendiği, bunun da eş bağımlılık puanlarını artırarak ilişkilerinde daha yüksek düzeyde kaygı ve kaçınma davranışlarına yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, aile içi şiddet ve madde kullanımı gibi faktörlerin bireyler arasındaki duygusal ve ilişkisel dinamikler üzerindeki etkisini vurgulamaktadır.

Aile içi şiddet farkındalığının, bağımlılıkta eş bağımlılık düzeyini öngören önemli bir faktör olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda beşinci hipotez, aile içi şiddet farkındalığı yüksek olan bireyler, bağımlılıkta eş bağımlılık faktörü puanlarında daha yüksek değerlere sahiptir. Bu bireyler, şiddetin tanımlanması ve sonuçları konusunda daha bilinçlidir ve eş bağımlılık düzeyleri de bu farkındalığa bağlı olarak artar doğrulanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları, aile içi şiddet farkındalığının ve yasa bilincinin, aile bireylerinin eş bağımlılık düzeyleri üzerinde anlamlı etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu veriler doğrultusunda dokuzuncu hipotez, bağımlılıkta eş bağımlılık puanları arttıkça, aile içi şiddetin kabullenilmesi ve normalleştirilmesi puanları da artmaktadır, doğrulamıştır. Ve bu ilişkilerin karmaşıklığını daha derinlemesine anlamak için ileri araştırmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Öneriler

Yapılan çalışma ve ilgili literatür incelendiğinde, bağımlılıkla mücadelede ailenin tedavi sürecindeki desteğinin son derece önemli olduğu anlaşılmaktadır. Aile, bağımlılık tedavisinde güçlü bir destek mekanizması sağlayarak, tedavi sürecindeki bireye çeşitli açılardan yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, aile önemli bir dayanak noktasıdır. Ancak, literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde, ailenin tedaviye yönelik desteği üzerine sınırlı sayıda çalışma bulunduğu görülmektedir.

Ailenin tedavi sürecinde etkin bir şekilde destek olabilmesi için çeşitli çalışmalar ve projeler gerçekleştirilebilir. Madde kullanan bireylerin ailelerinin aile içi şiddete yönelik farkındalıkları ile eş bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmada literatüre katkı sağlayacak sonuçlara ulaşılmıştır.

Anketler ve ölçeklerle elde edilen veriler ve incelenen literatür doğrultusunda, ailelerin bağımlılık ve tedavi süreçleri hakkında bilinçlenmeleri için düzenli eğitim programları ve seminerler düzenlenmesi, aileler için destek grupları oluşturularak deneyim paylaşımı ve duygusal destek sağlanması, profesyonel danışmanlık hizmetlerine erişim imkanı sunulması, aile üyelerinin etkili iletişim ve sağlıklı ilişki becerilerini geliştirmeleri için atölye çalışmaları ve eğitimler düzenlenmesi, ailenin bağımlılık tedavisindeki rolü üzerine daha fazla araştırma yapılması ve bu araştırma sonuçlarının tedavi süreçlerinin iyileştirilmesi amacıyla kullanılması, toplumda bağımlılık ve aile içi şiddet konularında farkındalık yaratmak için kampanyalar ve bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmesi ve bağımlılık tedavi merkezlerinin sayısının artırılarak bu merkezlerin aile destek hizmetleri sunması önerilmektedir.

6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilincin artırılması için eğitim ve bilinçlendirme programları düzenlenebilir. Bu programlar, vatandaşların haklarını ve yasal korumaları hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayabilir. Kanunun etkili bir şekilde uygulanması için yargı sistemi, polis ve diğer ilgili kurumlar arasında iş birliği ve koordinasyon sağlanmalıdır. Şiddet mağdurlarının şikayetlerini bildirmeleri ve koruma taleplerini kolayca iletmeleri için uygun mekanizmalar oluşturulmalıdır. Farklı kurumlar arasında iş birliği ve dayanışma ağlarının güçlendirilmesi önemlidir. Kadın sığınakları, danışma merkezleri, sağlık hizmetleri ve diğer sosyal hizmet kurumları arasında koordinasyon sağlanarak şiddet mağdurlarına daha kapsamlı ve etkili destek sunulabilir.

KADES gibi acil destek hizmetlerinin kullanımını teşvik etmek için kamuoyu bilinçlendirme kampanyaları düzenlenebilir. Bu kampanyalar, kadınların ve toplumun KADES'in nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirilmesine ve farkındalığın artırılmasına yardımcı olabilir. KADES uygulamasının kullanılabilirliğini ve erişilebilirliğini artırmak için sürekli olarak güncellenmesi ve geliştirilmesi önemlidir. Örneğin, daha kolay erişim, daha kullanıcı dostu arayüzler ve yeni özellikler eklenerek uygulamanın etkinliği artırılabilir.

Bu öneriler, bağımlılık tedavisinde aile desteğinin artırılmasına yönelik önemli adımlar olabilir ve ailelerin sürece daha aktif bir şekilde katılımı tedavi başarısını olumlu yönde etkileyebilir.

KAYNAKÇA

Abadi, F. K. A., Vand, M. M. ve Aghaee, H. (2015). Models and interventions of codependency treatment, systematic review. Journal UMP Social Sciences and Technology Management, 3(2).

Acar, S. ve Şaşman Kaylı, D. (2021). An analysis about studies conducted on addiction field with methods of qualitative and mixed patterns in Turkey. Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, 3(1), 37–47.

Adak, N. (2000). Değişen toplumda değişen aile. Ankara: Siyasal Yayınevi.

Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 6(1), 32-42.

Akkuş, S. ve Yıldırım, Ş. (2018). Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddet Uygulamasına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(4), 1368-1388. DOI: 10.21547/jss.408090

Alan, H. ve Yılmaz, D. S. (2012). Bir İnsan Hakkı İhlali Kadına Yönelik Şiddet. Maltepe Tıp Dergisi, 4(4), 7.

Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2008). Türkiye'de kadına yönelik şiddet. Punto Baskı, İstanbul.

Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2008). Türkiye'de kadına yönelik şiddet. İstanbul: Metis Yayınları.

Altınova, H. H. ve Altuntaş, O. (2015). Kadınların karşılıklı bağımlılığı ve buna etki eden faktörlerin incelenmesi. Journal of Turkish Studies.

Altunsu Sönmez Ö. (2019). Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet ve Kadınların Düşündükleri. Aile Kurumuna Farklı Bakışlar. Konya: Çizgi Kitapevi.

American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). Arlington, VA: Author.

American Psychological Association. (2022). What is a substance use disorder?. https://www.psychiatry.org/patients-families/addiction/what-is-addiction

Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5). (Çev. E. Köroğlu) Ankara, Hekimler Yayın Birliği

Ançel, G. (2012). Eş bağımlılık ve aile içi dinamikler. Klinik Psikiyatri Dergisi, 25(3), 243-255.

Ançel, G. (2012). Eş bağımlılık ve madde bağımlılığı. Klinik Psikiyatri Dergisi, 15(2), 99-105.

Ançel, G. (2012). Karşılıklı Bağımlılık Kavramı: Hemşirelikle İlişkisi ve Karşılıklı Bağımlılığı Belirleme Araçları. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 1, 70-78.

Artuk, M. E. (2002). Kadına yönelik cinsel istismara örnek olarak evlilik içinde ırza geçme ve fücur (2. Baskı). İstanbul.

Asi Karakaş, S. ve Ersöğütçü, F. (2016). Madde Bağımlılığı ve Hemşirelik. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 3(2), 133-139.

Atman, U. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz / Irza Geçme. STED, 12(9), 333.

Ayrancı, Ü., Günay, Y. ve Ünlüoğlu, İ. (2002). Hamilelikte aile içi şiddet: Birinci basamak sağlık kurumuna başvuran kadınlar arasında bir araştırma. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 3, 75-87.

Bancroft, A., & diğerleri. (2002). Madde bağımlılığı ve aile içi şiddet. Journal of Substance Use, 7(1), 1-10.

Bora, A. ve Üstün, İ. (2005). Sıcak Aile Ortamı, Demokratikleşme Sürecinde Kadın ve Erkekler. İstanbul: TESEV Yayınları.

Bortolon, C. B., Signor, L., Moreira, T. D. C., Figueiró, L. R., Benchaya, M. C., Machado, C. A., ... ve Barros, H. M. T. (2016). Family functioning and health issues associated with codependency in families of drug users. Ciencia ve Saude Coletiva, 21, 101-107.

Bulucu, G. D. ve Aymelek Çakıl, N. (2013). Kırşehir ilinde Bağbaşı mahallesinde yaşayan kadınların cinsel şiddete uğrama durumlarının belirlenmesi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 15(2), 35-44.

Büyüköztürk, Ş. (2020). Sosyal Bilimler İçin Veri Analiz El Kitabı (27. Baskı). Ankara: PEGEM Yayınları.

Campbell, J. C. (2002). Health consequences of intimate partner violence. The Lancet, 359(9314), 1331-1336.

Carcach, C. ve James, M. (1998). Avustralya'da yakın partnerler arasındaki cinayet. Suç ve ceza adaletindeki eğilimler ve sorunlar no. 90. Canberra: Avustralya Kriminoloji Enstitüsü.

Cermak, T. L. (1986). Diagnostic criteria for codependency. Journal of Psychoactive.

Choate, P. W. (2015). Adolescent alcoholism and drug addiction: The experience of parents. Behavioral Sciences (Basel), 5(4), 461-476.

Coker, A. L., King, M. J., McKeown, R. E. ve Smith, P. H. (2000). Frequency and correlates of intimate partner violence by type: physical, sexual and psychological battering. American Journal of Public Health, 90, 553-559.

Coker, A. L., Smith, P. H., McKeown, R. E., & King, M. J. (2002). Frequency and correlates of intimate partner violence by type: Physical, sexual, and psychological battering. American Journal of Public Health, 90(4), 553.

Corrigan, P. W. ve Miller, F. E. (2004). Shame, blame, and contamination: A review of the impact of mental illness stigma on family members. Journal of Mental Health, 13(6), 537-548.

Çayköylü, A., İbilioğlu, A., Patos, N. ve Yılmaz, E. (2008). Ankara'da bir psikiyatri polikliniğine başvuran kadın hastalarda aile içi eş şiddetine maruz kalma sıklığı ve olası risk faktörleri. 44. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Antalya.

Çetiner, G. (2006). Aile içi şiddet yaşayan kadınlarda cinsel sorunlar ve intihar olasılığı (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Daley, D. C. (2013). Family and social aspects of substance use disorders and treatment. Journal of Food and Drug Analysis, 21(4), S73-S76.

Dear, G. E. ve Roberts, C. M. (2002). The relationships between codependency and femininity and masculinity. Sex Roles, 46, 159-165.

Dear, G. E., & Roberts, C. M. (2002). The relationship between co-dependency and depression. Journal of Substance Abuse Treatment, 23(1), 31-37.

Demircan, D. ve Tamam, L. (2024). Madde kullanım bozukluğuna aile perspektifinden bir bakış. Bağımlılık Dergisi, 25(4), 1-1.

Dilbaz, N., Göğcegöz, I., Noyan, O. ve Kızılkurt, Ö. (Eds.). (2021). Bağımlılık Tanı ve Tedavi Temel Kitabı. İstanbul, Ankara: Nobel Tıp Kitabevi.

Direkli, H., Sezer, S., Şenyüz, C., Işık, A. ve Kahraman, B. (2019). Yedam Danışmanlık Merkezinde Danışanların Klinik İlk Görüşmeye Gelme Durumunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1(Özel Sayı 1), 6-8.

Doğan Bulut, S. ve Kaloğlu, H. A. (2021). Bağımlılıkta Tanısal Değerlendirme. In N. Dilbaz, I. Göğcegöz, C. Noyan ve Ö. Kazan Kızılkurt (Eds.), Bağımlılık Tanı ve Tedavi Temel Kitabı (s. 37-57). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.

Duyan, V. ve Gövebakan, R. (2021). Madde bağımlılığı ve aile. Yeni İnsan Yayınevi.

Dünya Sağlık Örgütü. Avrupa Bölge Ofisi. (2005). Alkol ve kişilerarası şiddet: politika brifingi. Kopenhag: DSÖ Avrupa Bölge Ofisi. https://iris.who.int/handle/10665/107351

Easton, C. J., Swan, S., & Sinha, R. (2007). Prevalence of family violence in clients entering substance abuse treatment. Journal of Substance Abuse Treatment, 34(1), 72-79.

Efe, Y. ve Ayaz, S. (2010). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadının Aile İçi Şiddete Bakışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 11, 23-29.

Ekinci, S. (2015). Madde bağımlılığı olan hastaların ebeveynlerinde öfke düzeyi: Depresyon ve anksiyete düzeyi ile ilişkisi.

Ekinci, S., Yalçınay, M., Kural, H. U. ve Kandemir, H. (2016). Madde bağımlılığı olan hastaların ebeveynlerinde öfke düzeyi: öfkenin, depresyon ve anksiyete düzeyi ile ilişkisi. Klinik Psikiyatri Dergisi, 19(3), 125-129.

Eşkı̇nat, R. (2013). Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet (Boşanmış Kadınlara Yönelik Araştırma). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (37).

Evli, M. ve Albayrak, E. (2020). Madde Bağımlılığında Hemşirelik. ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 7(2), 10–14.

Feder, G., Hutson, M., Ramsay, J. ve Taket, A. (2009). Women exposed to intimate partner violence: Expectations and experiences when they encounter health care professionals: A meta-analysis of qualitative studies. Archives of Internal Medicine, 169(22), 2365-2376.

Field, C. A., Caetano, R. ve Nelson, S. (2004). Yakın Partner Şiddetinin Uygulanması ile İlişkili Alkol ve Şiddetle İlgili Bilişsel Risk Faktörleri. Aile İçi Şiddet Dergisi, 19, 249–253.

Fuller, J. A. ve Warner, R. M. (2000). Family stressors as predictors of codependency. Genetic, Social, and General Psychology Monographs, 126(1), 5-24.

Gelles, R. J., & Harrop, J. W. (1989). Violence, battering, and psychological distress among women. Journal of Interpersonal Violence, 4(4), 400-420.

Geniş, B., Şahin, F. ve Gürhan, N. (2022). Alkol/Madde Kullanım Bozukluklarında Şiddet ve İntiharın Nörobiyolojik Temelleri. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 14(2), 264-275.

Gideon, L. (2007). Family role in the reintegration process of recovering drug addicts. International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 51(2), 212-226.

Gierymski, T. ve Williams, T. (1986). Codependency. Journal of Psychoactive Drugs, 18(1), 7-13.

Goldstein, R. Z., & Volkow, N. D. (2011). Dysfunction of the prefrontal cortex in addiction: Neuroimaging findings and clinical implications. Nature Reviews Neuroscience, 12(11), 652-669.

Gruber, K. J. ve Taylor, M. F. (2006). A family perspective for substance abuse: Implications from the literature. Journal of Social Work Practice in the Addictions, 6(1-2), 1-29.

Güleç Öyekçin, D., Yetim, D. ve Şahin, E. M. (2012). Kadına yönelik farklı eş şiddeti tiplerini etkileyen psikososyal faktörler. Türk Psikiyatri Dergisi, 23(2), 75-81.

Güleç, G., Köşger, F. ve Eşsizoğlu, A. (2015). Alcohol and Substance Use Disorders in DSM-5. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 7(4), 1.

Güler, N., Tel Aydın, H. ve Özkan Tuncay, F. (2005). Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 27(2), 51-56.

Gürkan, Ö. C. ve Coşar, F. (2009). Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri / Effect of economic violence in women life. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, s. 124-129.

Güvenç, G., Akyüz, A., & Cesario, S. K. (2014). Intimate partner violence against women in Turkey: A synthesis of the literature. Journal of Family Violence, 29(4), 335-339.

Haaken, J. (1993). From Al-Anon to ACOA: Codependence and the reconstruction of caregiving. Signs: Journal of Women in Culture and Society, 18(2), 321-345.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsü. (2004). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003 ve 2004. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsü.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2008). Türkiye'de kadına yönelik şiddet araştırması 2008. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2014). Türkiye'de kadına yönelik şiddet araştırması 2014. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Harkness, D. ve Cotrell, G. (1997). The social construction of co-dependency in the treatment of substance abuse. Journal of substance abuse treatment, 14(5), 473-479.

Heise, L. L. (1998). Violence against women: An integrated, ecological framework. Violence Against Women, 4(3), 262-290.

Hıdıroğlu, S., Topuzoğlu, A., Ay, P. ve Karavuş, M. (2006). Kadın ve çocuklara karşı uluslararası şiddeti etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi: İstanbul'da sağlık ocağı tabanlı bir çalışma. Yeni Sempozyum Dergisi, 44(4), 198.

Hughes-Hammer, C., Martsolf, D. S. ve Zeller, R. A. (1998). Depression and codependency in women. Archives of Psychiatric Nursing, 12(6), 326-333.

Jeyaseelan, L., Sadowski, L. S., Kumar, S., Hassan, F., Ramiro, L. ve Vizcarra, B. (2004). World studies of abuse in the family environment--risk factors for physical intimate partner violence. Injury Control and Safety Promotion, 11(2), 117-124.

Johnson, M. P., & Ferraro, K. J. (2000). Research on domestic violence in the 1990s: Making distinctions. Journal of Marriage and Family, 62(4), 948-963.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara: KSGM Yayınları.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2015). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara: KSGM Yayınları.

Kahraman, M. S. ve Çokamay, G. (2016). Aile içi şiddet ve çocuklar üzerine etkileri: Temel kavramlar, güvenlik planı hazırlama ve alternatif tedavi model örnekleri. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi, 8(4), 321-336.

Kahyaoğlu, G. (2019). Bağımlılık ve aile. In M. Öztürk, K. Ögel, C. Evren ve R. Bilici (Eds.), Bağımlılık Tanı, Tedavi, Önleme (ss. 85-92). İstanbul: Yeşilay Yayınları.

Kahyaoğlu, G., Dinç, M., Işık, S. ve Ögel, K. (2020). Effects of engaging family in addiction treatment for substance use and treatment compliance: A preliminary study.

Kahyaoğlu, H. (2019). Madde bağımlılığı ve aile dinamikleri. Bağımlılık Dergisi, 20(2), 89-97.

Karagöz, Y. (2021). SPSS ve AMOS 24 Uygulamalı İstatistiksel Analizler (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). Türkiye'de kadına yönelik şiddet. International Strategic Research Organization (USAK).

Karatay, G. ve Kubilay, G. (2004). Sosyoekonomik düzeyi farklı iki lisede madde kullanma durumu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 1(2), 57-70.

Kaur, R., & Garg, S. (2008). Addressing domestic violence against women: An unfinished agenda. Indian Journal of Community Medicine, 33(2), 73-76.

Kıyak, S. (2008). Sağlık Ocağında Çalışan Hemşire ve Ebelerin Ailede Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Bilgi ve Tutumları (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Koob, G. F. ve Volkow, N. D. (2010). Neurocircuitry of Addiction. Neuropsychopharmacology, 35, 217-238.

Koob, G. F., & Le Moal, M. (2006). Neurobiology of addiction. Academic Press.

Korkmaz, G., Batur, D., Karakuş, E. ve Tel, H. (2003). Alkol bağımlısı erkeklerin eşlerinin yaşadıkları güçlükler ve başetme tarzlarının belirlenmesi. CÜ Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 7(1), 21-26.

Kotaman, H. (2008). Türk ana-babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1), 135-149. Erişim Adresi: www.dergipark.gov.tr/download/article-file/153332

Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B. ve Lozano, R. (2002). World Report on Violence and Health. Geneva: WHO.

Liddle, H. A., Dakof, G. A., Turner, R. M., Henderson, C. E. ve Greenbaum, P. E. (2008). Treating adolescent substance abuse using multidimensional family therapy. In Adolescent Substance Abuse: Evidence-Based Approaches to Prevention and Treatment (pp. 325-352). American Psychological Association.

Liddle, H. A., Rpwe, C. L., Dakof, G. A., Ungaro, R. A. ve Henderson, C. E. (2004). Early intervention for adolescent substance abuse: pretreatment to posttreatment outcomes of a randomized clinical trial comparing multidimensional family therapy and peer group treatment. Journal of Psychoactive Drugs, 36(1), 49-63.

Lindley, N. R., Giordano, P. J. ve Hammer, E. D. (1999). Codependency: Predictors and psychometric issues. Journal of Clinical Psychology, 55(1), 59-64.

Lyons, R. F., Mickelson, K. D., Sullivan, M. J. ve Coyne, J. C. (1998). Coping as a communal process. Journal of Social and Personal Relationships, 15(5), 579-605.

Mak, W. S. ve Cheung, R. Y. M. (2008). Affiliate stigma among caregivers of people with intellectual disability or mental illness. Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, 21(6), 532-545.

Makvand, H. S., Bigdeli, I. ve Agha, B. A. (2009). Codependency and mental health in wives of opioid drug abusers.

Malihi, Z., Fanslow, J. L., Hashemi, L., Gulliver, P. ve McIntosh, T. (2021). Factors influencing help-seeking by those who have experienced intimate partner violence: Results from a New Zealand population-based study. PloS one, 16(12), e0261059.

Malloy, G. B. ve Berkery, A. C. (1993). Codependency: A feminist perspective. Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services, 31(4), 15-19.

McCann, T. V., Polacsek, M. ve Lubman, D. I. (2019). Experiences of family members supporting a relative with substance use problems: A qualitative study. Scandinavian Journal of Caring Sciences, 33(4), 902-911.

McCloskey, L. A., Lichter, E., Ganz, M. L., Williams, C. M., Gerber, M. R. ve Sege, R. (2007). Intimate partner violence and patient screening across medical specialties. Academic Emergency Medicine, 14(8), 754-760.

McCrady, B. S., & Epstein, E. E. (2009). Addictions: A comprehensive guidebook. Oxford University Press.

Meyer, D. F. (1997). Codependency as a mediator between stressful events and eating disorders. Journal of Clinical Psychology, 53(2), 107-116.

Mirrlees-Black, C., Hales, J. ve Stratford, N. (1998). Aile İçi Şiddet: Britanya Suç Araştırması'nın kendi kendine doldurduğu yeni anketten elde edilen bulgular.

Mulry, J. T. (1987). Codependency: a family addiction. American family physician, 35(4), 215-219.

Mutlu, E. (2013). Madde Bağımlılığında Ailenin Rolü. Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi, 0(2), 13-17.

Mutlu, S. (2013). Madde kullanımı ve aile dinamikleri. Sosyal Hizmet Dergisi, 15(2), 145-160.

Mutlu, T. (2013). Madde kullanımı ve aile ilişkileri. Türk Psikiyatri Dergisi, 24(3), 198-204.

Nguyen, T. T., Morinaga, Y., Frieze, I. H., Cheng, J., Li, M., Doi, A., ... ve Li, C. (2013). College students' perceptions of intimate partner violence: A comparative study of Japan, China, and the United States. International Journal of Conflict and Violence (IJCV), 7(2), 261-273.

Orford, J., Copello, A., Velleman, R., & Templeton, L. (2005). Family members affected by a close relative's addiction: The stress-strain-coping-support model. Drugs: Education, Prevention and Policy, 12(4), 363-374.

Ögel, K. (2002). Bağımlılığı Önleme: Anne-Babalar Öğretmenler için Kılavuz. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Ögel, K. (2010). Madde Kullanımı ve Bağımlılığın Nedenleri, Sigara, Alkol Ve Madde Kullanım Bozuklukları: Tanı, Tedavi ve Önleme. İstanbul: Yeniden Yayınları.

Ögel, K. (2014). Bağımlı Aileleri İçin Rehber Kitap. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Ögel, K. (2018). Bağımlılık: Tanı, tedavi ve önleme. Nobel Tıp Kitabevleri.

Ögel, K. (2018a). Bağımlılık ve Tedavisi Temel Kitabı (2. Baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları.

Ögel, K. (2018b). Bağımlılık ve Tedavisi Temel Kitabı. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Özerkmen, N. ve Gölbaşı, H. (2012). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBArD), 23.

Özmen, A. (2004). Şiddetin sosyo-kültürel boyutları. İstanbul: Alfa Yayınları.

Özmen, D. (2004). Aile İçi Şiddet: Türkiye'de bir Araştırma. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Özmen, İ. (2004). Aile içi şiddet ve sonuçları. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 15(1), 87-104.

Özyürek, A. ve Kurnaz, F. B. (2019). Aile içi şiddet farkındalığı ölçeği: Güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 9(1), 227-250.

Pedersen, W. ve Skardhamar, T. (2010). Cannabis and crime: findings from a longitudinal study. Addiction, 105(1), 109-118.

Pinos, V., Pinos, G., Jerves, M. ve Enzlin, P. (2016). Ergenlerin şiddete yönelik tutumları ve ilişkili faktörler. Maskana, 7(2), 1-15.

Pridemore, W. A. (2006). Rusya'daki Cinayet Mağdurları, Suçlular ve Olayların Keşifsel Bir Analizi. Uluslararası Ceza Adaleti İncelemesi, 16(1), 5-23.

Room, R., Babor, T. ve Rehm, J. (2005). Alcohol and public health. Lancet, 519-530.

Shillington, A. M., Cottler, L. B., Compton, W. M. 3rd ve Spitznagel, E. L. (1995). Is there a relationship between "heavy drinking" and HIV high-risk sexual behaviors among general population subjects? International Journal of Addictions, 30(11), 1453-1478.

Smith, D. C. ve Hall, J. A. (2009). Parenting effects on outcomes of a family-based adolescent substance abuse treatment program. Journal of Substance Abuse Treatment, 37(4), 333-342.

Şimşek, M., Öncü, F. ve Kabil, M. (2020). Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Faktörü (BEŞF) Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 12, 268-280.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics (sixth ed.). Pearson, Boston.

Tarhan, N. ve Nurmedov, S. (2019). Bağımlılık: Sanal veya Gerçek Bağımlılıkla Başa Çıkma (7. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Taşçı, A. (2003). Kadına yönelik aile içi şiddet. Toplum ve Sosyal Hizmet, 14(2), 32-47.

Taşçı, N. (2003). Aile içi şiddet ve kadın. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Taşçı, N. (2003). Ebelerin Aile İçinde Kadına Uygulanan Şiddette Mesleki Rollerine İlişkin Tutumları. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

Taylan, H. H. (2018). Madde bağımlılığı sürecinde ailenin rolü. In Y. Genç (Editör), Madde Bağımlılığı ve Aile (ss. 12-31). Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Tekin, H. (2020). Ev kadınlarında psikolojik iyi oluşun yordayıcıları olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve eş-bağımlılık (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Tjaden, P. ve Thoennes, N. (2000). Extent, nature, and consequences of intimate partner violence. National Institute of Justice. Retrieved from http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/183781.pdf

Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). Türkiye'de aile içi şiddet raporu. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.

Uçar, M. A. (2003). Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası. Ankara: Yetkin Yayınevi.

UN Women. (t.y.). Kadınlara yönelik şiddetle ilgili Küresel Veritabanı. Erişim tarihi: 30 Haziran 2024, https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/data

United Nations Office on Drugs and Crime [UNODC]. (2023). Booklet 1-Executive summary/Policy implications.

Uzbay, T. (2015). Madde Bağımlılığı Tüm Boyutlarıyla Bağımlılık ve Bağımlılık Yapan Maddeler. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.

Violence Prevention evidence. (2009). Preventing violence by reducing the availability and harmful use of alcohol. World Health Organization. https://movendi.ngo/wp-content/uploads/2019/05/WHO-alcpol-VAW.pdf

Watts, C. ve Zimmerman, C. (2002). Violence against women: Global scope and magnitude. The Lancet, 359, 1232-1237.

Wingood, G. M., DiClemente, R. J. ve Raj, A. (2000). Adverse consequences of intimate partner abuse among women in non-urban domestic violence shelters. American Journal of Preventive Medicine, 19(4), 270-275.

World Health Organization [WHO]. (2002). World report on violence and health. Geneva. Retrieved from https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1

World Health Organization. (2019). Alkolün Başkalarına Zararı, İnsan Hakları, Kalkınmanın Önündeki Engel, Politika, Önleme, Sosyal Adalet, Sürdürülebilir Kalkınma, Refah, Kadın Hakları.

Yaman, Ö. M. (2014). Uyuşturucu madde bağımlısı gençlerin aile içi ilişkilere yönelik görüşleri: Esenler-Bağcılar örneği. Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 1(1), 99-132.

Yanıkkerem, E., Kavlak, O. ve Sevil, Ü. (2007). Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri Ve Sağlık Çalışanlarının Rolü. Kadın Çalışmaları Dergisi, 2(4), 32-47.

Yapıcı, Ş. (2010). Türk toplumunda aile ve eğitim ilişkisi. Turkish Studies, 5(4), 1544-1570. Erişim Adresi: http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934536.pdf

Yetim, D. ve Şahin, M. (2008). Kadına yönelik şiddete yaklaşım. Aile Hekimliği Dergisi, C, 2(2).

Yllö, K. (1988). Political and methodological debates in wife abuse research. In G. T. Hotaling, D. Finkelhor, J. T. Kirkpatrick, & M. A. Straus (Eds.), Family abuse and its consequences: New directions in research (pp. 19-43). Sage Publications.

EK

Ek 1: Anket ve Ölçek Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir. "Madde Kullanımı Olan Bireylerin Ailelerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Farkındalıklarının Eş Bağımlılık Faktörleri Kapsamında İncelenmesi" adlı çalışma için bu formda vereceğiniz tüm cevaplar bilimsel olarak araştırma açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, madde kullanımı olan bireylerin eşlerinin aile içi şiddete yönelik farkındalıklarının eş bağımlılık faktörleri kapsamında incelenmesi ve ilgili literatüre katkı bulunmasıdır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederiz

Danışman: Prof. Dr. Yusuf GENÇ Araştırmacı: Rümeysa GÜZEL

1. **Yaşınız?**

   ……

2. **Cinsiyetiniz nedir?**

   a) Erkek b) Kadın

3. **Öğrenim durumunuz nedir?**

   a) Okur-Yazar Değil

   b) Okur-Yazar

c) İlkokul

d) Ortaokul

e) Lise

f) Üniversite

g) Yüksek Lisans

4. Bir işte çalışıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

5. YEDAM'dan hangi aile yakınınız için hizmet alıyorsunuz?

a) Eşim için b) Çocuğum için c) Anne-babam için d) Diğer

6. Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınızı seviyor musunuz?

a) Çok seviyorum

b) Az seviyorum

c) Eskiden seviyordum

d) Sevmiyorum

7. Bağımlılık danışmanlık hizmeti alan aile yakınınıza hiç şiddet (fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik) uyguladığınız oldu mu?

a) Evet b) Hayır

8. Daha önce hiç siz şiddete maruz kaldınız mı? (Bu soruya "HAYIR" cevabını verdiyseniz 16. Soruya geçiniz)

a) Evet b) Hayır

9. Size uygulanan şiddet türü neydi? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

a) Fiziksel Şiddet b) Duygusal Şiddet c) Ekonomik Şiddet d) Cinsel Şiddet

10. Size şiddet uygulayan kişi-kişiler kimdi?

a) Bağımlı yakınım b) Diğer

11. Yaşamınız boyunca ne kadar sıklıkla şiddete maruz kaldınız?

a) Bir kere b) Bazen c) Sık sık d) Neredeyse her zaman

12. Sizce, size şiddet uygulayan kişi-kişiler daha önce şiddete maruz kalmış mı?

a) Evet b) Hayır c) Bilmiyorum

13. Şiddete maruz kaldığınızda herhangi bir kişi ya da kurumdan yardım alır mısınız ya da almayı denediniz mi?

a) Evet b) Hayır

14. Şiddete maruz kaldığınızda nereden yardım alabilirsiniz ya da aldınız? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

a) Aile (anne, baba, kardeş vb.)

b) Akraba/ komşu

c) Emniyet güçleri (polis, jandarma vb.)

d) Sağlık kuruluşları ve çalışanları

e) Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (Şiddet Önleme Merkezi)

f) Kadın koruma dernekleri ve benzerlerinden

15. Şiddete maruz kaldığınızda size kim ya da kimler destek olabilir ya da oldu?

a) Aile b) Akraba c) Arkadaş d) Diğer e) Yok

16. Birinin şiddet gördüğüne tanık olsanız ne yaparsınız?

a) Emniyet kuvvetlerine haber veririm (polis, jandarma)

b) ALO 183'e bildiririm.

c) Müdahale etmeye çalışırım

d) Aile içi meseledir, karışmam

17. 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hakkında bilgi sahibi misiniz?

a) Evet, bilgi sahibiyim

b) Duydum ama içeriğini bilmiyorum

c) Hayır, bilmiyorum

18. KADES uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?

a) Evet, bilgi sahibiyim

b) Duydum ama içeriğini bilmiyorum

c) Hayır, bilmiyorum

19. KADES uygulamasını telefonunuza yüklendiniz mi?

a) Evet, yükledim.

b) Hayır, ihtiyaç duymuyorum.

c) Akıllı telefon kullanmıyorum.

Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği (AİŞFÖ)

Aşağıdaki sorulara uygun olduğunu düşündüğünüz şekilde cevaplayınız.		Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerlerine ekonomik olarak zarar verici (para vermeme, zorunlu gereksinimlerini karşılamama, çalışmasına izin vermeme vb.) eylemlerde bulunmasıdır.			
2	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerlerinin sosyo- kültürel yaşamını kısıtlayıcı (sokağa çıkarmama, akrabalarıyla görüşmesini engelleme vb.) eylemlerde bulunmasıdır.			
3	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerlerine duygusal olarak zarar verici (aşağılama, hor görme, değer vermeme vb.) eylemlerde bulunmasıdır.			
4	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerine/diğerlerine cinsel olarak zarar verici (cinsel ilişkiye zorlama, istismar, ensest vb.) eylemlerde bulunmasıdır.			
5	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerlerine fiziksel olarak zarar verici (tokatlama, tekme atma, üzerinde sigara söndürme vb.) eylemlerde bulunmasıdır.			
6	Aile içi şiddet, toplumda suça yönelme gibi sorunlara neden olur.			
7	Aile içi şiddet, intihar veya öldürmeyle sonuçlanabilir.			

8	Aile içinde şiddet, bireylerin sağlık sorunları yaşamasına neden olur.			
9	Aile içi şiddet, ailenin dağılmasına neden olur.			
10	Aile içi şiddet, bireylerde istenmeyen davranışlara (depresyon, madde bağımlılığı, evden kaçma vb.) neden olur.			
11	Şiddet uygulayan, ailenin büyüğü ise karşılık vermemek gerekir.			
12	Aile içinde yaşanan şiddete, aile dışından birilerinin müdahale etmesi uygun değildir.			
13	Aile içi şiddet, ancak ailedeki bireylerin birbirlerine sevgi ve bağlılığı az olduğunda zarar vericidir.			
14	Aile içinde yaşanan şiddette, yasal yollara başvurmak en son çare olmalıdır.			
15	Aile içinde yaşanan şiddet, aile içinde kalmalıdır.			
16	Aile içindeki bireylerin, şiddeti hak ettiği durumlar vardır.			
17	Baskı ve korkutma olmaksızın ailenin devamını sağlamak güçtür.			
18	Aile içinde, dayak yerine hakaret ve küfürlü sözler kullanmak tercih edilmelidir.			
19	Bazen aile içinde disiplini sağlamak için dayak gereklidir.			
20	Bazen ailenin düzenini korumak için ailedeki bireylerin baskı altına alınması gerekir.			

Bağımlılıkta Eş Bağımlılık Değerlendirme Formu (BEŞF)

Aşağıdaki soruları alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınız ile olan ilişkinizi düşünerek cevaplayınız. Aşağıdaki durumları ne sıklıkla yaşadığınızı işaretleyiniz.		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Neredeyse her zaman
1	Evde bir sorun yaşandığında ortamı yumuşatmaya çalışır mısınız?	0	1	2	3	4
2	Aile üyelerinin birbirleriyle küs olmamaları için elinizden geleni yaptığınızı düşünür müsünüz?	0	1	2	3	4
3	Alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınızın ihtiyaçlarını karşılamak için kendi ihtiyaçlarınızı ikinci plana atar mısınız?	0	1	2	3	4
4	Alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınız eve gelene kadar uyuyamadığınız olur mu?	0	1	2	3	4
5	Alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınızın bağımlılık öyküsünden çok geç haberdar olduğunuzu düşünür müsünüz?	0	1	2	3	4
6	Alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınız evde bir sorun yarattığında diğer aile üyelerini sorunu büyütmemeleri için uyarır mısınız?	0	1	2	3	4
7	Madde/alkol etkisindeyken alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınızın eşyalara zarar vermesini normal karşılar mısınız?	0	1	2	3	4
8	Yeterince iyi bir anne/baba/eş olmadığınız için alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınızın bu soruna sahip olduğunu düşünür müsünüz?	0	1	2	3	4

9	Alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınıza diğer sorumluluklarınız yüzünden yeterince zaman ayıramadığınızı düşünür müsünüz?	0	1	2	3	4
10	Alkol ya da madde alacağını bildiğiniz halde alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınıza para verdiğiniz zamanlar oldu mu?	0	1	2	3	4
11	Alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınız evde kullanıp ortalığı dağıttığında çoğunlukla ortalığı toplar mısınız?	0	1	2	3	4
12	Alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınız arkadaşlarıyla evde kullanacağını söylediğinde çoğu zaman kabul eder misiniz?	0	1	2	3	4
13	Kendinizi mutsuz hissetseniz bile alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınız üzülmesin diye mutluymuş gibi davrandığınız olur mu?	0	1	2	3	4
14	Alkol-madde kullanım bozukluğu olan yakınınızın bağımlılık sürecinde kendinizle ilgili göz ardı ettiğiniz ve ikinci plana attığınız şeyler oldu mu?	0	1	2	3	4

Ek 2: YEDAM Çalışma İzini

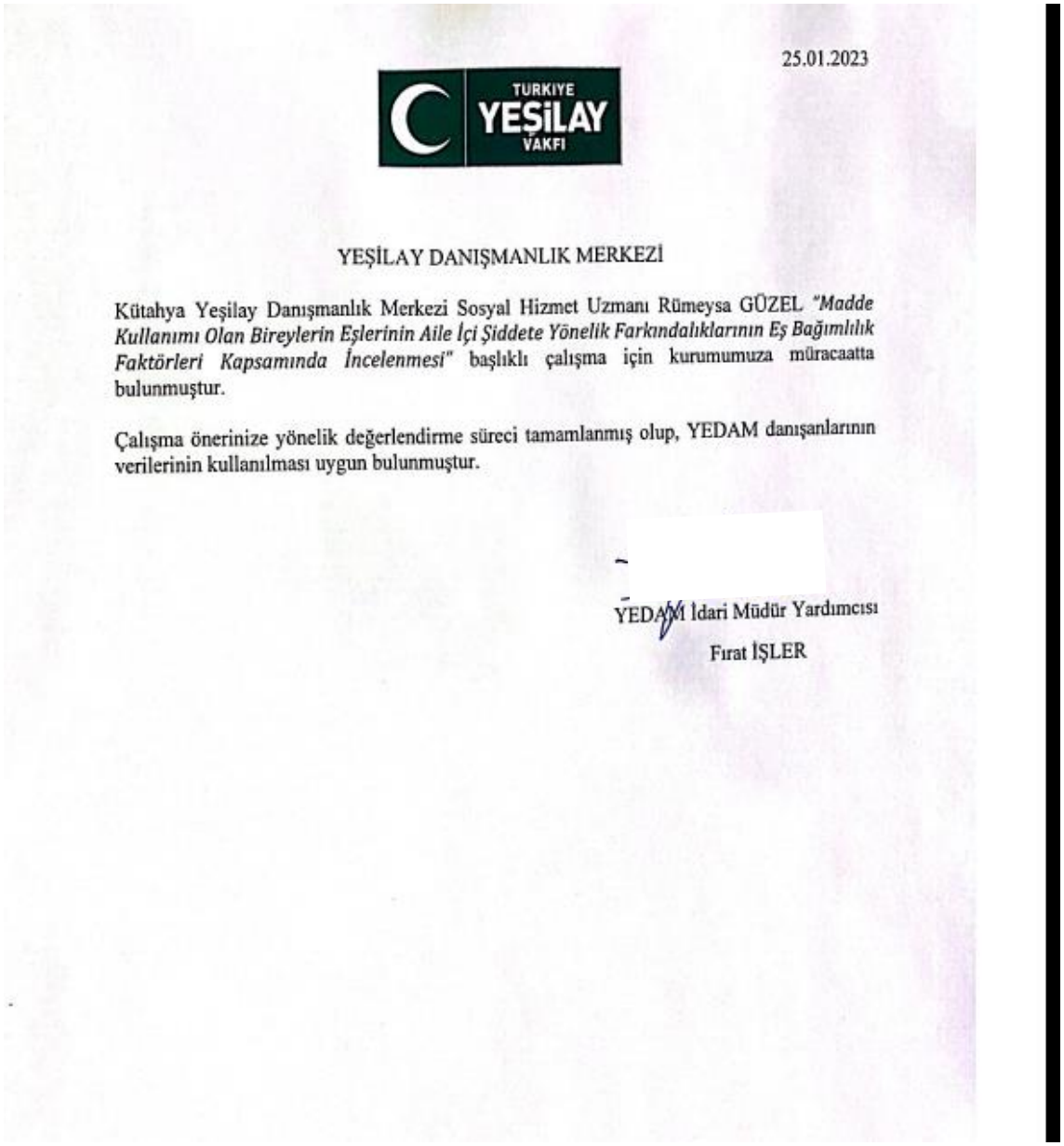

25.01.2023

TÜRKİYE YEŞİLAY VAKFI

YEŞİLAY DANIŞMANLIK MERKEZİ

Kütahya Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı Rümeysa GÜZEL *"Madde Kullanımı Olan Bireylerin Eşlerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Farkındalıklarının Eş Bağımlılık Faktörleri Kapsamında İncelenmesi"* başlıklı çalışma için kurumumuza müracaatta bulunmuştur.

Çalışma önerinize yönelik değerlendirme süreci tamamlanmış olup, YEDAM danışanlarının verilerinin kullanılması uygun bulunmuştur.

YEDAM İdari Müdür Yardımcısı

Fırat İŞLER

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Rümeysa GÜZEL	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	KTO Karatay Üniversitesi
Fakülte	Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi
Bölümü	Sosyal Hizmet Bölümü – Psikoloji Bölümü (ÇAP)
Makale ve Bildiriler	
1. Güzel, R. (2021). Squid Game dizisinin sosyal psikoloji kapsamında incelenmesi (Sözel bildiri). Türkiye Film Araştırmaları Sempozyumu, Sakarya.	
2. Güzel, R., Hacıoğlu, M. B., Deniz, H., Alkan, G., & Şimşek, M. (2022). YEDAM'a kumar oynama davranışı ile başvuran danışanların sosyodemografik özellikleri (Poster). 13. Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi, Antalya.	